

TÜRK YÖNETİM VE EKONOMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Turkish Journal of Management & Economics Research

TÜRK YÖNETİM VE EKONOMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF MANAGEMENT AND ECONOMICS RESEARCH (TJMER)

Cilt 2, Sayı 1, Yıl 2021
Volume 2, Issue 1, Year 2021
ISSN: 2757-6493

Sahibi / Owner
Dr.Berat AKINCI

Genel Editörler / General Editors
Dr. Öğr. Üyesi. Berat AKINCI
Doç. Dr. Aziz BELLİ
Doç. Dr. Vedat YILMAZ
Doç. Dr. Abdullah AYDIN

İletişim / Contact:
Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi Editörlüğü
[E-mail: tumer.editorial@gmail.com](mailto:tumer.editorial@gmail.com)
Web: <http://www.sakajournals.org/ojs/index.php/tjmer>

Yayıncı / Publisher

Dr.Berat AKINCI

Genel Editörler / General Editors

Asst. Prof Dr. Berat AKINCI

Assoc. Prof. Dr. Aziz BELLİ

Assoc. Prof. Dr. Vedat YILMAZ

Assoc. Prof. Dr. Abdullah AYDIN

Alan Editörleri / Departmental Editors

Kentsel Dönüşüm Pol.ve Yön. / Urban Transformation Politics and Management	Prof. Dr. A. Menaf TURAN
Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi / Organizational Behavior And Administration Psychology	Prof. Dr. Ferit İZCİ
Siyaset Bilimi / Political Science	Prof. Dr. Gökhan TUNCEL
Kamu Mali Yönetimi / Public Financial Management	Prof. Dr. Veysel EREN
Kentsel Alan Yönetimi / Urban Management	Prof. Dr. Yakup BULUT
Göç Yönetimi ve Politikaları / Immigration Politics and Management	Assoc. Prof. Dr. Abdullah AYDIN
Siyasal Katılım ve Demokrasi / Political Participation and Democracy	Assoc. Prof. Dr. Abdullah AYDIN
Uluslararası İlişkiler / International Relations	Assoc. Prof. Dr. Abdullah AYDIN
Siyaset ve Sosyal Bilimler / Political and Social Sciences	Assoc. Prof. Dr. Abdolvahap AKINCI
Yönetim Bilimleri / Management Sciences	Assoc. Prof. Dr. Ahmet TUNÇ
Çevre Yönetimi ve Politikaları / Environmental Politics and Management	Assoc. Prof. Dr. Aziz BELLİ
Yerel Katılım ve Demokrasi / Local Participation and Democracy	Assoc. Prof. Dr. Aziz BELLİ
Yerel Siyaset / Local Politics	Assoc. Prof. Dr. Aziz BELLİ
Avrupa Birliği / European Union	Assoc. Prof. Dr. Osman AĞIR
Afet Yönetimi ve Politikaları / Disaster Politics and Management	Assoc. Prof. Dr. Vedat YILMAZ
Yerel Yönetimler / Local Governments	Assoc. Prof. Dr. Vedat YILMAZ
İşletme Yönetimi/ Business Administration	Assoc. Prof. Dr. Duygu HIDIROĞLU
Yönetim Hukuku / Administrative Law	Asst. Prof. Dr. Bayram DOĞAN
Kamu – Özel İşbirliği / Public – Private Partnership	Asst. Prof. Dr. Bekir GÜNDOĞMUŞ
Uluslararası Politikalar / International Politics	Asst. Prof. Dr. Murad DUZCU
Kamu Politikaları / Public Policies	Asst. Prof. Dr. Berat AKINCI
Anayasa ve Siyasal Kurumlar / Constitution and Political Institutions	Asst. Prof. Dr. Berat AKINCI
Yönetim Tarihi / History of Management	Asst. Prof. Dr. Hikmet Selahattin GEZİCİ
Yönetim ve Organizasyon / Management and Organization	Asst. Prof. Dr. Konuralp SEZGİLİ
Uluslararası Ticaret / International Trade	Assoc. Prof. Dr. Hasan Bilgehan YAVUZ
Yönetişim ve Sosyal Politika / Governance And Social Policy	Assoc. Prof. Dr. Yıldız ATMACA

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Öğr. Üyesi Berat AKINCI	Yayın Kurulu Başkanı / Genel Koordinatör
Asst. Prof. Dr. Berat AKINCI	Head of the Editorial Board / General Coordinator
Doç. Dr. Vedat YILMAZ	ÜYE / Süreç Yönetimi ve Kurumsal Yönetim Sorumlusu
Assoc. Prof. Dr. Vedat YILMAZ	Member / Process Management and Corporate Governance Officer
Doç. Dr. Abdullah AYDIN	ÜYE / Yayın Değerlendirme Ön Kontrol Sorumlusu
Assoc. Prof. Dr. Abdullah AYDIN	Member / Release Evaluation Pre-Control Officer
Doç. Dr. Aziz BELLİ	ÜYE / Yayın Değerlendirme Son Kontrol Sorumlusu
Assoc. Prof. Dr. Aziz BELLİ	Member / Release Evaluation Last-Control Officer
Doç. Dr. Ömer Gökhan ULUM	ÜYE / İngilizce Çeviri Ön Kontrol Sorumlusu
Asst. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM	Member / English Translation Pre-Control Officer
Ar. Gör. Muhammet Mustafa TAT	ÜYE / İndeks Veri Girişi Sorumlusu
R.Astt. Muhammet Mustafa TAT	Member / Index Data Entry Officer
Doç. Dr. Yıldız ATMACA	ÜYE / İndeks Başvuru ve Değerlendirme Sorumlusu
Assoc. Prof. Dr. Yıldız ATMACA	Member / Index Application and Evaluation Officer
Asst. Prof. Dr. Konuralp SEZGİLİ	ÜYE / Ön Dizgi ve Kontrol Sorumlusu
Asst. Prof. Dr. Konuralp SEZGİLİ	Member / Pre-Typesetting and Control Officer
Öğr. Gör. Burak SOMUNCU	ÜYE / Son Dizgi ve Yayın Sorumlusu
Lect. Burak SOMUNCU	Member / Last Typesetting and Publishing Officer

Prof. Dr. Yakup BULUT	TÜRKİYE (TURKEY)	International Editorial Board Member
Prof. Dr. Anarkul URDALETOVA	KIRGIZISTAN (KYRGYZSTAN)	International Editorial Board Member
Prof. Dr. Galib SAYILOV	AZERBAYCAN (AZERBAIJAN)	International Editorial Board Member
Prof. Dr. Igor V. KRYUCHKOW	AZERBAYCAN (AZERBAIJAN)	International Editorial Board Member
Prof. Dr. Mohamed BELKHIRA	CEZAYİR (ALGERIA)	International Editorial Board Member
Assoc. Prof. Dr. Liudmyla RADOVETSKA	UKRAYNA (UKRAINE)	International Editorial Board Member
Assoc. Prof. Dr. Neringa SLAVINSKAITE	LİTVANYA (LITHUANIA)	International Editorial Board Member
Assoc. Prof. Dr. Olyana KINDIBALYK	MOLDOVA (MOLDOVA)	International Editorial Board Member
Assoç. Prof. Dr. Faiq ELEKBERLİ	AZERBAYCAN (AZERBAIJAN)	International Editorial Board Member
Assoc. Prof. Dr. İbrahim ALİYEV	AZERBAYCAN (AZERBAIJAN)	International Editorial Board Member
Assoc. Prof. Dr. Murtaza HASANOV	AZERBAYCAN (AZERBAIJAN)	International Editorial Board Member

Bilim ve Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Himmet KARADAL	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Abdulkadir BAHARÇİÇEK	İnönü Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Abdullah ÇELİK	Harran Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Seyhan TAŞ	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Türkiye)

Prof. Dr. Ahmet YATKIN	İnönü Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Bayram COŞKUN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Bekir PARLAK	Bursa Uludağ Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ercan OKTAY	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Fatma Neval GENÇ	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hacer Tuğba EROĞLU	Selçuk Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hamza ATEŞ	İstanbul Medeniyet Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof.Dr. Ali DANIŞMAN	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. İbrahim Ethem TAŞ	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Önder KUTLU	Necmettin Erbakan Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Selahaddin BAKAN	İnönü Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Selma KARATEPE	İstanbul Gelişim Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Toğrol İSMAYİL	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Veysel Karani BİLGİÇ	Kırıkkale Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK	İnönü Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN	İnönü Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Yusuf TEKİN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Yüksel DEMİRKAYA	İnönü Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. İbrahim ÖRNEK	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Türkiye)
Prof. Dr. Yunus CERAN	Selçuk Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof.Dr. Salih YEŞİL	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Türkiye)
Doç.Dr.Efe EFEOĞLU	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Doç. Dr. Erdal BAYRAKÇI	Bayburt Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Kadir Caner DOĞAN	Gümüşhane Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Liudmyla RADOVETSKA	National Academy of Security Service of Ukraine (UKRAINE)
Doç. Dr. Murat SEZİK	İnönü Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Murtaza HASANOĞLU	Azerbaycan Devlet İdarecilik Akademisi (AZERBAYCAN)
Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU	Necmettin Erbakan Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Sefa USTA	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Serdar Vural UYGUN	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Tuğba YOLCU	Tarsus Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Veysel ERAT	Bitlis Eren Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Barış KANDEĞER	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Erkan AVŞAR	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Yahya DEMİRKANOĞLU	Bitlis Eren Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Hasan Bilgehan YAVUZ	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr.Öğr.Üyesi Duygu HIDIROĞLU	Mersin Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr. Nazim Caferov	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (AZERBAYCAN)
Dr. Anwar SEKIOU	Bouchaib Üniversitesi (CEZAYİR)
Dr. Elnur ALİYEV	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi (AZERBAYCAN)

Sayı Hakem Kurulu / Rewiever Board

Doç. Dr. Ayşenur TARAKÇIOĞLU ALTINAY	Uşak Üniversitesi (TÜRKİYE)
Prof. Dr. Bilge Leyli DEMİREL	Yalova Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Ahmet TUNÇ	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Veysel ERAT	Bitlis Eren Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr.Öğr. Üyesi Hikmet Selahaddin GEZİCİ	Şırnak Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Murad DUZCU	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Demet DÖNMEZ	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr.Öğr. Üyesi Perihan GÖZÜM	Ardahan Üniversitesi (TÜRKİYE)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YİĞİT	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi (TÜRKİYE)
Doç. Dr. Ejder AYÇIN	Kocaeli Üniversitesi (TÜRKİYE)

Dizinler – Veri Tabanları / Indexes - Databases

Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi ulusal ve uluslararası dizin / veri tabanı tarafından indekslenmektedir. Taradığımız dizinler / veri tabanları:

Turkish Journal of Management and Economics Research (TJMER) is indexed by national and international indexes / databases. Indexes / databases which we scanned:

Google Scholar, ResearchBib, Directory of Research Journal Indexing, Acarindex

Directory of
Research Journal
Indexing

Google Scholar

RESEARCHBIB

ACADEMIC RESOURCE INDEX

ACARINDEX

TÜRK YÖNETİM VE EKONOMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF MANAGEMENT AND ECONOMICS RESEARCH (TJMER)

Yıl / Year: 2021 - Cilt / Volume: 2 - Sayı / Issue: 1

ISSN: 2757-6493

Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, yönetim bilimleri, iktisat, işletme, siyaset bilimi, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, endüstri ilişkileri, bilişim sistemleri ve yönetimi, maliye ve ekonometri ile ilgili teorik ve uygulamalı bilimsel/özgün makaleleri kabul etmektedir. Türk Kamu Yönetimi Dergisi, yönetim ile ilgili hazırlanan ulusal ve uluslararası düzeydeki akademik çalışmaları yayınlayan hakemli bir dergidir. Dergi ile multidisipliner bir çalışma alanı tesis edilerek literatüre ve uygulamaya katkı sağlaması hedeflenmektedir. Editörler tarafından yapılan ön değerlendirmeyi geçen çalışmalar, kör hakem sistemine göre seçilen en az iki hakem tarafından incelenmektedir. Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, yılda iki sayı (Haziran-Aralık) olarak yayınlanmaktadır. Yazarlardan çalışmalarının yayınlanması için herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Ayrıca yazarlara ve hakemlere de bir ücret ödemesi yapılmamaktadır. Dergimize gönderilen makalelerin daha önce hiçbir fiziksel ve elektronik ortamda yayınlanmamış olması gerekmektedir. Aynı anda birden fazla dergiye gönderilen bir yayının tespit edilmesi halinde ilgili yazara/yazarlara ait tüm makale değerlendirmeleri iptal edilerek süreç sonlandırılacaktır. Bu nedenle başka bir bilimsel/aktüel dergiye gönderilen ve sonuçlandırılmayan çalışmaların sisteme yüklenmemesi önemle rica edilir. Yazarların ortaya koymuş oldukları veri, bilgi, belge, ifade ve değerlendirmeler kendi sorumluluklarındadır. Bu nedenle ortaya çıkabilecek olumsuzluklardan dolayı yayın, hakem, bilim ve değerlendirme kurulu ile diğer çalışanlarımızın sorumlu tutulamaz. Her yazarın makalelerini sisteme yüklemekle birlikte tüm bilimsel, hukuki ve etik kuralları bildiğini ve bu kurallara uygun bir şekilde yayını oluşturduğunu beyan ve taahhüt ettiği kabul edilmektedir. Dergide yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlara aittir, yayınlayan kurulu ve dergiyi bağlamaz. Dergimizde araştırma makalelerine yer verilmektedir.

Turkish Journal of Management and Economics Research (TJMER), accepts the theoretical and practical scientific/original articles on management sciences, economics, business, political science, public administration, finance, industrial relations, information bystems and management, econometrics and international relations. It is aimed to contribute to the literature and practice by establishing a multidisciplinary workspace with the journal. The works having passed the preliminary consideration done by the editors is evaluated by at least two referees who are selected according to the blind referee system. The publication language of the journal is Turkish and English. Turkish Journal of Public Administration is published two times a year (June - December). The writers don't charge a fee for publication of their works. There is also no payment for authors and referees. The articles submitted to our journal are supposed not to have been published in any physical or electronic environment before. In the event that it is identified that a publication has been sent to more than one journal at the same time, all article evaluations of the relevant author/authors will be cancelled, and the process will be terminated. For this reason, it is strongly recommended that the works, which have been sent to any other scientific/actual journal and not been completed, should not be loaded into the system. The data, information, documents, statements, and evaluations that authors present are at their own responsibility. The publication, referee, science and evaluation committee and other employees can not be held responsible for any inconvenience this may cause. It is accepted that along with the loading

their articles to the system, all the authors know all legal and ethical rules and declares and undertakes that they have generated their publications in accordance with these rules. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not the views of Turkish Journal of Management and Economics Research. Our journal includes research articles.

Yayın Etiği / Publication Ethics :

- Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, COPE'nin (Yayın Etiği Komitesi) temel ilkelerini takip eder. Dergi, intihalin bütün çeşitlerine ve telif haklarının ihlaline karşıdır. Yazarlar, Yayın Etik Kuralları Komitesi (Committee on Publication Ethics (COPE)) tarafından belirlenen yayın etiğine ilişkin yüksek standartlara uymalıdır.
- Verilerde sahtecilik yapma veya veri uydurma, yazarlara ait olan eserlere uygun atıflar yapılmaksızın çoğaltılması da dahil olmak üzere intihal ve eserin kötüye kullanılması kabul edilemez uygulamalardır. Herhangi bir etik usulsüzlük vakası çok ciddi şekilde muamele görmekte olup COPE kurallarına uygun olarak ele alınacaktır.
- Makale metninde listelenen tüm yazarlar, deneysel tasarıma ve uygulanmasına ya da verilerin analizi ve yorumlanmasına önemli katkıda bulunmuş olmalıdır. Yazarların tümü, makale metninin taslağında ve gözden geçirme safhalarından herhangi birinde yer almış olmalı ve nihai versiyonu okumuş ve onaylamış olmalıdır. Makale metninin yazılmasına büyük katkıda bulunan herkes yazar olarak listelenmelidir (örn. "birinin yer ine yazma" Dergi tarafından yasaklanmıştır). Çalışmanın oluşturulmasında içeriğe entelektüel açıdan katkı sağlamayan kişiler, yazar olarak belirtilmemelidir.
- Yazar(lar)dan değerlendirme süreçleri çerçevesinde makalelerine ilişkin ham veri talep edilebilir, böyle bir durumda yazar(lar) beklenen veri ve bilgileri yayın kurulu ve bilim kuruluna sunmaya hazır olmalıdır.
- Makale metnini dergiye göndermeniz onun orijinal bir makale ve yayınlanmamış bir eser olduğu ve başka herhangi bir yerde incelenmemekte olduğu anlamına gelmektedir.
- Yazarın kendi eserinin çoğaltılması da dahil olmak üzere uygun bir atıf yapılmadan kısmen veya tamamen yapılan intihal, dergi tarafından tolere edilmez. Dergiye sunulan makale metinleri, özgünlük açısından intihal karşıtı yazılım kullanarak kontrol edilmektedir.
- Makalelerini Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi'ne gönderen tüm yazarların referans verme etik standartlarına uyması beklenir. Makalede kullanılan kaynaklara uygun olarak referansların verilmesi yazar (lar)ın yükümlülüğündedir.
- Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi intihal değerlendirmesi & benzerlik oranı tespitinde Turnitin programı kullanmaktadır. Çalışma yayınlandıktan sonra intihal tespit edilmesi durumunda " Türk Kamu Yönetimi Dergisi " makaleyi geri çekme hakkını saklı tutar.
- Yazar(lar)ın yayınlanmış, erken görünüm veya değerlendirme aşamasındaki çalışmasıyla ilgili bir yanlış ya da hatayı fark etmesi durumunda, dergi editörünü veya yayıncıyı bilgilendirme, düzeltme veya geri çekme işlemlerinde editörle işbirliği yapma yükümlülüğü bulunmaktadır.
- Tüm çalışmaların Körleme Hakemlik ile değerlendirilmesi yayın kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu süreç yayının nesnel ve bağımsız değerlendirilmesi ile güven sağlar. Türk Kamu Yönetimi Dergisi, değerlendirme süreci çift taraflı kör hakemlik ilkesiyle yürütülür. Hakemler yazarlar ile doğrudan iletişime geçemez, değerlendirme ve yorumlar dergi yönetim sistemi aracılığıyla iletilir. Bu süreçte değerlendirme formları ve tam metinler üzerindeki hakem yorumları editör aracılığıyla yazar(lar)a iletilir.
- Türk Kamu Yönetimi Dergisi'nde uygulanan yayın süreçleri, bilginin tarafsız ve saygın bir şekilde gelişimine ve dağıtımına temel teşkil etmektedir. Dergi sahipleri, yayıncı ve diğer hiçbir politik ve ticari unsur, editörlerin bağımsız karar almalarını etkilemez.
- Turkish Journal of Management and Economics Research follows the main principles of COPE (Committee on Publication Ethics). Journal is against all forms of plagiarism or unethical act of copyright. Authors should observe high standards with respect to publication ethics as set out by the Committee on Publication Ethics (COPE).
- Falsification or fabrication of data, plagiarism, including duplicate publication of the authors' own work without proper citation, and misappropriation of the work are all unacceptable practices. Any cases of ethical misconduct are treated very seriously and will be dealt with in accordance with the COPE guidelines.
- All authors listed on the manuscript should have contributed significantly to the experimental design, its implementation, or analysis and interpretation of the data. All authors should have been involved in the writing of the manuscript at draft and any revision stages, and have read and approved the final version. Anyone who made major contributions to the writing of the manuscript should be listed as an author (e.g. "ghost writing" is prohibited by the Journal). Persons who do not make intellectual contributions to the content in the creation of the article should not be mentioned as author(s).
- The raw data of the articles in the framework of the evaluation process can be requested from the author(s). In such a case, the authors should be prepared to submit the expected data and information to the editorial board and the scientific committee.
- By submitting your manuscript to the journal it is understood that this is an original manuscript and is unpublished work and is not under consideration elsewhere. Plagiarism, including duplicate publication of the author's own work, in whole or in part without proper citation is not tolerated by the journal. Manuscripts submitted to the journal is checked for originality using anti-plagiarism software.
- All authors who submit their manuscripts to the Turkish Journal of Public Administration are expected to comply with the ethical standards of reference. It is the responsibility of the author (s) to give references in accordance with the sources used in the article.
- Turkish Journal of Public Administration uses Turnitin software to calculate the ratio of originality. If the plagiarism is detected after publication, " Turkish Journal of Management and Economics Research " reserves the right to retract the article.
- If the author(s) perceive a mistake or error in the published, early-view or evaluation processes, they have an obligation to cooperate with the editor in informing, correcting or withdrawing.
- Blind peer-review is the principal mechanism by which the quality of research is judged. This evaluation directly affects the quality of the publication. This process provides trust with objective and independent evaluation of the publication. Turkish Journal of Management and Economics Research, evaluation process is carried out with the principle of double blind peer-review. Referees cannot communicate directly with the authors, reviews and comments are transmitted through the journal management system.
- The publication processes implemented in International Turkish Journal of Management and Economics Research are the basis for the development and distribution of scientific knowledge in an impartial and respectful manner. The journal owners, publisher and any other political and commercial elements do not affect the independent decision-making of editors.

Sevgi SÜMERLİ SARIGÜL

Financial Problems of Small and Medium Enterprises (SMEs) and Solution Suggestions

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri

Araştırma Makalesi / Research Article

1 - 16

Muhammed MARUF

Measuring the Economic Efficiencies of OECD Countries in 2019 By Weight-Restricted Data Envelopment Analysis/

OECD Ülkelerinin 2019 Yılı Ekonomik Etkinliklerinin Ağırlık Kısıtlı Veri Zarflama Analizi ile Ölçülmesi

Araştırma Makalesi / Research Article

17- 30

Mustafa KEVSER, Mesut DOĞAN

Lojistik Performans Endeksi İle Ekonomik Büyüme Ve Finansal Gelişmişlik İlişkisi: Ekonometrik Bir Analiz

Relationship with Logistics Performance Index and Economic Growth and Financial Development: An Econometric Analysis

Araştırma Makalesi / Research Article

31 - 39

İrem OCAKTAN

Kayseri İlinde Şehir İçi Toplu Taşıma Problemlerinin Analizi

Analysis of Urban Public Transport Problems in The City Of Kayseri

Araştırma Makalesi / Research Article

40 - 55

Kamil GÖKSEL, Ahmet TUNÇ

Türkiye Cumhuriyeti Siyasal Sistemi

Political System of the Republic of Turkey

Araştırma Makalesi / Research Article

56 - 76

Financial Problems of Small and Medium Enterprises (SMEs) and Solution Suggestions

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri

Sevgi SÜMERLİ SARIGÜL

Dr. Öğr. Üyesi, Kayseri Üniversitesi, TBMYO,

ssumerli@kayseri.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-3820-6288>

Makale Başvuru Tarihi / Received: 15.05.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 18.06.2021

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler:

*KOBİ,
KOBİ'lerin
Sorunları,
Finansal Sorunlar.*

ÖZET

KOBİ'ler ülke ekonomilerinin %60-95 oranlarında değişen temel dinamikleridir. Elde ettikleri ekonomik değer, gerçekleştirdikleri istihdam, sahip oldukları ekonomik esneklik, ürettikleri mal ve hizmet çeşitliliği gibi nedenlerden dolayı ülkelerin en önemli ekonomik güçlerinden birisi hatta en önemlisidir. KOBİ'lerin büyük ölçekli işletmelere göre bazı üstünlükleri yani avantajları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra büyük ölçekli işletmelere göre bazı dezavantajlara da sahiptirler. Bu çalışmada KOBİ'lerin kuruluş ve faaliyet süreçlerinde karşılaştıkları temel sorunların ortaya konmasını ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda akademik yazında daha önce yapılan çalışmalar incelenmiştir. İlgili çalışmaların bulguları ve sonuçları değerlendirilerek çalışma içerisinde analiz edilmiştir. KOBİ'lerin üretim, pazarlama, rekabet, ar-ge, teknolojik yapı, planlama, karar alma, denetim, organizasyon, yönetim, finans, insan kaynakları, bürokrasi, mevzuat, vd. sorunları incelenmiştir. Çalışma neticesinde KOBİ'lerin en önemli sorununun finansal sorunlar olduğu anlaşılmıştır. Finansal sorunların diğer sorunları doğrudan etkilediği görülmüştür. Ayrıca uzman personel ve yönetici istihdamının düşük seviyede olması durumunun da diğer sorunları doğrudan etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Keywords:

*SME,
Problems of SMEs,
Financial Problems.*

ABSTRACT

SMEs are the basic dynamics of the country's economies, which vary by 60-95%. It is one of the most important economic strengths of countries, even the most important, due to the economic value they obtain, the employment they perform, the economic flexibility they have, the variety of goods and services they produce. SMEs have some advantages over large-scale enterprises. In addition, they also have some disadvantages compared to large-scale enterprises. This study aims to reveal the main problems SMEs encounter in their establishment and activity processes and to offer solutions to these problems. In this context, previous studies in the academic literature have been examined. The findings and results of the relevant studies were evaluated and analyzed within the study. SMEs' production, marketing, competition, R&D, technological structure, planning, decision-making, audit, organization, management, finance, human resources, bureaucracy, legislation, etc. problems have been studied. As a result of the study, it was understood that the most important problem of SMEs is financial problems. It has been observed that financial problems directly affect other problems. In addition, it was concluded that the low level of expert staff and manager employment also directly affects other problems.

1. INTRODUCTION

The most important power element for governments is the economy. Therefore, in order to establish a strong economy, a strong economic sector/market must be owned. For this, effective economic policies are needed. In this context, in some cases the public sector must be a direct entrepreneur, in some cases support the entrepreneur, or even withdraw from the market or intervene indirectly in order to create free entrepreneurs. (Mecek, 2013: 495; Mecek ve Akın, 2014: 2).

Economic actors need to be supported and guided because the economy is the most fundamental asset element for states. The services produced, the policies developed, the legal legislation established and the plans carried out must be economy-based. Otherwise, it will indicate that countries lose their competitiveness first economically and then in general, and their progress slows or even declines.

Since SMEs are the main dynamics and competitive elements of the country's economies, their problems should be identified early and quickly and effective solutions should be provided (Özgener, 2003: 133-161). In particular, the detection and resolution processes of financial problems, which are the most fundamental and inclusive of these problems, are critical. Based on local, regional and global developments and policies, policies related to SME problems need to be constantly updated. For example, globalization movements, liberalization and securitization policies in the world economy have brought with them multifaceted innovations in international markets (Çelik, 2007: 29). However, considering the level reached by financial markets, it is seen that non-bank institutions that will support Small and Medium Enterprises (SMEs) financially have not developed to the desired extent.

The unstable structure of the Turkish economy, the inadequacies in legal and institutional regulations and the factors that spread and hindered these developments for many years also constitute an obstacle to the elimination of this negativity. Therefore, an effective policy should be established and implemented to solve these problems in a holistic manner. Considering the global economic structure, the establishment or increase of capacity of a business provides certain opportunities for the economies of the country. However, increased competition, persistence in quality and pressures to achieve lower costs represent the main challenges facing businesses around the world.

Small and Medium Businesses often don't have the size, financial resources and capacity to handle complex business management issues. SMEs are a very important resource for all countries in terms of providing new business opportunities, export and economic contributions. In developing countries, the opportunity to benefit from financing is seen as an important element for SMEs to be successful in creating productive capacity, competing and opening up new business areas.

The first of the main arguments that enable SMEs to gain importance is that SMEs adopt a competitive free market economy. The free-market economy aims to realize the production required by the globalization process with low prices and high quality. The second argument is that before globalization, large-scale production and profitable and efficient production were advocated, and it was started to be advocated with small-scale productions in the process (Şeker, Doğan and Elitaş, 2016: 202). SMEs have an important role in the economies of industrialized nations. This also applies to emerging and transitional economies. SMEs are very important not only in terms of the products and services produced, but also in terms of the job opportunities created. SMEs play a key role in the development of technology and knowledge-driven economies. It is also vital in the process of bringing innovation to the market. SMEs are an important way to achieve new economic growth, increase international competitiveness and create new business opportunities.

2. CONCEPTUAL and THEORETICAL STRUCTURE of SMEs

Small and medium-sized enterprises are simply called “SME” (<http://www.kobi.org.tr>). It is very difficult to talk about a common definition of SMEs. In the current literature, this definition is made differently according to the sectoral structures of the enterprises. This is because the concept of scale size varies from country to country (Oktay and Güney, 2002: 2). The level of development of the

country is a significant obstacle to such classification (Oktav vd., 1990: 1). However, common criteria for determining the concept of “small scale” for industrial enterprises can be found in many countries (Bulmuş et al., 1990: 14).

Small and Medium Enterprises; they are businesses whose capital is limited, their production is based mainly on manual labor, technological changes in the environment cannot be included due to lack of capital, they have difficulty in competition due to the inability to create an economy of scale, but have the ability to make quick decisions. As the main factors affecting the definition of SME in general, the level of industrialization, the technology used, the size of the market, the line of business in operation, the production technique used, time, economic level, characteristics of the goods produced, number of workers, organizations and researches can be listed. (Balı ve Gümrükçü, 2017: 3). However, the different criteria used in the definitions are not collected properly and regularly given at the macro level, and series can not be created (Özdemir vd., 2006: 35).

In Turkey, family companies are generally among the companies that make up SMEs. Family business; it is a company (<http://www.isletme.biz>) founded to provide for the family and/or to prevent the disintegration of the inheritance, managed by the person who provides for the family, a significant part of the management levels are filled by family members, where family members are largely influential in making decisions and where at least two generations of the family are employed in the institution. Families dominate the companies operating in Turkey. Everyone in Turkey is actually a family business. Being a family business can't be an obstacle to differentiation (Koç, 2008: 49-58). There can be a difference between being a good company and not being a good company. Is there any guarantee that professional firms will succeed, that the family is not involved? There's no such thing. There, too, instead of family domination, the dominance and rigidity of the professional may come. The job of a company without family is very difficult (<http://www.kobifinans.com.tr>).

In the new world order, which is subject to changes every day with globalization, competition has extended beyond borders with the lifting of borders economically and the countries of the world establishing unions and transferring their sovereignty to samed institutions. This situation has forced small and medium-sized enterprises to be managed in the strategic management process and even made some changes in the strategies they implement.

Small and Medium Enterprises that are trying to make a profit, generate sales revenue, social responsibility and move forward in harsh competitive conditions need to determine in advance how they will proceed in the future with a more dynamic, healthy environmental analysis in order to sustain their lives.

One of the most important conditions of SMEs in maintaining their creative, growth and assets is finance. The resource problem is the biggest challenge for SMEs in maintaining their market share and opening up to the outside world. In many countries, SMEs use two main financing ways to address the resource cost problem: borrowing and capital raising.

SMEs often have problems taking advantage of different financing alternatives and balancing financing paths. These problems also affect the relationships between SMEs and those who provide financial support to them. As a result of the evaluation of past years, it has been seen that the financial resources provided by the banking sector are not sufficient for the development and growth of SMEs (Çolpan, 2005).

2.1. Weaknesses and Strengths of SMEs

SMEs have many weaknesses and strengths in the face of large enterprises due to their characteristics (Dinçer and Yahya, 2003: 71).

2.1.1. Weaknesses of SMEs

SMEs need to evaluate their current situation and characteristics in the globalization process and enter into a strategic structure in a way that gains competitiveness. Small business entrepreneurs often start

their business life with a limited equity. In most cases, this capital is not even enough for the flow of fixed values and working capital required for the organization. Therefore, these businesses cannot be established at the optimum size. There are some features that leave SMEs powerless/weak in the face of large-scale enterprises and put them in a more disadvantaged position. these features are generally (Akgemci, 2001:16; Keskin and Şenturk, 2010:127; KSEP, 2011:38-39);

- They are affected by sales fluctuations,
- They are affected by a negative competitive environment,
- Depends on a single manager in decision-making,
- There is a risk of losing independence and going bankrupt,
- There are structural deficiencies in the enterprise,
- Funding sources are limited, they have difficulty obtaining,
- Marketing is viewed only as sales,
- They are not sufficient in management, accounting and production.
- Low levels of collaboration and efficiency.
- The level of training of SME managers and the quality of their employees are not at the desired level.

In this context, attention has been focused on three areas in order to eliminate the weaknesses and threats of SMEs in Turkey (Keskin and Şenturk, 2010: 127). To briefly explain these areas: Financing: Increasing the share of SMEs in the total volume of bank loans. Non-financial support: Providing services to SMEs receiving loans in order to improve and expand the quality of services provided, Technology: To increase the technological level of SMEs through R&D support to support the technological infrastructure development of training programs and enterprises.

2.1.2. Strengths of SMEs

SMEs that can closely monitor the market, know the needs of customers better and establish closer relationships with their staff have more flexibility in production, marketing and service than the elders. Since this flexibility allows them to adapt on-site and in a timely manner to changes that may occur in the external environment, SMEs can avoid many negativity with less harm.

We can list the strengths of small businesses against large enterprises and their contribution to the economy as follows (Sabuncuoğlu and Tokol, 1995: 38; Akgemci, 2001: 15; Dinçer and Yahya, 2003: 72; Civan and Tekinkuş, 2005);

- They have a flexible structure, they can easily adapt to the personal tastes and trends of consumers, the requirements of fashion and change their production subjects according to consumer trends,
- They're more prone to innovation, but they may have financial difficulties,
- With technical changes, they can output more with fewer inputs,
- They have an advanced human relations and organizational climate,
- Since production is not much, there are not many storage and after-sales problems,
- In production, they can fill gaps between various units faster.
- There are fewer staff and bureaucracy,

- They help encourage personal savings,
- They produce the basic materials necessary for large enterprises more quickly,
- They help encourage competition,
- They contribute to balanced development between regions,
- They have limited market space,
- They provide quick decision-making and competitive opportunities.

3. BASIC PROBLEMS EXPERIENCED by SMEs

Companies are able to; their current and potential strength, from production to the release phase, is an important indicator for size when financing structures are considered as a research subject. The difficulty of classifying businesses as large and small is obvious. Moreover, regardless of size, businesses are united in common; to grow up and live.

From the point of view of the enterprises in Turkey, the financing structure of the enterprises in the developing Turkish industry has not yet reached a balanced and positive position. While the share of equity in the financing structure of enterprises has decreased gradually, the amount of foreign resources has increased considerably. In short, the equity-debt ratio of enterprises remains well below the standards for a period of time. There are many reasons for this. Inadequate savings, lack of capital accumulation, prevalence of the idea that the borrower wins in inflation, the lack of capital market development, the lack of medium and long-term lending institutions and institutions, limited financial powers are the main reasons that disturb the balance in the financial structure.

Research on the weaknesses of SMEs due to their structural characteristics reveals that these problems can be collected under five headings: production, marketing, legal and bureaucratic, Human Resources and Administrative and financial problems (Sabuncuoğlu and Tokol, 1995: 39; Mecek, 2021: 63).

3.1. Production Problems of SMEs

One of the most prominent features of globalization in production can be said to be the emergence of new industrial production organizations equipped with programmable automation technologies due to technological developments (Eser, 1995: 7). Advanced technological system are process technologies and management systems aimed at increasing the function of the design and production functions of the company (Koç, 1993: 212). As the level of technology has evolved, as it has progressed, the dependence of production processes on simple labor has decreased significantly. In manufacturing, the human element is replaced by manufacturing systems consisting of computers in terms of software and equipment with high integration capabilities.

It can be said that SMEs in Turkey generally continue their activities with old technologies based on labor. In addition, these businesses lack the opportunity to provide qualified workforce to keep up with technology. One of the main problem areas of SMEs is the problems experienced during the production phase. We can list the production problems of SMEs with the main headings (Öçal et al., 1990: 134-135; Turan and Gökalp, 1993: 8; Şahin and Özüdoğru, 2019: 322-323);

- Lack of Technology.
- The need for financing and qualified personnel in order to follow technological developments is a major obstacle for SMEs.
- Failure to meet quality norms.
- Inability to mechanize due to lack of capital.
- Lack of advanced management knowledge to implement new production technologies.

- Monopoly firms are constantly raising input prices due to high inflation or excessive profits.
- SMEs, which are extremely weak against suppliers in monopoly positions, have to work completely dependent on these enterprises for their delivery times, amounts of goods to be received and prices.

3.2. Marketing Problems of SMEs

In the world of economics, where competition has reached incredible levels, it is seen that SME owners still act with the logic of “I sell what I produce” and do not understand the importance of marketing function. Today's strategic marketing approach of SMEs has to be customer-oriented.

3.2.1. Problems Arising from Inadequate Marketing Activities and Lack of Information

SMEs are suffering. Problems are not only experienced in the field of investment and operating capital financing, but also in the development of human resources, access to the market and access to modern technology and information. Both internal and external factors prevent the use of financing sources. Domestically, many SMEs lack credit reputation and management capacity, so they have difficulties obtaining funds for operations such as the provision of raw materials and products, investment in factories and equipment (Kandemir, 2003: 111).

One of the most important shortcomings of SMEs is that they do not benefit sufficiently from marketing tools (market research, advertising, after-sales services, etc.)(Korkmaz, 2003: 7). Marketing activities such as determining the target market or market sections required for the products to be produced, determining customer preferences, carrying out design studies, quality control, packaging, delivery of orders are not given enough importance (Demir and Şahin, 2000: 4; Yurdakul, 2003: 188). The main cause of all negativity is the financial constraints and lack of knowledge about it (Bağrıaçık, 1989: 22).

Due to difficulties in the provision of information and inadequacies in the evaluation of the information obtained, SMEs are unable to keep up with technological changes and cannot take the necessary measures. Normally, SMEs have the ability to keep up with flexible production and change more quickly thanks to their flexible structures, but due to limited financing opportunities, they either reach information late or do not reach information at all because their sources of information are expensive (Oktay and Güney, 2002: 6).

Companies are having problems because they cannot easily find the qualified personnel they need. Since they are inadequate in training substitutes, when the employee trained through in-service training in the company leaves the job, the manufacturers are in a difficult situation because there are no substitutes to compensate (Gürak and Azaklı, 2000: 47). Vocational High Schools and Apprenticeship Training Centers are not sufficiently met for qualified and technical staff because the members do not provide training for the needs. In addition, the shortage of institutions that provide foreign language education in particular leaves exporting companies in a difficult situation (Akay et al., 2003: 8).

Due to the lack of cooperation and partnership in manufacturing companies in the same and similar sectors, there is difficulty in the formation of social capital. Since productivity cannot be achieved from previous partnership and cooperation studies, social capital formation in companies and entrepreneurs remains weak and individuality is at the forefront. Members do not have sufficient access to information about the activities of professional institutions (chambers of commerce, exchanges, unions) and are inadequate in terms of active membership.

3.2.2. Problems Arising from Inadequate Cooperation Between SMEs

In the areas where SMEs operate, the large number of enterprises and the easy entry and exit of the market leads to the formation of prices that are not affected on an individual business basis. This causes businesses to be much more sensitive to changes in market conditions and to face great

difficulties, especially in the face of increases in input prices. Due to the importance of SMEs to their independence and lack of communication between enterprises, their inability to establish partnerships for domestic and foreign markets leave these enterprises at a competitive disadvantage to large enterprises and cause their costs to rise (Bağrıaçık, 1989: 22).

While the fact that SME owners are usually the primary managers of their businesses is an advantage in accelerating business and adapting to changes, the lack of professional and technical information required in the face of ever-changing market conditions and technologies makes it difficult to make timely and accurate decisions. It is seen that SME owners do not understand the fact that information is an important input. Despite this negativity in the field of information, the shortcomings in the employment of specialist staff make the current situation more difficult and the chances of SMEs competing are decreasing (Bağrıaçık, 1991:141-142).

3.3. Legal and Bureaucratic Problems of SMEs

Another problem of SMEs is due to their legal structure. For example, if you're going A SME wishing to issue securities must have the status of A.Ş. (joint stock company). However, the vast majority of these organizations are limited or private companies. Therefore, SMEs; not only is he trying to get into the capital market, he can't even get this issue on their agenda (Ekinici, 2003).

SMEs face bureaucratic barriers in their relations with public institutions, both during the establishment and during their activities. The lack of full cooperation and coordination between public institutions dealing with SMEs leads to confusion of concepts, prolonged work and ultimately a waste of time and money. SMEs complain more about the multiplicity of unnecessary treatments in their relations with government offices. In addition, problems created by regulation and similar legislation, such as the very slow operation of the system, are among the most complained about issues. On the other hand, SMEs that are oriented towards exports are not supported against the bureaucratic obstacles they face at home and abroad and are left alone (Bağrıaçık, 1991: 165).

Even if the financial problems arising from their economic scale in SMEs are solved by external interventions such as production etc., the desired quality level in the field of management cannot be achieved. Management function and a weakness in managers will directly affect other functions of the enterprise and cause a large number of new problems to arise. In this case; It can be said that the main basis of the problems that SMEs are experiencing is the management structures of the enterprises (Soyhan, 1998: 72).

In order to develop solutions to the management characteristics of SMEs, it is necessary to list the characteristics related to the management function. These features include (Soyhan, 1998: 73; Gümüştekin, 2005: 82);

- The main feature of SMEs is that they are largely managed by owner-managers.
- Since the administrator retains authority, there is no transfer of authority or is transferred only for certain periods of time where necessary.
- The owner must have full authority and carry the full management responsibility
- SMEs have a direct relationship between the manager and the employees.
- The absence of hierarchical ranks or very few accelerates decision-making and increases flexibility.
- Since the owner is the one who determines the objectives and assumes all the risk, there is no conflict of interest and power struggle within the enterprise.
- In addition, short- and medium-term plans are usually discussed when setting objectives.

3.4. Human Resources and Administrative Problems of SMEs

SMEs have an extremely important place for the economy. SMEs are of great importance for national economies due to their longevity and stable continued activities, their role as job creation and economic revival. In SMEs, the management process, decision-making mechanism is usually concentrated and shaped on a single person. There are advantages as well as disadvantages of collecting the management and responsibilities of the enterprise in a single person. The most important of these disadvantages is that managers within the enterprise have to take various roles such as accounting, sales personnel or human resources when the time comes, and they are incapable of keeping up with these points. The vast majority of SMEs have difficulty managing due to this situation and fail.

Various problems may arise if the powers and responsibilities of individuals are not balanced. The financial management processes of SMEs, where the number of personnel is small and often specialist staff are not employed or under-employed, are not developed and institutionalized like large-scale enterprises (Mecek, 2021: 63). The main feature of SMEs is to produce based on labor force. SME owners often do not have the qualification of management. They try to see things themselves, as they will direct their business (Özgener, 2003: 146-147). The biggest problem here is the issue of wages. Human resources are not given importance in SMEs. It cannot be done in applications related to motivation methods of employees. Already the most obvious motivational tool is the fee. Due to the low wages, qualified personnel leave the enterprise with their knowledge (Şahin and Özudoğru, 2019: 326).

The inability of business owners to collect and evaluate information about the market, to avoid the employment of qualified personnel, not to transfer their powers and not to want professional managers, prevents wrong decisions from being made and the creation of a flexible structure (Börü, 1997:177). In this case, many opportunities may be missed from a business point of view or the opportunities that have been seized may not be properly evaluated (Özgener, 2003: 139-140; Gümüştakin, 2005: 75).

3.5. Financial Problems of SMEs

SME owners who largely turn to their own resources to develop and grow; they suffer losses and lose their working capital due to inflation increase, competition and market shortages. This situation causes SMEs to have difficulties with market fluctuations, technological developments and growth.

Small businesses follow a variety of ways to provide funding. In general, these businesses do not resort to the money market, they use their own savings. If they have assets, they mortgage them and provide loans. These businesses often use leasing and similar methods to provide the necessary goods and equipment and try to overcome the financing difficulties in this way (Tandoğan, 1991: 31).

The initial capital of small businesses is usually covered by inadequate savings from entrepreneurs or consists of borrowed resources. Therefore, businesses face various financial difficulties during their operating periods. Due to lack of capital, they are unable to stock up, disrupting the production process and causing delays in delivery times, which leads to orders being canceled. Unstable price policies, excessive increases, problems with product quality and delivery conditions, and rate increases are causing SMEs trouble (Bağrıaçık, 1991:142-143; Uludağ and Serin, 1992: 23; Akgemci, 2001:28). We can collect the financial problems experienced by enterprises under two headings: problems in sourcing and problems with financial management.

3.5.1. Problems in Sourcing

SMEs are at a disadvantage compared to large enterprises in relation to the amount and maturity of loans. Banks are not very keen on lending to SMEs. Because they will deal with a large number of low-paid customers and increase their risk; they prefer to minimize their risks by engaging with a small number of high-stakes customers. Even if the loan is allocated, it usually has a maturity of 1 year or less, thus not allowing the small industrialist to expand his business and keep up with new technologies. However, SMEs also need long-term loans (Ekinçi, 2003). The financing problem of

SMEs is the most fundamental problem. Although SMEs have obligations to provide financial resources, they face many problems in achieving this. The main reasons why SMEs are experiencing these problems are as follows (Kutlu and Demirci, 2007:190-193; Kurt and Öztürk, 2008:43; Can, 2012: 22-23; Zengin and Ağ, 2016: 233-234);

- Organization of bank loans and capital markets to serve large enterprises in the provision of funds,
- When lending, banks should look at the guarantees to be shown by the owner or partners, not by project or performance,
- Machinery, machinery, tools and equipment that are requested and available on a real estate mortgage are not accepted as collateral,
- High loan interest rates,
- SME owners want to protect their independence and not welcome new partnerships,
- Insufficient sources of auto financing consisting of operating profits and depreciations,
- Their use of labor-intensive technologies and therefore low auto financing through depreciations.

3.5.2. Problems in the Field of Financial Management

Small and Medium Enterprises face very different problems financially than large-scale companies based on their scale, the main reasons why SMEs face financial difficulties are the problems caused by business managers. In particular, the fact that the owner has undertaken all the work as a business manager results in the emergence of problems on a larger scale (Arslan, 2003). Due to the lack of knowledge and experience of business managers in SMEs in financial management, these companies often lack staff in financial matters, unlike large-scale companies (Atik and Sezer, 2001).

It is also very difficult for SMEs to take advantage of capital market opportunities (Bulmuş et al., 1990). Financial institutions ask for high guarantees to enter into a credit relationship with businesses they consider risky. However, in these loans, SMEs have problems with maturity, limit, interest rate. This puts businesses in a vicious circle. If a business has added its winnings to its capital and has not acquired real estate, the chances of getting a loan are diminishing, perhaps none at all. In addition, the first thing financial institutions do in the crises is to stop the use of loans and to recall existing loans. All this increases the financing difficulties of SMEs (Bayraktar and Köse; 2002). The problems that businesses have experienced in the field of financial management are as follows (Kandemir, 2003: 14);

- Lack of a financing department as in large enterprises,
- Since it is seen as a great cost for the business, the employment of financing specialists is not included,
- Due to these shortcomings, financial alternatives and credit conditions cannot be adequately examined,
- Calculations regarding receivables, inventories, income and expenses are carried out irregularly and unplanned.

Financial problems are effective throughout the entire life cycle of the enterprise starting from the establishment stage. This structure is directly connected to all elements of the chain formed by functions in the enterprise. Any possible problems may affect the entire structure.

4. FINANCIAL FAILURE OF SMEs and SOLUTION PROPOSALS

SMEs have many problems such as structural, management, production and adaptation to new technologies, as well as low capacity work, procurement and stockpiling, information support and technical assistance, marketing and competition, inability to make new investments, inadequacies in legal regulations and bureaucratic obstacles. However, the focus of all these problems is lack of financing. These problems, which started at the establishment stage, affect businesses throughout all their activities. On the one hand, there is not enough demand for products produced by SMEs due to inflation reducing real purchasing power, on the other hand, continuous increases in input costs prevent capital accumulation and allow production activities to be carried out with difficulty (Karabıçak and Altuntepe, 2001: 286).

As it is known, the capital put into operation by entrepreneurs or partners alone and the part of the venture gain left in the enterprise and the reserves constitute the equity of the enterprise. While the low level of national income per capita in our country reduces the tendency to save money, there is no capital to finance investments and new investments are negatively affected. For this reason, existing enterprises in an effort to keep up with growth and developing technology face a financing problem.

Especially during periods of high conjunctural fluctuations, SMEs' equity is gradually decreasing and businesses provide all production inputs, including the labor they need while continuing their production activities, with upfront payment and offer their products to the market with certain maturities. Economic inactivity and market congestion disrupt the collection of enterprises and sometimes even leave them unable to collect at all. The rise of cash shortages is either driving businesses towards expensive sources of financing or causing their capital to gradually melt away.

In general, SMEs, which use more manual labor besides low capital use, are capable of quick decision-making, work with low management costs and are expressed as economic enterprises that carry out cheap production, have more advantages than large companies in many cases (Uludağ and Serin, 1990: 14).

Regardless of the level of economic development, SMEs in all countries form the backbone of economic and social order both numerically and in terms of job creation (Doğan, Şengül, 2005: 291). Today, with the globalization of world markets, developed and developing countries are becoming more aware of the flexibility and capabilities of SMEs to adapt to social and economic changes, and as a result, implement incentive measures to increase their competitiveness and technological levels (İraz, 2005, 227; Ay, 2008).

For the short-term resources that SMEs need, financial institutions are not too eager to use their own resources. Various Banks have short-term business loan activities for SMEs. The demand for loans is subject to such conditions by banks that financing subsidies are directed only to large businesses that can comply with these conditions. The equity of these enterprises is inadequate and banks have difficulty obtaining loans from banks due to their strong collateral demands and insufficient equity of these enterprises (Canbaşı, 1998). In addition, the small turnover of these companies leads to low creditworthiness. It is seen that SMEs face the most "inability to provide collateral" in financing through credit and cannot meet the mortgages or guarantees that the credit institutions they apply for in order to meet their short-term financing needs are required to lend (Çelik, 2007: 31).

Although SMEs make up the majority of the Turkish economy, they are unable to use existing financing methods to finance their investments and cannot provide long-term loans because of the low share of total loans (Akbulut, 2000). The inability of SMEs to adequately benefit from capital market opportunities is another financing problem, likewise, SMEs hardly benefit from modern financing techniques such as leasing and factoring (Özgen and Doğan, 1997).

Considering that the medium-term lending rate is low in our country, it is observed that SMEs try to cover their investments with more equity, seller loans and short-term bank loans without using medium-term loans. In cases where SMEs are also inadequate to invest in equity, they can enter the

financial crisis with the arrival of repayment periods of loans before they reach the production stage as a result of their shift to short-term bank loans instead of medium-term loans (Yılmaz, 2006).

The solution of the financing problem of SMEs alone is not enough. In terms of factors affecting the opening of businesses to new markets; while the most important factor for non-exporters is economic and financial problems; the most important factor for exporters are bureaucratic obstacles. Especially SMEs with a small number of personnel and operating in the Central Anatolia Region need more economic and financial support (Karadal, 2001:156).

In addition to financial management practices, working capital management is of great importance for small-scale firms that are financially sensitive. Because working capital management has the effect of reducing the liquidity risk of the company, expanding the volume of work, increasing its creditworthiness, ensuring the continuity of production, the profitable and efficient operation of its activities and financial security (Akgüç, 1994). In this context, since the inflation accounting system has not yet been introduced in general, there is an increase in tax burdens as a result of the resulting profits exceeding the market value of the book value (Sarıaslan, 1994).

The small size of SMEs increases the risk of bankruptcy of these companies and, as a result, the capital cost of SMEs. It is seen that SMEs in Turkey have difficulty creating their own brands and marketing their own products. The lack of country image and brand greatly weakens the competitiveness of these business. Unless companies create their own brand and pay attention to quality production, it is impossible to gain a competitive advantage against these developments. Especially in competition with European countries with high levels of industrialization and technology, it has made it mandatory for SMEs to reduce costs and produce quality with advanced technology. Thus, SMEs will be able to adapt to developing technology and market conditions by increasing their competitiveness, aim to produce quality goods and create a higher added value in the economy.

5. CONCLUSION

Turkey has a very important potential for SMEs. The evaluation of this potential is of great importance for Turkish Industry to adapt to the European Union, especially after the Customs Union. Therefore, it is necessary to identify the main problems of SMEs, especially management problems, and to develop effective solutions to the problems.

A number of structural problems such as Yprefix, manufacturing and new technology adaptation problems make it difficult for SMEs to maintain their economic presence. Therefore, it is urgently necessary to introduce economic and credit policies that will turn SMEs into rational enterprises in our country.

The credit opportunities of SMEs are very limited. As mentioned earlier, such businesses often provide their initial capital from personal and private sources of savings. In our country, the loans provided by manufacturing industry enterprises from banks are extremely inadequate within the overall lending volume. Today, the interest rates applied to SMEs are quite high. Investing at these high interest rates is no longer attractive. No business has the courage to develop its business with credit if the value it pays in interest is higher than the return it will provide. Therefore, interest rates applied to SMEs should be reduced.

The presence of high inflation in a country also pushes businesses to a lack of equity. The most important negative effect on working capital during periods of high inflation is that it does not allow the protection of working capital. In an economy under pressure from inflation, all of the inputs subject to production are increasing and increasing production costs. The negative impact of inflation on working capital is even more pronounced, especially in fixed investments. In inflationary periods, the business may face a larger capital problem in order to return the same business.

Small industrial enterprises are trying to close their financing gaps primarily through autofinance due to insufficient equity and high credit costs. However, when there is a lack of equity, it is unlikely to expect a business to meet the capital deficit through autofinance, especially in inflationary periods. Banks undoubtedly play the most important role in the credit policies implemented in Turkey. It is a known fact that capital markets in our country are not developing sufficiently, legal regulations are inadequate, and SMEs cannot be incorporated to the extent that they can be opened to the public. By opening SMEs to the public, it is not possible in the short term for them to easily provide the funds they need for their development and growth from non-bank capital markets. For this reason, such businesses often turn to banks for their credit needs.

It is very important that SMEs, which are of great importance for the economy, can use existing resources effectively and efficiently in addition to providing resources to increase their share in the fields of production and employment in the country. Accordingly, it is necessary to raise the awareness levels of SMEs in working capital and financial management issues, to eliminate information deficiencies and to have easier access to incentive and credit facilities, as well as to research and use new financing techniques such as factoring and leasing. Thus, SMEs will be able to use their short and long-term resources in the most effective way and will achieve a more successful level in the working capital method.

In the face of globalization, digital information economy, rapidly changing communication technologies, new market opportunities and business activities and developing enterprises that are becoming increasingly complex in an environment of economic crises, the lack of knowledge and skills of business founders and family members makes it difficult to adapt to change. In addition, since the emergence of new specialties, knowledge becomes an important value, the relationship of enterprises with the environment becomes important and the complex situations occurring in organizational structures, professional managers selected from among the experts who will understand the education in the enterprises in a timely manner and who can react creatively to this change are increasingly needed.

Today, SMEs start with incomplete, inaccurate and inadequate information at the establishment stage, feasibility studies are made incompletely or mistakes are made that are impossible or very difficult to recover because they are based on sufficient information and enterprises are obliged to carry these errors as a burden on their backs for a long time. These and similar problems are affected by environments such as increased competition and globalization trends, which makes the solution of SMEs' problems more important and urgent.

REFERENCES

- AKAY, Diyar; Dağdeviren, Metin; Haliloğlu, Necla; Kurt, Mustafa and Taş, Nilgün F. (2003), "Türkiye'de KOBİ'ler İçin Eğitim Hizmetleri Pazarı", **KOSGEB-Avrupa Eğitim Vakfı Araştırma Projesi Raporu**, KOSGEB Girişimciliği Geliştirme Merkezi, Ankara.
- AKBULUT, Esin (2000). **KOBİ'lerin Sermaye Piyasası'na Katılımı**, İstanbul: IMKB Eğitim ve Yayın Müdürlüğü.
- AKGEMCİ, Tahir (2001), **KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**, KOSGEB Yayınları, Ankara.
- AKGÜÇ, Öztin. (1994), **Finansal Yönetim**. İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Yayınları, Yayın No:63.
- ARSLAN, Özgür (2003), "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Çalışma Sermayesi ve Bazı Finansal Yönetim Uygulamaları", **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, S.4(1), pp.121-135.

ATIK, Hayriye and SEZER, Sevgi (2001), “Avrupa Birliği’ne Entegrasyon Sürecinde Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Sorunları: Kayseri ve Nevşehir Örneği”, **I. Orta Anadolu Kongresi, “KOBİ’lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları”**, 18–21 Ekim, Nevşehir, pp.107-116.

AY, Sema (2008) “Türkiye’deki KOBİ’lerin Finansman Sorunları”. **Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**, S. 4(1), pp.1-8.

BAĞRIAÇIK, Atila (1989), “**Dışa Açılma Sürecinde Küçük ve Orta Boy Firmalar**” (Dünyada ve Türkiye’de), İstanbul: Dünya Yayınları No:44.

BAĞRIAÇIK, Atila (1991), “**Başka Ülkelerle Karşılaştırmalı Olarak Türkiye’de Küçük ve Orta Boy Firmalar**”, Uluslararası Sempozyum 17 Mayıs, İstanbul Sanayi Odası Araştırma Dairesi Yayın No:1991/5, İstanbul.

BALI, Selçuk and GÜMRÜKÇÜ, Özge (2017), “KOBİ’lerde Finansal Yönetim Tekniklerinin Uygulanması ve Trabzon İli Gıda İşletmeleri Üzerine Bir Anket Çalışması”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S.5(46), pp.1-21.

BAYRAKTAR, S. and KÖSE, Y. (2002), “KOBİ’lerin Finansmanı ve Finansal Sorunları: Zonguldak Örneği”, **21. yy. da KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Konferansı**, 3-4 Ocak, Kıbrıs: Doğu Akdeniz Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Fakültesi İşletme Bölümü.

BÖRÜ, Deniz (1997), “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Profesyonel Yönetici Kullanımına İlişkin Bir Araştırma”, **Öneri Dergisi**, S.1(6), pp.177-186.

BULMUŞ, İsmail; OKTAY, Ertan and TÖRÜNER, Mete (1990), “Küçük Sanayi İşletmelerinin Konumu, Önemi ve At'a Girerken Karşılaşılabilecek Sorunlar ile Çözüm Yolları”. Ankara: **MPM Yayınları**, Yayın No:426.

CAN, Ali Necmettin (2012), Girişim Sermayesi ve KOBİ’lerde Uygulanabilirliği, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

CANBAŞ, Serpil (30 Kasım- 3 Aralık 1989), “Küçük ve Orta Sanayi İşletmelerinin Finansal Sorunları ve Türkiye’de ve Avrupa’da Küçük ve Orta Sanayi İşletmelerine Sağlanan Finansal Destekler”, **Kapadokya: 3.Ulusal İşletmecilik Kongresi**.

CİVAN, Mehmet and TEKİNKUŞ, Mehmet (2002), “Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Avrupa Birliğine Uyum Süreci; Gaziantep Örneği”, ERC/ODTÜ Uluslararası Ekonomi Kongresi. VI. Bildiri Kitabı: Ankara.

ÇELİK, İsmail (2007). “Basel II Bağlamında KOBİ’lerin Finansman Sorunları: Tekstil Sektöründe Bir Uygulama”. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

ÇOLPAN, Berna (2005). “**Amerika Birleşik Devletleri’nde Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Finansmanı**”, http://www.kobinet.org.tr/hizmetler/bilgibankasi/finans/006_1.html, 6 Haziran 2005, (Access Date: 28.12.2019).

DEMİR, Hulusi and ŞAHİN, Ayşe (2000). “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Pazarlama Problemleri İçin Bir Çözüm Önerisi: Niş Pazarlama”, **Pazarlama Dünyası**, S.14(5), Eylül-Ekim.

DİNÇER, Ömer and FİDAN, Yahya (2003), **İşletme Yönetimine Giriş**, İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.

DOĞAN, Seyhun and ŞENGÜL, Ebru (2005), “Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Sorunlarının Çözümünde Girişimcilik Teşvikleri ve Destek Programları”, **Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde KOBİ’ler: Türkiye ve Benzer Ülke Deneyimleri Sempozyumu**, 19-22 Mayıs 2005 Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İİBF Bandırma,

EKİNCİ, Mehmet Behzat (Ekim 2003), “**Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletme (Kobi)lerin Finansal Sorunları; İşletme İçinden ve Dışından Kaynaklanan Sorunlar**”, http://www.akademiktisat.net/calisma/isletmeler/kobi_finans.htm, (Access Date: 10.03.2020).

ESER, Uğur (1995), “Küreselleşme: Tehdit mi? Yoksa Fırsat mı?”, **Ekonomik Yaklaşım**, S.6(17), pp. 5-20.

GÜMÜŞTEKİN, Gülten Eren (2005), “KOBİ Niteliğindeki Aile İşletmelerinin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Kütahya Seramik Sanayi Örneği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, S.6(1), pp.71-93.

GÜRAK, Hasan and AZAKLI, Sedat (2000), Nazillideki KOBİ’lerin Genel Durumu ve Sorunları, **Nazilli Ticaret Odası Çalışma Raporu** No: 1.

İRAZ, Rıfat (2005), “Küresel Rekabet Ortamında Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Ulusal Sosyo-Ekonomik Sisteme Katkileri Açısından Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.(13), pp.223-236.

KANDEMİR, Ahmet (Aralık 2003), “**Gelişmekte Olan Ülkelerde KOBİ’lerin Rekabet Edebilme Gücünün iyileştirilmesi Girişimin Gelişmesini Artırmada Finansmanın Rolü**”, Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası Araştırma Müdürlüğü Yayınları, http://www.tkb.com.tr/esa/GA/2003-GA/GA-03-09-17_GOUde_KOBİlerin_Rekabet_Gucu, (Access Date: 10.03.2020).

KARADAL, Himmet (2001), “KOBİ’lerin Uluslararası Pazarlara Açılmasını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma”, **I. Orta Anadolu Kongresi “Kobi’lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları**”, 18–21 Ekim 2001, EÜ Nevşehir İİBF, Nevşehir, pp.189-199.

KARABİCAK, Mevlüt and ALTUNTEPE, Nihat (2001), “KOBİ’lerin Kredi Yoluyla Finansmanı”, **1. Orta Anadolu Kongresi- KOBİ’lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları**, KOSGEB Yayınları, Nevşehir, <http://www.kobinet.org.tr/hizmetler/bilgibankasi/ekonomi/OAKDocs/OAK-T28.pdf>, (Access Date: 03.05.2020).

KESKİN, Hidayet and ŞENTÜRK, Canan (2010), “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Ekonomideki Önemi: Türkiye ve Arnavutluk KOBİ Sektörü GZFT Analizi”, **Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi**, S.3(1), pp.116-132.

KOÇ, İdil Özlem (2008), **Türk KOBİ’leri, Bugünü ve Geleceği**. İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım.

KOÇ, Tufan V. (1993), “Türkiye'deki Sanayi İşletmelerinin Rekabet Gücü ve Strateji Açısından Teknoloji Faktörü”, **93 Sanayi Kongresi Bildiriler Kitabı**, TMMOB, 1. Cilt, Yayın No: 160, Ankara.

KORKMAZ, Sezer (2003), “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Pazarlama ve Finansman Sorunlarının Çözümünde Risk Sermayesinin Kullanılabilirliği Üzerine Bir Araştırma”, **Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi Dergisi**, S.2, pp. 233-266.

KSEP (2011), 2011 – 2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP). Yüksek Planlama Kurulu Kararı. (15.07.2011 tarih ve 27995 sayılı Resmi Gazete).

KURT, Ganite and ÖZTÜRK, Veli (2008), “Basel II ve Yeni Türk Ticaret Kanun Tasarısı Çerçevesinde KOBİ’lerin UFRS’ye Uyum Gerekliliği ve Karşılaşılabilecek Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, S.24(1), pp.37-54.

KUTLU, Hüseyin Ali and DEMIRCI, N. Savaş (2007), “KOBİ’lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **4. KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 7-8 Aralık, pp.187-198.

MECEK, Gülsevil (2021), “Türkiye’de KOBİ’lerin Teşvik Edilmesi ve Desteklenmesi”, **Premium E-Journal of Social Sciences (PEJOSS)**, S.5(11), pp.53-65.

MECEK, Mehmet (2013), “Kamu Kurumları ve Kamu İdarelerinin Tarihsel Süreç İçerisinde Girişimcilik Üzerine Etkileri”, **Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Muğla, pp.487-509.

MECEK, Mehmet and AKIN, Fehmi (2014), “Kamu İdarelerinin Girişimcilik Aracı Olarak Kamu İşletmeleri”, **6.Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiriler Kitabı**, Bişkek (Kırgızistan), pp.89-99.

OKTAV, Mete; KAVAS, Alican; ÖNCE, Günel and TANYERİ, Mustafa (1990), “**Orta ve Küçük İşletmelerde İhracata Yönelik Pazarlama Sorunları ve Çözüm Önerileri**”. Ankara: TOBB Yayın No: Genel 176; Ar-Ge: 79.

OKTAY, Ertan and GÜNEY, Alptekin. (2002), “Türkiye’de Kobi’lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri”, “**21. yüzyılda KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri**” Sempozyumu, 03-04 Ocak 2002, Doğu Akdeniz Üniversitesi, K.K.T.C.

ÖÇAL, Tezer; BULMUŞ, İsmail; OKTAY, Erman. and TÖRÜNER, Mete (1990), “Küçük Sanayi İşletmelerimizin Konumu, Önemi ve AT’a Girerken Karşılaşılabilecek Sorunlar ile Çözüm Yolları”, **MPM Yayınları**, Yayın No:426, Ankara.

ÖZDEMİR, Süleyman, ERSÖZ, Halis Yunus and SARIOĞLU, Halil İbrahim (2006), “**İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ’lerin Desteklenmesi**”, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası (İTO) Yayınları.

ÖZDEMİR, Süleyman., ERSÖZ, Halis Yunus and SARIOĞLU, Halil İbrahim. (2011), “Küçük Girişimciliğin Artan Önemi ve KOBİ’lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, S.53, pp.191-203.

ÖZGEN, Hüseyin and DOĞAN, Selen (1997), “**Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Uluslararası Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Yönetim Sorunları ve Çözüm Önerileri**”, KOSGEB Yayınları Ankara,

ÖZGENER, Şevki (2003), “Büyüme Sürecindeki KOBİ’lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Nevşehir Un Sanayii Örneği”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı:20, Ocak-Haziran 2003, pp.133-161.

SABUNCUOĞLU, Zeyyat and TOKOL, Tuncer (1995), **İşletme- I (Temel Bilgiler)**, Bursa: Rota Ofset Yayıncılık.

SARIASLAN, Halil (1994), “**Orta ve Küçük Ölçekli İşletmelerin Finansal Sorunları: Çözüm İçin Bir Finansal Paket Önerisi**” Ankara: TOBB Yayınları, No:281.

SOYHAN, Cavit (1998), “Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yönetimsel Sorunları ve Çözüm Önerileri”, İstanbul: Marmara Üniversitesi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.

ŞAHİN, B. Deniz and ÖZÜDOĞRU, Haşim (2019), “KOBİ’lerde Üretim ve Pazarlama Sorunları: Ostim Örneği”, **Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi**, S.54(1), pp.320-333.

ŞEKER, Ayberk, DOĞAN, Mesut and ELİTAŞ, Bilge Leyli (2016), “KOBİ’lerde Girişimcilik Değerleri ve Dış Ticaret Faaliyetleri Arasındaki İlişki: Sanayi İşletmeleri Örneği”, **İşletme Araştırmaları Dergisi**, 8(2), 198-223.

TANDOĞAN, Uğur (1991), “Küçük İşletmelerde Finansman Sorunları ve Çözüm Önerileri”. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.

TURAN, Güngör and GÖKALP, M. Faysal (1993), “Türkiye’ de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Teknoloji Sorunu ve Çözüm Önerileri”, **Dünya Gazetesi**. 21 Kasım, pp.7.

ULUDAĞ, İlhan and SERİN, Vildan (1992), “**Türkiye’de KOBİ’ler: Yapısal ve Finansal Sorunlar, Çözümler**”, İstanbul: Renk Basım Yayın. Yayın No: 21.

YILMAZ, Hatice Biçen (2008), “KOBİ’lerin Finansman Sorunu ve Sermaye Piyasalarında Çözümü”, **Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**, S.1(2), pp.8- 10.

YURDAKUL, Müberra. (2003), “Franshising Sisteminin KOBİ’lerde Pazarlama İşlevi Bakımından Değerlendirilmesi”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.8, Haziran 2003, pp. 1-12.

ZENGİN, Yunus and AĞ, Ali Rıza (2016), “KOBİ’lerdeki Başarıyı Etkileyen Finansman Sorunu: Neden Mi? Sonuç Mu? Literatür Taraması Sonucu Bir Değerlendirme”, **Akademik Bakış Dergisi**, S.(54), pp. 227-241.

<http://www.isletme.biz/content/view/1238/27/> (Access Date: 28.02.2020).

<http://www.kobi.org.tr/dosyalar/KOBİ%20Tanimi%20Kanunu.doc>. (Access Date: 28.02.2020).

http://www.kobifinans.com.tr/tr/bilgi_merkezi/0206/750/8. (Access Date: 28.02.2020).

Measuring the Economic Efficiencies of OECD Countries in 2019 By Weight-Restricted Data Envelopment Analysis

OECD Ülkelerinin 2019 Yılı Ekonomik Etkinliklerinin Ağırlık Kısıtlı Veri Zarflama Analizi ile Ölçülmesi

Muhammed MARUF

Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İİBF,
m.maruf@ahievran.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5388-639X>

Makale Başvuru Tarihi / Received: 17.05.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 20.06.2021

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler:

OECD,
Veri Zarflama Analizi
(VZA),
Ağırlık Kısıtlı Veri
Zarflama Analizi
(Güven Bölgesi
Modeli).

ÖZET

Benzer nitelikteki girdi ve çıktılar üreterek çok sayıdaki organizasyonel karar verme biriminin gördüğü etkinliklerini ölçen veri zarflama analizi (DEA) doğrusal programlama tabanlı bir metottur. Klasik veri zarflama analizi modellerinin dışında belirlenen girdi ve çıktı değişkenlerine ağırlık kısıtları konularak uygulanan Güven Bölgesi (AR) metodu ile karar vericilerin değer yargıları ve tercihleri modele dahil edilebilmektedir. Çünkü klasik veri zarflama analizi modellerinde girdi ve çıktı ağırlıklarının tamamen esnek olması karar verme birimlerine ait gördüğü etkinlik skorlarında tutarsızlıklara neden olabilmektedir. Böylece normal şartlarda etkin olmayan bir karar verme birimi etkin olarak görülebilmektedir. Bu çalışmada 35 OECD ülkesinin 2019 yılı ekonomik etkinliklerini analiz etmek ve etkinlik skorlarına göre bu ülkeleri sıralamak amaçlanmıştır. Ülkelerin ekonomik etkinliklerinin ölçülmesinde hem girdi odaklı CCR model hem de ağırlık kısıtlı model (ARI DEA) kullanılmıştır. VZA’da ağırlık kısıtlarının belirlenmesinde kullanılan ikili karşılaştırma değerleri AHP skalasına göre belirlenmiştir. CCR model ile yapılan analizlerde 2019 yılında yedi ülkenin ekonomisi etkin bulunurken, ağırlık kısıtlı modelde iki ülkenin ekonomisi etkin bulunmuştur. Güven bölgesi modeli ile ağırlık kısıtlı olarak yapılan etkinlik analizinde ülkelerin etkinlik değerleri, girdi odaklı CCR modele göre oldukça düşüktür. Bu doğrultuda ağırlık kısıtlı modelde kısıtların modele dahil edilmesinin etkinlik değerlerini önemli miktarda değiştirdiği ve ağırlık kısıtlı modelin CCR modele göre etkin olan ve olmayan ülkeleri belirlemede daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keywords:

Economic Efficiency,
Data Envelopment
Analysis (DEA),
Weight Restricted Data
Envelopment Analysis
(ARI DEA)

ABSTRACT

Data envelopment analysis (DEA) is a linear programming-based method that measures the relative efficiency of a large number of organizational decision-making units (DMU) by generating similar inputs and outputs. Apart from the classical DEA models, the value judgments and choices of decision-makers can be included in the model with the Assurance Region (AR) method, which is applied by putting weight restrictions on determined input and output variables. Because in classical DEA models, the fact that input and output weights can cause inconsistencies in the relative efficiency scores of decision-making units (DMU). Thus, a DMU that is usually inefficient may appear to be efficient. The purpose of this study is to analyze the economic efficiencies of 35 OECD countries in 2019 and to rank these countries according to their efficiency scores. Both the input-oriented CCR model and the weight-restricted model (ARI DEA) were used to measure the economic efficiency of countries. In the DEA, the binary comparison values used in determining the weight restrictions were specified according to the AHP scale. While the economies of the seven countries were found to be efficient in 2019 in the analyses carried out with the CCR model, the economies of the two countries were found to be efficient with the weight-restricted model. In the efficiency analysis carried out with the assurance region model, the efficiency values of the countries are very low compared to the input-oriented CCR model. Accordingly, in the end putting restrictions in the ARI model significantly changes the efficiency values, and the weight-restricted model is a superior method for identifying the active and inactive countries compared to the CCR model.

1. INTRODUCTION

Efficiency is defined as the relationship among inputs and outputs of organizational decision-making units. Efficiency measurement is carried out for various purposes such as increasing efficiency, control, determining new methods and strategies, and implementing the determined strategies (Demir and Bakırcı, 2014: 111). There are several methods used for efficiency measurement in the literature. One of the methods used to analyze the relative efficiency of organizational decision units is the data envelopment analysis (DEA) method. Developed by Charnes, Choper, and Rhodes (1978), DEA is defined as a linear programming-based method that measures the relative efficiency of a large number of organizational decision-making units by generating multiple inputs and outputs (Tütek et al., 2012: 223).

DEA is a widely used method in the literature. However, in classical DEA models like Charnes, Cooper, and Rhodes (CCR) and Banker, Charnes, and Cooper (BCC), the weights of inputs and outputs are flexible, and the decision-makers do not affect on the model (Vazhayil and Balasubramanian, 2013: 460; Oikonomou et al., 2016: 315; Çakın and Özdemir, 2020: 291). The fact that the input and output weights are completely flexible may cause the relative efficiency scores of the decision-making units determined by the model to be unrealistic (Vazhayil and Balasubramanian, 2013: 460; Oikonomou et al., 2016: 315; Thanassoulis and Allen, 1998: 586). In this context, it has been found that in some models, the important input and output weights of some decision-making units are low, whereas the non-important input and output weights of some are high. This situation causes a decision-making unit that is not usually inefficient to appear efficient. Thus, inconsistencies were found in the relative efficiency scores obtained as a result of the DEA. For this reason, weight restrictions are used to prevent and solve these problems in DEA (Kocakoç, 2003: 4; Çakın and Özdemir, 2020: 291; Oikonomou et al., 2016: 315).

Seeing the results of the economic policies of the countries within a certain economic cooperation organization can be beneficial for both countries and investors. So ,the main objective of this study is to analyze the economic efficiencies of 35 OECD countries in 2019 and to rank these countries according to their efficiency scores. Economic efficiency ranking was made using the input-oriented CCR model and the ARI DEA model. In addition, the other objective of the study is a comparison of the CCR model and ARI DEA model results. In measuring the economic efficiency of OECD countries, unemployment rates, inflation rates, and dollar exchange rates of the countries were used as input variables, and the current account balance, consumer confidence index, and growth data of the countries as output variables. Input and output variables used in the study are the variables accepted as the basic economic indicators in various studies in the literature (Grossman et al., 2013: 19; Ela et al., 2018: 133; Eyüboğlu, 2017: 333). In the DEA, the binary comparison values used in determining the weight restrictions were specified according to the AHP scale, and for this purpose, three economics faculty members shared their opinions, and the binary comparison values determined with a consensus were used.

2. DATA ENVELOPMENT ANALYSIS (DEA)

Data envelopment analysis (DEA), which has been used frequently in management sciences and operations research in recent years (Kocakoç, 2003: 1), is a linear programming-based method that measures the relative efficiency of a large number of organizational decision-making units by generating more than one similar input and output (Tütek et al., 2012: 223). DEA was first developed by Charnes, Cooper, and Rhodes (1978), based on the work of Farnell (1957) (Chaparro et al., 1997: 216; Sarraf and Nejad, 2020: 3).

Data envelopment analysis, which requires comprehensive data on inputs and outputs of decision-making units with homogeneous and similar characteristics (Chaparro et al., 1997: 216; Stolzer et al., 2018: 58), determines a single relative efficiency score that will enable comparison of decision-making

units (Eroğlu and Atasoy, 2006: 76). Accordingly, the efficiency score is calculated with the logic given in the following notation (Kocakoç, 2003: 2; Chaparro et al., 1997: 216-217; Sarraf and Nejad, 2020: 3).

$$\text{Efficiency} = \frac{\text{Total Weighted Output}}{\text{Total Weighted Input}} \quad (1)$$

The efficiency scores of the decision-making units range from "0" to "1". The efficiency decreases as the efficiency score approaches 0, and the efficiency increases as it approaches 1. Decision-making units with an efficiency score of "1" as a result of DEA are considered efficient (Kelly et al., 2012: 65; Chaparro et al., 1997: 217). The reasons for the failure to achieve efficiency of the decision-making units concluded to be inefficient through DEA can be identified. Then, input and output values that need to be improved to ensure the efficiency of decision-making units can be determined, and so, necessary suggestions about scale size can be made (Behdioğlu et al., 2009: 303; Tütek et al., 2012: 225).

DEA used in measuring the efficiency of homogeneous decision-making units consists of the stages of selecting decision-making units, identifying inputs and outputs, determining the model to be applied in DEA, calculating the relative efficiency of decision-making units, and evaluating and interpreting the efficiency results (Tütek et al., 2012: 228- 230). Two important factors in selecting the decision-making units are the homogeneity of these units and the number of decision-making units whose efficiency will be calculated (Behdioğlu and Özcan, 2009: 304; Ramanathan, 2003: 173). There are diverse views in the literature regarding the number of decision-making units. Norman and Stoker (1991) state that the number of decision-making units must be at least twenty. Dyson et al. (2001) state that it must be at least "2m+n" such that "m" is the number of inputs and "n" is the number of outputs (Tütek et al., 2012: 229). On the other hand, Ramanathan (2003: 174) states that the number of decision-making units must be 2 or 3 times the total number of inputs and outputs. While determining inputs and outputs, it is necessary to determine the inputs and outputs that will enable the efficiency of decision-making units to be measured in the best way (Özden, 2008: 176). Inputs and outputs that do not contribute to the efficiency of the decision-making unit and have multiple relationships with each other should not be included in the analysis (Günay, 2015: 21).

The most suitable DEA model for the efficiency calculations of decision-making units must be chosen. The choice of the model may differ according to the input and output, the type of return, or the scale (Ramanathan, 2003: 175). There are many DEA models in the literature. The most widely used models are the CCR model developed by Charness, Cooper, and Rhodes (1978) and the BCC model developed by Banker, Charnes, and Cooper (1984). Charness, Cooper, and Rhodes (CCR) first used DEA to measure the relative efficiency of non-profit organizations. However, in later studies, DEA was widely used to measure the efficiency of all for-profit and non-profit organizations (Özdemir and Demireli, 2013: 216). After the CCR model, Banker, Charnes, and Cooper (1984) put forward the BCC model (Brandao et al., 2020: 1). After the model is determined, separate models are created for all decision-making units. DEA models are solved by making the created models into a linear programming model, and the relative efficiency scores of decision-making units are calculated (Tütek et al., 2012: 231). The input-oriented linear DEA model applied in this study is created as follows.

Objective Function:

$$\begin{aligned} & \text{Maks } \eta_k \\ & = \sum_{r=1}^s \mu_r y_{rk} \end{aligned} \quad (2)$$

Constraints:

$$\sum_{i=1}^m w_i x_{ik} = 1$$

$$\sum_{r=1}^s \mu_r y_{rj} - \sum_{i=1}^m w_i x_{ij} \leq 0 \quad (j = 1 \dots n)$$

$$\mu_r, w_i \geq \varepsilon > 0 \quad (r = 1 \dots s) \text{ and } (i = 1 \dots m)$$

In the above formula;

μ_r : refers to the weight value of r th output,

y_{rk} : refers to the k th output value of the decision-making unit,

w_i : refers to the weight value of the i th input,

x_{ik} : refers to the k th input value of the i th decision-making unit.

3. WEIGHT-RESTRICTED DATA ENVELOPMENT ANALYSIS

In classical data envelopment analysis models, the optimum results of input and output weights are determined. The reason for this is that it is desired to determine the efficiency of decision-making units to be maximum. (Vazhayil and Balasubramanian, 2013: 460; Oikonomou et al., 2016: 315; Çakın and Özdemir, 2020: 291). However, the fact that the input and output weights are completely flexible can prevent the efficiency scores of the model from being realistic (Vazhayil & Balasubramanian, 2013: 460; Oikonomou et al., 2016: 315; Thanassoulis & Allen, 1998: 586).

Some data envelopment analyses indicated that the significant input and output weights of some decision-making units are low. On the other hand, the insignificant input and output weights of some decision-making units were higher. This situation causes the insignificant input and output weights of some decision-making units to be higher than the important ones, and a normally inefficient decision-making unit appears to be efficient. Thus, inconsistent results are obtained from the DEA. In this direction, weight restrictions are applied in DEA to solve and prevent these problems (Kocakoç, 2003: 4; Çakın and Özdemir, 2020: 291; Oikonomou et al., 2016: 315).

The input and output variables used in the models may have different levels of importance for decision-makers. In these cases, input and output weights can be calculated using different methods and used in the DEA model, while the value judgments are used in the weight restrictions in DEA. The value judgments are used in the weight restrictions in DEA and reflect the preferences of the decision-maker in determining the efficiency of the decision-making unit (Kocakoç, 2003: 4). The methods of restricting virtual input and output values, correcting input and output values, and imposing direct constraints on weights are used in order to include value judgments of decision-makers in the model (Özdemir and Demireli, 2013: 223).

In data envelopment analysis, many methods such as absolute weight restrictions, cone-ratio method, and assurance region (AR) are used in the restriction of weights (Kocakoç, 2003: 4). Assurance regions (AR) method is the most frequently used method in the literature. The type of AR method in which the restricted inputs and outputs are associated within themselves is called the ARI method. When input and output weights are associated with each other, it is called ARII (Özdemir and Demireli, 2013: 223). In this context, the assurance region model (AR) is given in the following equation (Keskin and Köksal, 2019: 527; Özdemir and Demireli, 2013: 224);

$$a_i \leq \frac{v_i}{v_j} \leq \beta_i (i = 1, \dots, m) \quad (3)$$

$$\delta_i \leq \frac{u_r}{u_p} \leq \gamma_i (r = 1, \dots, m) \quad (4)$$

a_i When the β_i , δ_i and γ_i values are generated with the lower and upper limits of the input and output weights, the ARI restrictions are written as follows;

$$\frac{LB_i}{UB_j} \leq \frac{v_i}{v_j} \leq \frac{UB_i}{LB_i} \quad (5)$$

$$\frac{LB_r}{UB_p} \leq \frac{u_r}{u_p} \leq \frac{UB_r}{LB_r} \quad (6)$$

The LB_i and UB_i values in the restrictions represent the lower and upper limits of the i th input variable weight, while the LB_r and UB_r values represent the lower and upper limits of the r . th output variable weight. i and j are elements of inputs and r and p are elements of outputs (Özdemir and Demireli, 2013: 224; Çakın and Özdemir, 2020: 291). The optimal result of the assurance region model is acquired by adding the restrictions to the CCR model. The name Assurance Region (AR) comes from the restriction of the model in a certain region with these restrictions (Özdemir and Demireli, 2013: 224).

4. LITERATURE REVIEW

There are lots of studies in the literature on weight-restricted data envelopment analysis. Beasley (1990) used weight-restricted DEA in evaluating chemistry departments of 52 universities. Thompson et al. (1996) used weight-restricted DEA for selecting the location of a nuclear physics laboratory to be established. Thompson et al. (1997) measured the efficiency of 100 banks that operate in the USA using a weight-restricted DEA (Assurance region model). Tarım and Karan (2001) measured the performance of mutual funds in Turkey's capital market with weight-restricted DEA. Kocakoç (2003) demonstrated how to determine weight restrictions in DEA using the analytical hierarchy process (AHP).

Özdemir and Demireli (2013) measured the 2011 and 2012 activities of 21 deposit banks that operate in Turkey using weight-restricted DEA. In the conclusion of the study, the results of the unrestricted DEA model and the results of the weight-restricted model were compared. Hwang et al. (2013) measured the quality of life in 20 cities in Taiwan with a weight-restricted DEA (Assurance region model). Gonzalez et al. (2016) measured the quality of life (health, material living conditions, education, economic and physical security, environment, social interaction, management mentality, and personal activities) of 393 largest municipalities in Spain with weight-restricted DEA. Keskin and Köksal (2018) measured the efficiency of 48 airports, 7 of which are private, using analytical hierarchy process and weight-restricted DEA (assurance region model). GhalehJough et al. (2020) measured the efficiency of 66 branches of a bank that operate in Iran with a weight-restricted DEA. (Çakın & Özdemir, 2020) measured the innovation performance of 104 countries by using artificial neural networks, analytic network process based on fuzzy Dematel method, and weight-restricted DEA methods in an integrated manner.

As seen in the literature, weight-restricted data envelopment analysis is conducted for efficiency measurement in many different areas. In this study, the economic efficiencies of 35 OECD member countries in 2019 are measured using the weight-restricted DEA. When the literature is examined in this context, we have not come across any study in which weight-restricted DEA was conducted to measure the efficiency of OECD countries. However, there are many studies from different fields using classical DEA to measure the efficiency of OECD countries. Chien and Hu (2007) measured the macroeconomic and renewable energy efficiency of 45 countries, both OECD and non-OECD

members, between 2001 and 2002 using DEA. This study used 3 inputs including labor, capital and energy consumption, and 1 output including the gross domestic product. Hsu et al. (2008) measured the efficiency of developed and less developed OECD countries using DEA. The study used 3 inputs including the efficiency of the state, the efficiency of enterprises, and the development level of the infrastructure, and 1 output including the economic performance. Demir and Bakırcı (2014) measured the 2006-2010 economic efficiencies of 34 OECD member countries using classical DEA. The study used 6 inputs including the unemployment rate, average annual working hours, foreign direct investments, food production index, total imports and tax income, and 6 outputs including the gross national product per capita, comparative price index, purchasing power parity, the total exports, income index and CO2 emissions per capita. Samut and Cafri (2016) measured the hospital efficiency of 29 OECD member countries between 2000 and 2010 using DEA and panel tobit analysis. Aksaraylı and Pala (2017) analyzed the life satisfaction of population, economic performance, and innovation levels of 34 OECD member countries using cluster analysis and classical DEA. 4 inputs including the annual average working hours, tax income, import, labor force participation, and 2 outputs including the gross domestic product per capita, and exports were used in the study. Bayrak and Bahar (2018) measured the tourism activity of 34 OECD member countries between 2011 and 2015 using DEA. In the study, 3 inputs including the number of incoming passengers, tourism expenditures, logistics performance index, and 1 output, tourism income, were used.

5. FINDINGS

In this study, 35 OECD member countries were ranked according to their economic performance in 2019. Input-oriented CCR model and ARI DEA model were used for ranking the countries according to their economic efficiency. For the efficiency analysis, unemployment rates, inflation rates, and dollar exchange rates of the countries were used as input variables, and current account balance, consumer confidence index, and growth data of countries were used as output variables. Input and output variables used in the study are the variables accepted as the basic economic indicators in various studies in the literature (Grossman et al., 2013: 19; Ela et al., 2018: 133; Eyüboğlu, 2017: 333). For the relative efficiency analysis, three input and three output variables were used, and the number of input and output variables is sufficient for efficiency analysis. Since efficiency analysis in the study will be conducted with the weight-restricted DEA model, the binary comparison values used to define the weights of the input and output variables in the first step were specified according to the AHP scale. For this purpose, the study asked three economics faculty members' opinions and the binary comparison values they determined with a consensus are given in Table 1.

Table 1: Pairwise Comparison Values of Input and Output Variables

PAIRWISE COMPARISON VALUES OF INPUT VARIABLES			
	Exchange rate (\$)	Inflation (%)	Unemployment
Exchange rate (\$)	-	1/3	1/5
Inflation (%)	3	-	1/3
Unemployment	5	3	-
CR= 0,0333			

PAIRWISE COMPARISON VALUES OF OUTPUT VARIABLES

	Current Account Balance (%)	Growth Rate (%)	Consumer Confidence Index (%)
Current Account Balance (%)	-	1/3	5
Growth Rate (%)	3	-	7
Consumer Confidence Index (%)	1/5	1/7	-

CR= 0,073

Unemployment rate, dollar exchange rate, and consumer confidence index variable values are calculated by taking the increase or decrease from the values of the previous year into account. Therefore, the values of these variables were obtained by subtracting 2018 data from 2019 data. Since inflation, current account balance, and growth variables are calculated on an annual basis independently from the previous year's number, 2019 date were used. After the input and output variable values were determined, the input and output data of current account balance, unemployment rate, dollar exchange rate, and consumer confidence index for some countries were found to be negative. For the DEA to give a reliable result, the input and output variable values should not be negative. For this reason, the values of these input and output variables were converted into positive values with the normalization formula given below (Budak, 2011: 102).

$$\frac{x_{rj} - x_{jmin}}{x_{jmax} - x_{rj}} \quad (7)$$

The input and output variable values to be used in the relative efficiency analysis after normalization were obtained as given in Table 2.

Table 2: Values of Input and Output Variables

COUNTRIES	OUTPUT VARIABLES			INPUT VARIABLES		
	Current Account Balance (%)	Growth Rate (%)	Consumer Confidence Index (%)	Exchange Rate	Unemployment (%)	Inflation (%)
Australia	1,295	1,940	0,37	0,005	0,640	1,611
Austria	1,999	1,419	0,45	0,004	0,528	1,531
Belgium	1,217	1,744	0,46	0,004	0,417	1,437
Canada	0,774	1,861	0,68	0,004	0,621	1,949
Chile	0,541	1,054	0,00	0,239	0,633	2,558
Colombia	0,500	3,260	0,53	32,600	1,475	3,525
Czech Republic	1,081	2,314	0,40	0,008	0,580	2,848
Denmark	18,878	2,850	0,52	0,005	0,689	0,758

Estonia	1,668	4,996	0,63	0,004	0,270	2,277
Finland	1,101	1,126	0,30	0,004	0,386	1,024
France	1,007	1,509	1,08	0,004	0,424	1,108
Germany	6,449	0,555	0,41	0,004	0,580	1,446
Greece	0,863	1,857	1,49	0,004	0,000	0,253
Hungary	1,095	4,578	0,55	0,072	0,575	3,339
Iceland	5,004	1,927	4,10	0,051	1,442	3,014
Ireland	0,000	5,565	0,32	0,004	0,336	0,939
Israel	2,160	3,405	0,45	0,004	0,607	0,842
Italy	2,060	0,343	0,35	0,004	0,393	0,611
Japan	2,361	0,270	0,35	0,000	0,669	0,477
Korea	2,381	2,039	0,68	0,255	0,694	0,383
Luxembourg	2,998	2,054	0,40	0,004	0,785	1,743
Mexico	1,070	4,339	0,48	0,004	0,837	3,636
Netherlands	21,290	2,298	0,46	0,004	0,484	2,634
New Zealand	0,607	0,055	0,54	0,005	0,593	1,620
Norway	1,876	1,677	0,32	0,006	0,621	2,168
Poland	1,250	2,346	0,53	0,005	0,424	2,308
Portugal	1,124	0,852	0,50	0,004	0,457	0,338
Slovak Republic	0,683	4,541	0,48	0,004	0,343	2,665
Slovenia	3,906	2,236	0,28	0,004	0,382	1,631
Spain	1,727	2,317	0,34	0,004	0,213	0,700
Sweden	2,954	3,184	0,45	0,007	1,058	1,784
Switzerland	5,585	1,950	0,40	0,004	0,544	0,363
Turkey	1,373	1,336	0,57	0,007	4,700	15,177
United Kingdom	0,633	1,082	0,65	0,004	0,580	1,700
United States	0,747	0,917	0,61	0,004	0,589	1,812

After determining the input and output variable values, the economic efficiency analysis of the OECD countries in 2019 was carried out with the ARI DEA model, in which input and output variables are weighted separately among themselves. For the relative efficiency analysis, the restrictions given below, which were used in determining input and output variable weights by using the binary comparison matrix in Table 1, were added to the input-oriented model given in equation #2.

$$\begin{aligned} \frac{v_2}{3v_1} \geq 0 &\Rightarrow v_2 - 3v_1 \geq 0 & v_3 - 5v_1 &\geq 0 & v_3 - 3v_2 &\geq 0 \\ u_1 - 5u_3 &\geq 0 & u_2 - 3u_1 &\geq 0 & u_2 - 7u_3 &\geq 0 \end{aligned}$$

v_1 = Weight value of Exchange rate input variable

v_2 = Weight value of Inflation input variable

v_3 = Weight value of Unemployment input variable

u_1 = Weight value of Current account balance output variable

u_2 = Weight value of Grpwth rate output variable

u_3 = Weight value of Consumer confidence index output variable

After the efficiency analysis was carried out with the assurance region model, an efficiency analysis was performed with the input-based CCR model in order to compare the results obtained. The linear input-oriented CCR model given in equation #2 was created and the model was solved with the Excel Solver add-in, and the economic efficiency values and economic efficiency ranking of the countries and according to the results obtained are given in Table 3.

The efficiency values given in parentheses in Table 3 are the efficiency values obtained as a result of the super-efficiency analysis. The super efficiency model, which was first applied by Andersen and Petersen (1993), was applied to rank the decision-making units with an efficiency value of "1", that is, effective decision-making units, and the results were given in parentheses (Özdemir and Demireli, 2013: 222).

Table 3: Economic Efficiency Values and Ranking Values of OECD countries

CCR MODEL			AR DEA		
Countries	Efficiency Values	Ranking Values	Countries	Efficiency Values	Ranking Values
Japan	1 (3,229)	1	Denmark	1 (1,243)	1
Denmark	1 (2,056)	2	Greece	1 (1,193)	2
Greece	1 (1,982)	3	Ireland	0,807	3
Ireland	1 (1,731)	4	Korea	0,803	4
Netherlands	1 (1,600)	5	Israel	0,565	5
Estonia	1 (1,102)	6	Switzerland	0,393	6
Switzerland	1 (1,003)	7	Spain	0,311	7
Slovak Republic	0,872	8	Estonia	0,299	8
Korea	0,803	9	Netherlands	0,285	9

Israel	0,767	10	Slovak Republic	0,208	10
Mexico	0,762	11	Sweden	0,207	11
France	0,663	12	France	0,191	12
Spain	0,659	13	Hungary	0,187	13
Slovenia	0,539	14	Japan	0,187	14
Canada	0,515	15	Luxembourg	0,185	15
Belgium	0,483	16	Germany	0,179	16
Germany	0,471	17	Portugal	0,178	17
Luxembourg	0,468	18	Belgium	0,171	18
Poland	0,452	19	Australia	0,169	19
Portugal	0,405	20	Mexico	0,162	20
Austria	0,404	21	Finland	0,161	21
Sweden	0,404	22	Slovenia	0,157	22
United Kingdom	0,403	23	Italy	0,153	23
United States	0,366	24	Austria	0,145	24
Australia	0,357	25	Canada	0,13	25
Finland	0,312	26	Colombia	0,126	26
Italy	0,299	27	Poland	0,122	27
Norway	0,275	28	Iceland	0,121	28
Czech Republic	0,266	29	Czech Republic	0,11	29
Iceland	0,263	30	Norway	0,092	30
New Zealand	0,249	31	United Kingdom	0,073	31
Hungary	0,186	32	United States	0,059	32
Turkey	0,15	33	Chile	0,055	33
Colombia	0,126	34	Turkey	0,012	34
Chile	0,056	35	New Zealand	0,011	35

5. CONCLUSION

Measuring the economic efficiency of countries has a significant impact on issues such as the risk level of countries, investor behavior, credit rating, capital markets, and loan costs. The country risk ranking of countries that are better than other countries in terms of economic efficiency decreases, their capital markets improve, and more foreign investors choose to make investments in these countries. Many criteria are used to identify the economic efficiencies of the countries and to rank them accordingly. For this reason, multi-criteria decision-making methods are mostly used in economic efficiency measurements. In this context, classical DEA (CCR model) that measures relative efficiency scores of multiple decision-making units by generating multiple inputs and outputs and weight-restricted DEA (ARI DEA model) in which weight restrictions are applied to determine input and output variables were used to measure the economical efficiencies of the countries in this study.

The purpose of the study is to measure the economic efficiencies of 35 OECD countries in 2019 and to rank these countries according to their efficiency scores. In measuring the economic efficiency of OECD countries, unemployment rates, inflation rates, and dollar exchange rates of the countries were used as input variables and the current account balance, consumer confidence index, and growth data of the countries as output variables. The unemployment rate, dollar exchange rate, consumer confidence index values were calculated by subtracting 2018 data from 2019 data. As for inflation, current account balance, and growth variables, 2019 data were used. Binary comparison values to be used in determining weight restrictions in DEA were determined according to the AHP scale. For this purpose, the views of three economics faculty members were taken and the binary comparison values determined with a consensus were used as weight restrictions.

In the analyses conducted with the classical DEA (CCR model), the economies of seven OECD countries were found to be efficient in 2019. When these countries are ranked according to the calculated super efficiency values, they are listed as Japan, Denmark, Greece, Ireland, Netherland, Estonia, and Switzerland. According to the efficiency values, it was found that Japan was the most economically efficient country in 2019 according to the CCR model. In addition, weight restrictions were added to the variables determined as input and output in the study in line with the studies in the literature and expert views, and a relative efficiency analysis was made with the assurance region model. In the analyses conducted with the weight-restricted model (ARI DEA) created in this direction, the economies of the two OECD countries were found to be effective in 2019. According to the calculated super efficiency values, these countries are Denmark and Greece. In the weight-restricted model (ARI DEA), Denmark is seen to be the most economically efficient country in 2019.

In the efficiency analysis performed with weight-restricted with the assurance region model, the efficiency values of the countries were found to be quite low compared to the efficiency results obtained from the input-oriented CCR model. The economic efficiency ranking of the countries in the weight-restricted model has changed considerably compared to the CCR model. For example, although Japan ranked 1st in the efficiency analysis carried out using the input-based CCR model, it was not found effective due to the low weights of the input and output variables, which had advantageous values in the weight-restricted model. The weight-restricted model provided healthier results by allowing variables that are more important in economic evaluation to be taken into account with greater weight in efficiency calculations. Accordingly, as a result, putting restrictions in the weight-restricted model significantly changes the efficiency values and the weight-restricted model is a superior method for identifying the active and inactive countries compared to the CCR model. In addition, different weight restrictions can be used depending on the input and output selection in the efficiency analysis performed with weight-restricted DEA. Different restrictions, which may vary according to the value judgment of decision makers and market data, may give different results.

REFERENCES

- AKSARAYLI, M., & PALA, O. (2017). "Veri Zarflama Analizi ve Kümeleme Analizi Kullanılarak OECD'ye Üye Ülkelerin Ekonomik Performansları, Yaşam Memnuniyeti ve İnovasyon Düzeyleri Açısından İncelenmesi", **Aydın İktisat Fakültesi Dergisi**, S. 2(2), pp. 67-80.
- BAYRAK, R., & BAHAR, O. (2017). "Economic efficiency analysis of tourism sector in OECD countries: An emprical study with DEA". **Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi**, S.20, pp. 83–100.
- BANKER, R. D., CHARNES, A., & COOPER, W. W. (1984). "Some Models For Estimating Technical And Scale Inefficiencies In Data Envelopment Analysis", **Management Science**, S.30, 1078–1092.
- BEASLEY, J.E. (1990). "Comparing University Departments", **OMEGA**, S. 18(2), pp. 171-183.
- BEHDİOĞLU, S., & ÖZCAN G. (2009). "Veri Zarflama Analizi Ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S. 14 (3), pp. 301-326.
- BRANDAO, L. C., SOARES DE MELLO, J. C. C. B., & DEL-VECCHIO, R. R. (2020). "A Linear Model for Smooth DEA BCC Frontiers", **Computers and Industrial Engineering**, S. 140(May 2019),
- BUDAK, H. (2011). "Veri Zarflama Analizi ve Türk Bankacılık Sektöründe Uygulaması", **Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**, S. 23(3), pp. 95–110.
- CHARNES, A., W. COOPER, & E. RHODES. (1978). "Measuring The Efficiency of Decision Making Units", **European Journal of Operational Research**, S. 2(6), pp. 429–444.
- CHAPARRO, P., F., JIMENEZ, S., J., & SMITH, P. (1997). "On The Role Of Weight Restrictions In Data Envelopment Analysis", **Journal of Productivity Analysis**, S. 8(2), pp. 215–230.
- CHIEN, T., & HU, J. L. (2007). "Renewable Energy and Macroeconomic Efficiency Of OECD And Non-OECD Economies", **Energy Policy**, S. 35(7), pp. 3606–3615.
- ÇAKIN, E., & ÖZDEMİR, A. (2020). "Ülkelerin İnovasyon Performansının Ölçülmesinde Yapar Sinir Ağları, Bulanık Demantel Tabanlı Analitik Ağ Süreci ve Ağırlık Kısıtlı Veri Zarflama Analizi Yaklaşımlarının Bütünleşik Olarak Kullanılması Ve Bir Uygulama". **Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S. 2(21), pp. 287–314.
- DEMİR, A., & BAKIRCI, F. (2014). "OECD Üyesi Ülkelerin Ekonomik Etkinliklerinin Veri Zarflama Analizi ile Ölçümü", **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, S. 28 (2), pp.109-132.
- ELA, M., DOĞAN, A., & UÇAR, O. (2018). "Avrupa Birliği Ülkeleri Ve Türkiye'nin Makroekonomik Performanslarının Topsis Yöntemi İle Karşılaştırılması", **Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S. 2(2), pp. 129–143.
- EROĞLU, E., & ATASOY, M. C. (2006). "Veri Zarflama Analizi İle Etkinlik Ölçümü ve Etkin Karar Birimlerinin Duyarlılık Analizi", **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, S. 35 (2), pp. 73-89.
- EYÜBOĞLU, K. (2017). "Türk Dünyasında Yer Alan Ülkelerin Makro Performanslarının Karşılaştırılması", **Bilig**, S. 83, pp. 331–350.
- FARRELL, M. J. (1957). "The Measurement of Productive Efficiency", **Journal of the Royal Statistical Society Series A**, S. (120), pp. 253–290.
- GHALEHJOUGH, R., S., HOSSEINZADEH L., F., JAHANSHALOO, G., ROSTAMY-MALKHALIFEH, M., & SHARAFI, H. (2020). "Finding Closest Target for Bank Branches in The Presence of Weight Restrictions Using Data Envelopment Analysis", **Annals of Operations Research**, C. 288

- GROSSMAN, V., N., MACK, A., & MARTINEZ-GARCIA, E. (2013). “Database of global economic indicators (DGEI): A methodological Note”, **Inside Federal Reserve Bank of Dallas, Globalization and Monetary Policy Institute Working Papers** (C. 2013).
- GONZALEZ, E., CÁRCABA, A., & VENTURA, J. (2016). “Weight constrained DEA measurement of the quality of life in Spanish municipalities in 2011”, **Social Indicators Research**, S.136(3), pp. 1157–1182
- GÜNAY, B. (2015). “BİST’de İşlem Gören KOBİ Gıda İşletmelerinin Veri Zarflama Analizi Yöntemi İle Etkinliklerinin Ölçülmesi”, **Akademik Bakış Dergisi**, S. 47, pp. 16-34.
- HSU, M., LUO, X., & CHAO, G. H. (2008). “The Fog Of OECD and Non-OECD Country Efficiency: A Data Envelopment Analysis Approach”, **The Journal of Developing Areas**, pp. 81-93.
- HWANG, S. N., LEE, H. S., TANG, S. C., & Hsu, S. S. (2013). “Measuring Quality of Life Using DEA-AR: Focusing on Undesirable Factors”, **Information Systems and Operational Research**, S. 51(2), pp. 84–91.
- KELLY, E., SHALLOO, L., GEARY, U., KINSELLA, A., & WALLACE, M. (2012). “Application of data envelopment analysis to measure technical efficiency on a sample of Irish dairy farms”, **Irish Journal of Agricultural and Food Research**, S.51, pp. 63-77.
- KESKIN, B., & KÖKSAL, C. D. (2019). “A Hybrid AHP/DEA-AR Model for Measuring And Comparing The Efficiency of Airports”. **International Journal of Productivity and Performance Management**, S. 68(3), pp. 524–541.
- KOCAKOÇ, İ. D. (2003). “Veri Zarflama Analizi’ndeki Ağırlık Kısıtlamalarının Belirlenmesinde Analitik Hiyerarşi Sürecinin Kullanımı”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S. 18(2), pp. 1–12.
- OIKONOMOU, N., TOUNTAS, Y., MARIOLIS, A., SOULIOTIS, K., ATHANASAKIS, K., & KYRIOPOULOS, J. (2016). “Measuring The Efficiency of The Greek Rural Primary Health Care Using a Restricted DEA Model; The Case of Southern And Western Greece”, **Health Care Management Science**, S. 19(4), pp. 313–325.
- ÖZDEMİR, A., & DEMIERLİ, E. (2013). “Ağırlık Kısıtlı Veri Zarflama Analizi ile Mevduat Bankalarının Etkinlik Ölçümüne Yönelik Bir Uygulama”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, S. 9(19), pp. 215–238.
- ÖZDEN, H. Ü. (2008). “Veri Zarflama Analizi ile Türkiye’deki Vakıf Üniversitelerinin Etkinliğinin Ölçülmesi”. **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S. 37 (2), pp. 167-185.
- RAMANATHAN, R. (2003). **An Introduction to Data Envelopment Analysis a Tool for Performance Measurement**. New Delhi: Sage Publications.
- SAMUT, K., P., & CAFRI, R. (2016). “Analysis of The Efficiency Determinants of Health Systems in OECD Countries by DEA And Panel Tobit”. **Social Indicators Research**, S. 129(1), pp. 113–132.
- SARRAF, F., & NEJAD, S. H. (2020). “Improving Performance Evaluation Based On Balanced Scorecard With Grey Relational Analysis And Data Envelopment Analysis Approaches: Case Study In Water And Wastewater Companies”, **Evaluation and Program Planning**, S. 79(November 2019)
- STOLZER, A. J., FRIEND, M. A., TRUONG, D., TUCCIO, W. A., & AGUIAR, M. (2018). “Measuring and Evaluating Safety Management System Effectiveness Using Data Envelopment Analysis” **Safety Science**, S. 104(January), pp. 55–69.
- TARIM, S. A., & KARAN, M. B. (2001). “Investment Fund Performance Measurement Using Weight-Restricted Data Envelopment Analysis: An Application to The Turkish Capital Market”, **Russian and East European Finance and Trade**, S. 37(5), pp.64–84.

- THANASSOULIS, E., & ALLEN, R., (1998), “Simulating Weights Restrictions in Data Envelopment Analysis by Means Of Unobserved Dmus”, **Management Science**, S. 44(2), pp. 586-594.
- THOMPSON, R.G., SINGLETON, F.D., THRALL, R.M., & SMITH, B.A., (1986), “Comparative Site Evaluations for Locating a High-Energy Physics Lab in Texas”, **Interfaces**, S. 16:6, pp. 35-49.
- THOMPSON, R. G., BRINKMANN, E. J., DHARMAPALA, P. S., GONZALEZ-LIMA, M. D., & THRALL, R. M. (1997). DEA/AR Profit Ratios and Sensitivity of 100 Large U.S. Banks. **European Journal of Operational Research**, S. 98, pp. 213-229.
- TÜTEK, H., GÜMÜŞOĞLU Ş. & ÖZDEMİR, A. (2012). **Sayısal Yöntemler Yönetmelik Yaklaşım**. İstanbul. Beta Basım Yayım.
- VAZHAYIL, J. P., & BALASUBRAMANIAN, R. (2013). “Optimization of India’s Power Sector Strategies Using Weight-Restricted Stochastic Data Envelopment Analysis”, **Energy Policy**, S. 56, pp. 456–465.

Lojistik Performans Endeksi İle Ekonomik Büyüme Ve Finansal Gelişmişlik İlişkisi: Ekonometrik Bir Analiz

Relationship with Logistics Performance Index and Economic Growth and Financial Development: An Econometric Analysis

Mustafa KEVSER

Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
mkevser@bandirma.edu.tr
orcid.org/0000-0003-0586-1662

Makale Başvuru Tarihi / Received: 20.05.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 22.06.2021

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Mesut DOĞAN

Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi
mesutdogan07@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-6879-1361

Anahtar

Kelimeler:

Lojistik
Performans,
Lojistik
Performans
İndeksi, Ekonomik
Büyüme, Finansal
Gelişmişlik

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada 2010-2018 yıllarına 157 ülkenin veri setinden yararlanılmıştır. Ampirik analizlerde Eviews ve Gretl programları kullanılmıştır. Ampirik analizlerde Im-Pesaran-Shin birim kök, Kao ve Pedroni eşbütünleşme, Panel FMOLS ve Dumitrescu Hurlin Panel Nedensellik testleri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik değişkenleri arasında uzun dönemli eşbütünleşme olduğu tespit edilmiştir. FMOLS tahmincisi sonucunda lojistik performans endeksi değişkeninin finansal gelişmişliğe ve ekonomik büyümeye ait katsayının pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik arasında tek yönlü nedensellik ilişkisi belirlenmiştir.

Keywords:

Logistics
Performance,
Logistics
Performance Index,
Economic Growth,
Financial
Development

ABSTRACT

The main purpose of this research is to examine the relationship between the logistics performance index and economic growth and financial development. The data set of 157 countries for the years 2010-2018 was used in the study. Eviews and Gretl programs were used for empirical analysis. An empirical analysis, Im-Pesaran-Shin unit root, Kao and Pedroni cointegration, Panel FMOLS and Dumitrescu Hurlin Panel Causality tests were used. As a result of the analyzes, it has been determined that there is a long-term cointegration between the logistics performance index and the variables of economic growth and financial development. As a result of the FMOLS estimator, it was determined that the coefficient of the logistics performance index variable of financial development and economic growth was positive and statistically significant. In addition, a one-way causality relationship was determined between the logistics performance index and economic growth and financial development.

1.GİRİŞ

Ekonomik büyüme ve finansal gelişmenin ana kaynaklarının neler olduğuna yönelik olarak literatürde bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır (Barro, 1996; Bengoa ve Sanchez-Robles, 2003; Huang, 2010; Cherif ve Dreger, 2016). Kaldor (1957) ekonomik büyüme teorisine yönelik yaptığı öncül çalışmasında ekonomik büyüme oranlarının tasarruf eğilimi, yaratıcılık düzeyi ve nüfus artış hızı gibi kritik faktörlerden etkilendiğini belirtirken Acemoğlu (2012) ‘da sosyal, politik ve demografik faktörlerin ekonomik büyüme ve gelişme üzerinde oldukça önemli olduğunu ifade etmiştir. Loayza ve Ranciere (2006) yurtiçi özel banka kredilerinin ve likit yükümlülüklerin finansal gelişmişlik göstergesi olduğunu öne sürerken Gregorio ve Guidotti (1995) özel sektöre verilen banka kredilerinin ekonomik büyüme ve ekonomik gelişme arasında uzun dönemli bir ilişki kurulmasına aracılık ettiğini ancak ilişkin önem düzeyinin ülkeler arasında farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Uluslararası ticaretin gelişmesinin bir sonucu olarak mal ve hizmet piyasasında ürün çeşitliliğinin artması, piyasaların iş yapma modellerinin değişmesi sadece üretim ve pazarlama sistemlerinin değişmesini değil aynı zamanda lojistik kavramını da öne çıkarmış ve diğer faktörlere ek olarak lojistik sektörünün de hem ekonomik büyüme hem de finansal gelişmişlik üzerindeki etkileri araştırmalara konu olmuştur (Şimşek ve Yiğit, 2019; Yurdakul, 2020).

Lojistik en geniş tanımıyla hammaddenin temin edilmesinden üretilen ürünün tüketilmesine kadar olan aşamaları içinde barındıran ve ilgili tüm aşamalarda doğru bilgi akışı ve depolama ile planlı, etkin ve verimli bir süreci ifade eder. Buna göre ulaştırma, depolama, gümrükleme ve ürününü ilk üreticiden son müşteriye kadar olan dağıtım süreci lojistiğin konusu oluşturmakta ve ulaşım altyapısının etkinliği ile firma karlılığı arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır (Bardakçı vd., 2020). Artan dünya ticaretinde ise firmaların faaliyetlerine karlı devam edebilmeleri, rekabet güçlerini koruyabilmeleri müşterilerine sundukları lojistik hizmetlerin yüksek kalitede ve kullandıkları kaynakların verimli olmasına bağlıdır (Bozkurt ve Mermertaş, 2019). Bu bağlamda Dünya Bankası ülkelerin lojistik performanslarını ölçmek, karşılaştıkları zorlukları ve fırsatları tespit ederek mevcut performanslarını geliştirmek amacıyla etkileşimli bir kıyaslama aracı olan lojistik performans endeksini (LPE) geliştirmiştir.

Freightwaves (2020)’e göre dünya lojistik sektörü büyüklüğü 8-12 Trilyon USD arasında değişmektedir. Dünya küresel ticaretinde oldukça önemli bir yere sahip olan lojistik sektörünün hem ekonomik büyüme hem de finansal gelişme üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir (Martí vd., 2017). Bu çerçevede lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik arasındaki ilişkilerin araştırılması önem taşımaktadır. Lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik arasındaki ilişki sınırlı sayıda çalışmaya konu olmuştur. Bu bağlamda araştırma yeni bir kanıt sunarak literatüre katkı sağlamaktadır.

Araştırmada lojistik performans endeksinde kesintisiz şekilde yer alan 157 ülkenin 2010-2018 dönemi verileri analiz edilirken endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik arasındaki ilişkiyi analiz etmek için iki ayrı model kurulmuştur. Literatür ile uyumlu biçimde ekonomik büyüme GSYH ile temsil edilirken, finansal gelişmişlik ise özel sektöre verilen yerel krediler (domestic credit to private sector) ile temsil edilmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü takip eden ikinci bölümde konuya ilişkin literatüre yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın metodoloji kısmı yer almakta olup, veri seti, yöntem ve modeller tanıtılmıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünde analizlerden elde edilen bulgular sunulmaktadır. Beşinci ve son bölümde ise sonuç kısmı yer almakta olup değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2.LİTERATÜR İNCELEMESİ

Ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik kavramları tartışılırken lojistik sektörünün ve lojistik performans endeksinin göz ardı edilmesi, kavramlar arasındaki ilişkinin ve etkilerin analiz edilmemesi konunun anlaşılmasında boşluklar doğmasına neden olacaktır. Bu bağlamda örneğin Wang (2010) yapılan araştırmalar lojistik sektörünün ekonomik kalkınmadaki rolünü incelemiş hem ulusal hem de uluslararası düzeyde lojistik sektörü ile ekonomik büyüme ve kalkınma arasında derin bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Arabacı ve Yücel (2020) lojistik sektörünün gelişmesi ile yeni istihdam alanlarının yaratıldığına, doğrudan yatırımların olumlu etkilendiğine ve artan ticaret hacminin ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkisinin olduğuna vurgu yapmaktadır.

Bardakçı vd. (2020) E-7 ve G-7 ülkelerinde lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada E-7 ülkelerinde lojistik performans endeksi ile finansal gelişmişlik arasında uzun vadeli bir ilişki tespit edilemezken G-7 ülkelerinde anlamsız bir ilişki bulunmuştur. Lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme arasında hem E-7 hem de G-7 ülkelerinde uzun vadeli bir ilişki bulunurken bu ilişki E-7 ülkeleri açısından anlamlı değildir. Lojistik performans endeksinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin ölçüldüğü araştırmalarda ekonomik büyüme kriterinin ağırlıklı olarak Gayri Safi Milli Hasıla olarak ele alındığı (Hu vd., 2012; Bozma vd., 2017; D’Aleo ve Sergi, 2017; Celebi, 2021) finansal gelişmişlik ile ilişkisi ve finansal gelişmişlik üzerindeki etkisi analiz edilirken ise finansal gelişmişlik kriterinin özel sektöre verilen yerel

krediler olduğu (Gregorio ve Guidotti, 1995; Benhabib ve Spiegel, 2000; Raza vd., 2014). Bozma (2017), havuzlanmış panel veri analizi kullanarak LPE'nin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini incelemiştir. 2007-2014 dönemi için 69 ülkenin verilerinin analiz edildiği araştırmada LPE'nin ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Celebi (2021) yapısal eşitlik modeli ile lojistik performans endeksinin gayri safi milli hasıla üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada lojistik performans endeksinin gayri safi milli hasıla üzerindeki etkisinin dolaylı olduğu ve bu dolaylı etkinin doğrudan yabancı yatırımları ve patentler aracılığı ile sağlandığı tespit edilmiştir. D'Aleo ve Sergi (2017) küresel rekabet endeksi, lojistik performans endeksinin aracılık rolü ile gayri safi milli hasıla üzerinde pozitif etkiye sahip olmaktadır. Hayaloğlu (2015), 1994-2011 yılları arasında 32 OECD ülkesi için lojistik sektörü ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi statik panel veri analizi yöntemi ile araştırmıştır. Araştırmada ekonomik gelişmişlik göstergesi olarak kullanılan değişkenlere göre lojistik sektörü ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Lojistik performans endeksinden birden fazla alt kriter yer almaktadır. Dünya Bankası (2018) raporuna göre gümrükleme, altyapı kriteri, uluslararası sevkiyat, lojistik kalitesi ve yetkinlik, takip ve izleme ve zamanlama kriterleri bugüne kadar kullanılan endeks kriterleridir. Kısa ve Ayçin (2019) çok kriterli karar verme yöntemlerinden SWARA tabanlı EDAS yöntemi ile kriterleri önem düzeyine göre sıralamış ve buna göre en önemli kriterler lojistik hizmet kalitesi ile altyapı ve uluslararası sevkiyat olarak belirlenmiştir. Kriterler açısından değerlendirildiğinde altyapı ve uluslararası sevkiyatın yüksek önem düzeyinde çıkması mal ve hizmetlerin sorunsuz şekilde tüketiciye ulaşması gerektiği konusundaki beklentiyi doğrular niteliktedir. Bu açıdan lojistik performans endeksi araçları ve kriterleri uluslararası ticaretin gelişmesinde, ülkelerin ticari akışlarının artış göstermesinde ve böylelikle ekonomik büyüme ve finansal gelişme üzerinde artan bir öneme sahiptir (Martí vd., 2014). Buna karşın lojistik performans endeksinin gösterdiği ülkelerin toplam gelirlerine ve coğrafyaya göre de farklılık göstermektedir. Martí vd. (2017)'ne göre özellikle Avrupa Birliği'nden bulunan yüksek gelir düzeyine sahip ülkeler lojistik performans endeksinde daha yüksek başarı göstermektedirler. Buna göre Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin yakalamış oldukları finansal gelişmişlik seviyesi ve ekonomik büyüme Martí vd. (2017)'nin bulguları ile güçlü biçimde desteklenmektedir. Ofluğlu vd. (2018) de lojistik performansından yaşanacak gelişmelerin maliyetleri azaltırken ihracatı ve rekabet düzeyini arttıracaklarını ve buna bağlı olarak ta ekonomik büyümeye yol açacağını belirtmektedir. Konuya ilişkin literatür ve bulgular değerlendirildiğinde gelişmiş ülkeler kategorisinde yer alan ülkelerin lojistik performans endeks skorlarının yüksek olduğu, bunun yanı sıra söz konusu ülkelere ihracat düzeylerinin, rekabetin, finansal gelişmişlik düzeyinin ve ekonomik büyümenin de yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler açısından Reza (2013)'nin bulguları önem taşımaktadır. Reza (2013) araştırmasında lojistik performans endeksi ile ekonomik gelişmişlik arasındaki ilişkiyi eşbütünleşme ve nedensellik testleri ile analiz etmiştir. Araştırmada gelişen lojistik altyapısının sürdürülebilir ekonomik büyümenin kaynağı olduğu sonucuna ulaşılmış ve Endonezya ölçeğinde yapılan araştırmanın gelişmekte olan ülkeler açısından genellenebilir olduğu belirtilmiştir. Sezer (2018) dengesiz panel veri analizi yöntemi ile 1970-2014 dönem için OECD ülkeleri kapsamında yaptığı araştırmada taşıma ve haberleşme sektörlerinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İhracata dayalı ekonomik büyüme hipotezinin geçerliliği de lojistik performansa bağlılık göstermektedir. Tang ve Abosedra (2019) 23 Asya ülkesini kapsayan araştırmada ihracata dayalı büyüme modelinin tüm ülkeler için geçerli olduğunu ancak büyüme düzeyinin lojistik sektörü performansı ile yakın ilişkide olduğunu belirtmiştir.

Konuya ilişkin araştırmalar lojistik sektörün ve lojistik performans endeksinin hem ekonomik büyüme ile hem de finansal gelişmişlik ile ilişki ve etkileşim halinde olduğunu göstermektedir. Buna karşın kavramlar arasındaki ilişkinin ve etkileşimin düzeyi ülkeler arasında birçok faktöre bağlı olarak değişmektedir. Bu çerçevede yüksek lojistik performans endeks skorunun, ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik üzerindeki etkisinin daha büyük pozitif etkiye sahip olacağı beklenmektedir. Politika yapımcıların ve yöneticilerin daha yüksek ekonomik büyüme hızına ulaşmak ve finansal gelişmişlik düzeyini arttırmak için ulaştırma, haberleşme, depolama gibi alt yapı yatırımlarına ağırlık vermesi ülkeler açısından oldukça önemlidir.

3. METODOLOJİ

Bu çalışmanın amacı lojistik performans endeksi (LOJ) ile ekonomik büyüme (GDP) ve finansal gelişmişlik (FIN) arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada 2010-2018 yıllarına 157 ülkenin veri setinden yararlanılmıştır. Finansal gelişmişlik göstergesi olarak GSYİH içerisinde özel sektöre verilen yurt içi krediler ve ekonomik büyüme olarak GSYİH değişkenin logaritması kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan tüm veriler dünya bankasından temin edilmiştir. Ampirik analizlerde Eviews ve Gretl programlarından faydalanılmıştır. Çalışmada literatüre uyumlu olarak tasarlanan modeller şu şekilde oluşturulmuştur;

Model 1:

$$\ln GDP_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 LOJ_{it} + \alpha_2 FIN_{it} + u_{it} \quad (1)$$

Model 2:

$$FIN_{it} = \delta_0 + \delta_1 LOJ_{it} + \delta_2 \ln GDP_{it} + u_{it} \quad (2)$$

Modellerde kullanılan değişkenler (GDP) Kişi Başına Düşen Milli Geliri, (LOJ) Lojistik performans endeksini, (FIN) finansal gelişmişliği göstermekte ve uit hata terimidir.

Bu araştırmada IPS (Im-Pesaran-Shin) birim kök testi kullanılmıştır. Dumitrescu ve Hurlin 2012’de yapmış oldukları çalışma neticesinde sundukları testte, sabit katsayılara sahip heterojen panel veri modellerinde basit bir Granger nedensellik testi önermektedir (Tekbaş, 2020). Birim kök testlerinin neticesinde değişkenlerin durağan olmaları halinde uygulanacak olan Kao ve Pedroni eşbütünleşme testleri uygulanmıştır. Panel veri analizlerinde, değişkenler arasındaki uzun dönemli eşbütünleşmenin varlığını test etmek için yaygın olarak kullanılan Pedroni eşbütünleşme testine ait regresyon şöyledir (Tekbaş, 2019);

$$y_{it} = \alpha_i + \delta_{it} + \beta_{1i}X_{1i,t} + \beta_{2i}X_{2i,t} + \dots + \beta_{mi}X_{mi,t} + e_{it} \quad (3)$$

Pedroni eşbütünleşme testleri ile aynı yaklaşımla yola çıkan yatay kesitlere özel sabit ve homojen katsayıların birinci derece regresyonları üzerinde duran Kao eşbütünleşme testi; eşbütünleşme ilişkisinin sınılabilmesi için DF ve ADF türü testler önermişlerdir (Tekbaş, 2020). Bu testlerde dikkate alınan regresyon eşitliği şu şekildedir;

$$Y_{it} = \alpha_i + \beta X_{it} + e_{it} \quad (4)$$

Serilerin uzun dönemli birlikte hareket ettiği eşbütünleşme testleri sonucunda lojistik performans endeksinin GDP ve finansal gelişmişlik üzerindeki etkisinin etkinlik derecesini tespit etmek Panel FMOLS testi uygulanmıştır. FMOLS yönteminin dayanmış olduğu panel regresyon modeli şu şekildedir.

$$Y_{it} = \alpha_i + \beta x_{it} + \mu_{it} \quad (5)$$

$$X_{it} = X_{it-1} + e_{it} \quad (6)$$

Değişkenler arasında nedensellik ilişkisi Dumitrescu Hurlin Panel Nedensellik testinden yararlanılmıştır. faydalanılarak test edilen temel ve alternatif hipotezler şu şekildedir;

$$\begin{aligned} H_0 &= \beta_i = 0 & \forall i = 1, \dots, N \\ H_1 &= \beta_i = 0 & \forall i = 1, \dots, N_1 \\ \beta_i &\neq 0 & \forall i = N_1 + 1, \dots, N \end{aligned} \quad (7)$$

4.BULGULAR

Bu çalışmanın amacı lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik arasındaki ilişkiye yönelik ampirik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Ortalama	Ortanca	Enaz	Ençok
LOJ	2.90	2.74	1.72	4.23
GDP	26.1	26.1	20.6	32.1
FIN	62.3	47.9	3.51	253.

Tablo 1’de 2010-2018 yılları ve 157 ülke açısından lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik değişkenlerinin tanımlayıcı istatistiklerine yer verilmiştir. Sonuçlara göre 1-5 arasında hesaplanan lojistik performans endeksinin ortalaması 2,90 olarak hesaplanmıştır. GSYİH içerisinde özel sektöre verilen yurt içi kredilerin ortalaması ise %62,3’tür.

Tablo 2. IPS Birim Kök Testi Sonucu

Düzey	t-istatistiği	IPS
		Olasılık
LnGDP	-2.53	0.999
LOJ	-2.749	0.997
FIN	2.374	0.992
Fark Değerleri		
$\Delta \ln GDP$	-5.030	0.000***
ΔLOJ	-8.449	0.000***
ΔFIN	4.181	0.000***

Not: Δ : Serilerin birinci farkını göstermektedir. ***%1 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2’de panel birim kök testi olan IPS birim kök testlerine göre lojistik performans endeksi (LOJ), ekonomik büyüme (GDP) ve finansal gelişmişlik (FIN) değişkenlerinin durağan olmadığı belirlenmiştir. Ancak değişkenlerin birim köklü olmasına rağmen birinci farkı alındığında % 1 önem düzeyinde durağan oldukları ortaya konmuştur.

Tablo 3. Pedroni ve Kao Eşbütünleşme Testleri

Pedroni	Model
Panel v-istatistiği	-0,234 [0.592]
Panel rho-istatistiği	-0.114 [0.454]
Panel PP-istatistiği	-21.033 [0.000]***
Panel ADF-istatistiği	-11.901 [0.000]***
Grup rho-istatistiği	4.797 [1.000]
Grup PP-istatistiği	-40.098 [0.000]***
Grup ADF-istatistiği	-16.354 [0.000]***
Kao	
Kao ADF	-4.025 [0.000]***

Not: *** %1, düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler olasılık değerlerini göstermektedir

Tablo 3 açısından regresyon modeli için Pedroni ve KAO hipotezleri şu şekildedir:

H_0 : Eşbütünleşme ilişkisi yoktur.

H_1 : Eşbütünleşme ilişkisi vardır.

Eşbütünleşme analiz sonuçları incelendiğinde Panel PP-istatistiği, Panel ADF-istatistiği, Grup PP-istatistiği ve Grup ADF-istatistiği % 1 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüş olup, diğer grup içi ve gruplar arası istatistiklerin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Pedroni eşbütünleşme testinde yedi istatistikten dördünün anlamlı olması eşbütünleşme ilişkisinin varlığı kabul edilebilecek olmasına karşı alternatif eşbütünleşme testinden

yararlanılmıştır. Kao eşbütünleşme testi ile alternatif bir sınama yapıldığında ise değişkenler arasında uzun dönemli eşbütünleşme olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. FMOLS Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Model I	Model II
LnGDP	-	0.042 [0.000]***
FIN	1.837 [0.000]***	-
LOJ	150.76 [0.000]***	51.17 [0.000]***

Not: *** %1, düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler olasılık değerlerini göstermektedir.

Tablo 4'te FMOLS tahmin sonuçlarına yer verilmiştir. Sonuçlara göre Model 1 açısından lojistik performans endeksi (LOJ) ve finansal gelişmişlik (FIN) değişkenlerine ait katsayının pozitif ve %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu doğrultuda lojistik performans endeksinden meydana gelecek olan %1'lik artışın ekonomik büyüme üzerinde 150,76 kat ve GSYİH içerisinde özel sektöre verilen yurt içi kredilerde yaşanan %1'lik artışın ekonomik büyümeyi 1.83 kat artıracak görülmektedir. Başka bir ifade ile lojistik performans endeksi ve finansal gelişmişlikte ortaya çıkacak artışların uzun dönemde ekonomik büyümeyi pozitif bir şekilde etkileyeceği tespit edilmiştir.

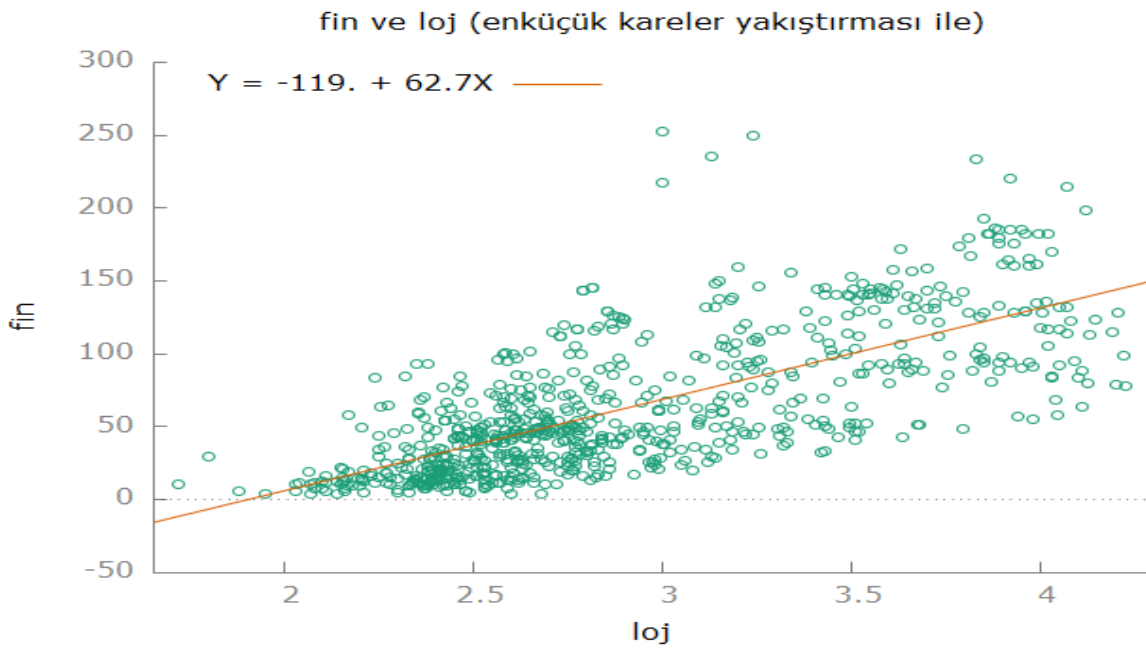
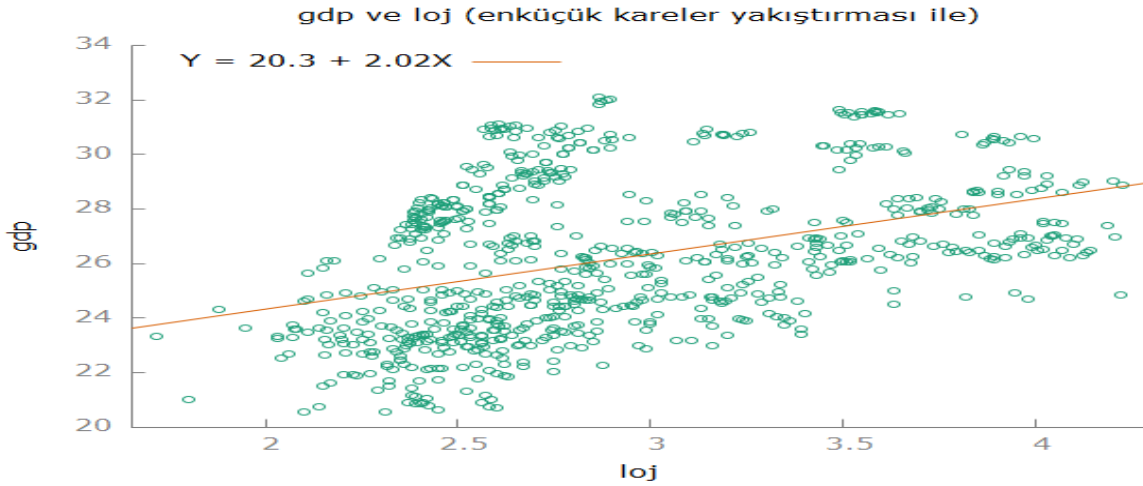
Model II, FMOLS tahmin sonuçlarına göre lojistik performans endeksi (LOJ) ve ekonomik büyüme (GDP) değişkenlerine ait katsayı pozitif ve %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda lojistik performans endeksinden meydana gelecek olan %1'lik artışın finansal gelişmişliği üzerinde %51,16 kat ve GSYİH içerisinde özel sektöre verilen yurt içi kredilerde yaşanan %1'lik artışın ekonomik büyümeyi %4,2 kat artıracak anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile lojistik performans endeksi ve ekonomik büyümede ortaya çıkacak artışların uzun dönemde finansal gelişmişliği pozitif bir şekilde etkileyeceği ortaya konmuştur.

Tablo 5. Dumitrescu-Hurlin Granger Nedensellik Sonuçları

Sıfır Hipotezi	Wald istatistiği	Z-bar istatistiği	Olasılık
$\ln GDP \rightarrow LOJ$	3.43836	7.18871	0.0000***
$LOJ \rightarrow \ln GDP$	1.68024	0.66130	0.5084
$FIN \rightarrow LOJ$	2.53967	3.85211	0.0001***
$LOJ \rightarrow FIN$	1.68506	0.67919	0.4970
$FIN \rightarrow \ln GDP$	2.42414	3.45234	0.0006***
$\ln GDP \rightarrow FIN$	2.79587	4.84098	0.0000***

Not: *** %1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir. Parantez içindeki değerler olasılık değerlerini göstermektedir.

Tablo 5'te Dumitrescu-Hurlin Panel Granger Nedensellik testi sonuçlarına yer verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde ekonomik büyüme ile finansal gelişmişlik arasında çift yönlü nedensellik olduğu görülmektedir. Buna karşın ekonomik büyümeden lojistik performans endeksine nedensellik ilişkisi tespit edilirken, lojistik performans endeksinden ekonomik büyümeye nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir. Bunun yanı sıra finansal gelişmişlikten lojistik performans endeksine nedensellik ilişkisi mevcut iken lojistik performans endeksinden finansal gelişmişliğe nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır.

Grafik 1 ve 2’de GRETL programı yardımıyla enküçük kareler yaklaşırtması ile lojistik performans endeksinin ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik üzerindeki etkisi gösterilmiştir. Analiz sonucunda lojistik performans endeksi ekonomik büyüme ve finansal gelişmişliği pozitif bir şekilde etkilemektedir. 2 birimlik lojistik performans endeksinin artması ekonomik büyümeyi 24,7 kat; finansal gelişmişliği ise 6,4 kat artırmaktadır. Sonuç olarak grafik 1 ve 2’den de anlaşılacağı üzere lojistik performans endeksi ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlikte birlikte hareket etmektedir.

Lojistik performans endeksi 1-5 arasında hesaplanmaktadır. Özellikle lojistik performans endeksinin 2,5 seviyelerinde finansal gelişmişlik seviyesi ve ekonomik büyüme benzer alanlarda yoğunlaşmıştır. Ancak finansal gelişmişlik seviyesi ve ekonomik büyüme artmasıyla birlikte lojistik performans endeksindeki yoğunlaşmanın azaldığı görülmektedir.

5.SONUÇ

Ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik ülkelerin temel makroekonomik hedefleri arasındadır. Uzun vadeli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik amaçlarına ulaşılabilmesinde etkili olan faktörlerden bir tanesi lojistik sektörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda lojistik sektörüne ve lojistik altyapısına yapılacak olan yatırımlar ekonomik büyümeyi ve finansal gelişmişliği doğrudan ya da yabancı yatırımların artması, ihracatın büyütülmesi gibi dolaylı olarak etkileyebilmektedir.

Araştırmada lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişme arasındaki ilişki nedensellik testleri ile analiz edilmiş, lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik değişkenleri

arasında uzun dönemli eşbütünlüşme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırma sonuçları lojistik sektörüne, lojistik altyapısına yatırım yapacak olan karar vericiler için yol gösterici bir kanıt niteliğindedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar lojistik performans endeksi ile ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik arasındaki ilişkiyi analiz eden daha önceki çalışmaların (Gregorio ve Guidotti, 1995; Bardakçı vd., 2020) sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu bağlamda araştırma sonuçlarının pratik katkı yanında literatüre teorik katkı da sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın literatüre anlamlı katkı sağlayabileceği düşünülen bir diğer sonucu ise bulguların 157 ülke üzerine yapılan analizler sonucunda elde edilmesidir. Buna karşın konuya ilişkin olarak yapılan bölgesel araştırmalar ya da daha küçük örneklem grubu ele alınarak yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmiş, lojistik performans endeksinin ekonomik büyüme ve finansal gelişmişlik üzerindeki etkisinin gelir ve coğrafyadan etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Martí vd., 2017; Tang ve Abosedra, 2019). Bu açıdan lojistik performans endeksinin ekonomik büyüme ve finansal gelişme ile olan etkileşimi ve ilişkisi değerlendirilirken gelir ve bölge gibi faktörlerin de değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Araştırmada finansal gelişmişlikten lojistik performans endeksine nedensellik bulunurken lojistik performans endeksinden finansal gelişmişliğe nedensellik ilişkisi bulunamamıştır.

İleride konuya ilişkin yapılacak olan nitel araştırmaların da literatüre anlamlı katkılar sunabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra lojistik performans endeksi skorlarının hesaplanmasında etkili olan faktörlerin analizlere dahil edilmesi ve bu faktörlerin elde edilen sonuçlara etki düzeylerinin araştırılması alana sağlanabilecek bir başka katkı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ACEMOĞLU, D. (2012). Introduction to Economic Growth. *Journal of Economic Theory*, 147, 545-550.
- ARABACI, H., YÜCEL, D. (2020). Lojistik Sektörünün Ekonomik Büyümeye Etkisi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 78-84.
- BARDAKÇI, H., ERDOĞDU, A., Barut, A. (2020). G-7 ve E-7 Ülkelerinde Lojistik Performans, Ekonomik Büyüme ve Finansal Gelişme İlişkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırması Dergisi*, 9(5), 4154-4166.
- BARRO, R.J. (1996). Determinants of Economic Growth. *NBER Working Paper Series*, No: 5698. Doi: 10.3386/w5698
- BENGOA, M., SANCHEZ-ROBLES, B. (2003). Foreign Direct Investment, Economic Freedom and Growth: New Evidence from Latin America. *European Journal of Political Economy*, 19(3), 529-545.
- BENHABIB, J., Spiegel, M.M. (2000). The Role of Financial Development in Growth and Investment. *Journal of Economic Growth*, 5, 341-360.
- BOZKURT, C., Mermertaş, F. (2019). Türkiye ve G8 Ülkelerinin Lojistik Performans Endeksine Göre Karşılaştırılması. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 107-117.
- BOZMA, G., İSMAILÇEBİ Başar, S., AYDIN, S. (2017). Lojistik Performansının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi. *The International New Issues in Social Sciences*, 5, 401-414.
- CELEBI, U. (2021). The Impact of Logistics Performance Index Upon Gross Domestic Product: Mediating Roles of Foreign Direct Investment and Patents. *Journal of Global Strategic Management*, 15(1), 29-46.
- CHERIF, M., Dreger, C. (2016). Institutional Determinants of Financial Development in MENA Countries. *Review of Development Economics*, 20(3), 670-680.
- D'ALEO, V., SERGI, B.S. (2017). Does Logistics Influence Economic Growth? The European Experience, *Management Decision*, 55(8), 1613-1628.
- GÖK Kısa, A., AYÇIN, E. (2019). OECD Ülkelerinin Lojistik Performanslarının SWARA Tabanlı EDAS Yöntemi ile Değerlendirilmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 301-325.
- GREGORIO, J.D., GUIDOTTI, P.E. (1995). Financial Development and Economic Growth. *World Development*, 23(3), 433-448.
- GROWTH: The Case of OECD Countries. *International Journal of Economics and Financial*
- HAYALOĞLU, P. (2015). The Impact of Developments in the Logistics Sector on Economic
- HU, K., GAN, X.Q., GAO, K. (2012). Co-integration Model of Logistics Infrastructure Investment and Regional Economic Growth in Central China. *Physics Procedia*, 33, 1036-1041.
- HUANG, Y. (2010). Determinants of Financial Development. *Palgrave Macmillan, Issues*, 5(2), 523-530.
- KALDOR, N. (1957). A Model of Economic Growth. *Oxford Journals*, 67(208), 591-624.
- LOAYZA, N.V., RANCIERE, R. (2006). Financial Development, Financial Fragility, and Growth. *Journal of Money, Credit and Banking*, 38(4), 1051-1076.

- MARTÍ, L., MARTÍN, J.C., PUERTAS, R. (2017). A Dea-Logistics Performance Index. *Journal of Applied Economics*, 20(1), 169-192.
- MARTÍ, L., PUERTAS, R., GARCIA, L. (2014). The Importance of the Logistics Performance Index in International Trade. *Applied Economics*, 46(24), 2982-2992.
- RAZA, S.H., SHAHZADI, H., AKRAM, M. (2014). Exploring the Determinants of Financial Development (Using Panel Data on Developed and Developing Countries). *Journal of Finance and Economics*, 2(5), 166-172.
- REZA, M. (2013). The Relationship between Logistics and Economic Development in Indonesia: Analysis of Time Series Data. *Jurnal Teknik Industri*, 15(2), 119-124.
- SEZER, S. (2018). Lojistik Sektörünün Ekonomiye Etkisi: OECD Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama. *Turkish Studies*, 13(22), 475-504.
- ŞİMŞEK, T., Yiğit, E. (2019). Lojistik Performans ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Orta-Doğu Avrupa Ülkeleri ve Türkiye Örneği. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 7(2), 169-177.
- TANG, C.F., Abosedra, S. (2019). Logistics Performance, Exports, and Growth: Evidence From Asian Economies. *Research in Transportation Economics*, 78 (100743), 1-9.
- TEKBAŞ, M. (2019). Brics-T Ülkelerinde Küreselleşme ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Farklı Boyutlarla İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi*.
- TEKBAŞ, M. (2021). The Impact Of Economic, Social And Political Globalization On Economic Growth: Evidence From BRICS-T Countries. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20 (1) , 57-71 . DOI: 10.21547/jss.796472
- WANG, A. (2010). Research of Logistics and Regional Economic Growth. *iBusiness*, 2, 395-400.
- YURDAKUL, E.M. (2020). Türkiye’de Lojistik Sektörü ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin VAR Analizi ile İncelenmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 20(40), 174-185.

<https://www.freightwaves.com/news/how-big-is-the-logistics-industry> (17.07.2021).

<https://lpi.worldbank.org/> (17.07.2021).

Kayseri İlinde Şehir İçi Toplu Taşıma Problemlerinin Analizi

Analysis of Urban Public Transport Problems in The City Of Kayseri

İrem OCAKTAN

Lisans Öğrenci, Süleyman Demirel Üniversitesi,
iremocaktan@outlook.com.tr

Makale Başvuru Tarihi / Received: 24.05.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 26.06.2021

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler:

Toplu Taşıma,
Ulaşım,
Büyükşehir,
Kayseri

ÖZET

Şehir içi toplu taşıma vatandaşların günlük yaşamında olmazsa olmaz hususların başında gelmektedir. Şehirlerde toplu taşıma hizmetleri yerel yönetim birimi olan belediyeler tarafından sunulmaktadır. Bu çalışmanın amacı da Kayseri ili şehir merkezinde Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan toplu taşıma hizmetine ilişkin vatandaşların memnuniyet düzeyini ölçebilmektir. Bu kapsamda 15 Ocak 2021- 3 Mart 2021 tarihleri arasında Kayseri ili şehir merkezinde bulunan 151 mahalleden toplam 507 kişi ile nicel araştırma yöntemlerinden anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma neticesinde toplu taşımaya ilişkin vatandaşların bazı hususlarda şikâyet ve talepleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Keywords:

Public Transport,
Transportation,
Metropolitan city,
Kayseri,

ABSTRACT

Urban public transport is one of the essential elements in citizens' daily lives. In cities, public transport services are provided by municipalities which are the local governing forces. The purpose of this study is to measure the level of satisfaction among the citizens about the public transport service provided by the Kayseri Metropolitan Municipality in the center of Kayseri city. In this extent, along the dates of January 15 2021 - March 3 2021 a survey which is a quantitative method has been conducted in 151 neighborhoods located in Kayseri city center with 507 people in total. According to this study, it has been revealed that there are some complaints and demands about the public transport from the citizens.

1.GİRİŞ

Günümüzde dünyanın büyük şehirlerinde sanayi devrimi ile başlayan kentleşmenin beraberinde getirdiği sorunlardan birisi de ulaşım sorunudur. Aslında ulaşım, “insanların ve eşyaların yer değiştirmesi ve bunun organizasyonudur”. İnsanların günlük yaşamlarında ulaşım olmazsa olmazların en başında yer almaktadır. Bu nedenle şehirlerin ulaşım sistemlerinin sağlıklı, ekonomik ve etkin olması gerekmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde toplu taşımaya ilişkin uzun vadeli ve teknolojik yöntemler uygulandığından verimli bir toplu taşıma sistemi ortaya çıkmaktadır (Abbasgil, 1994: 6). Toplu taşıma sistemlerinin vatandaşların tamamının erişebildiği, belirli güzergâhlar arasında faaliyet gösteren ve belirli program dâhilinde gerçekleştirilen yapıya verilen en genel isimdir (Sert vd., 2018: 4).

Şehir içi toplu taşıma sistemlerinin doğru kurgulanması ve uzun vadeli düşünülmesi yönetimler

açısından en önemli politikalardan birisidir. Özellikle farklı gelir grupları ve sosyal statüdeki insanların en kısa zaman zarfında en düşük maliyet ile bir noktadan diğer bir noktaya erişimlerinin sağlanması gerekmektedir. Şehir içi toplu taşımada yolcu çekimini etkileyen faktörler düzenlilik, konfor ve güvenlidir (Karaşahin, 2018: 43). Ancak bunlarla alakalı bazı sıkıntılar ortaya çıkabilir. Şehir içi toplu ulaşımında taşıma planının doğru kurgulanmaması, teknik eleman yetersizliği ve finansal kaynak problemi problemlerin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Şehirlerde nüfusun artışıyla beraber toplu taşımada problemlerde de artış yaşanabilir. Bu da vatandaşların hayat kalitesini olumsuz yönde etkileyebilir. Şehir içi toplu taşımada araçların hijyen durumu, duraklar arası mesafe, güzergah, sefer sayısı, ulaşım ücreti, şoförlerin davranış biçimleri, araçların engellilere uygun tasarımı, aktarma süreleri, araçlarda Wi-Fi bulunması, otobüslerin zamanlamaya uyumu, yolların bakımı, araçların doluluk düzeyi, alternatif toplu ulaşım yöntemlerinin kullanımı gibi hususlar öne çıkmaktadır.

Büyükşehirlerde nüfus da dikkate alındığında şehir içi toplu taşımaya ilişkin bir taraftan sorunlar artarken öte taraftan hem vatandaşların beklentileri artmakta hem de belediyelerin sunduğu hizmet tür ve yöntemleri de değişmektedir. Bu çalışmada da Kayseri ili şehir merkezinde şehir içi toplu taşımaya ilişkin temel problemlerin tespit edilmesi ve vatandaşların memnuniyet düzeyinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda şehir merkezinde yer alan Melikgazi ve Kocasinan ilçelerinde yaşayan vatandaşlarla nicel araştırma yöntemlerinden anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen anket uygulaması SPSS programında analiz edilerek bulgular yorumlanmıştır.

2.ŞEHİR İÇİ TOPLU TAŞIMAYA İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE VE LİTERATÜR ANALİZİ

Dünyada şehir içinde ulaşım genellikle toplu taşıma araçları vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Toplu taşıma, insanlara yaşadıkları yörede ulaşım olanağı ve de kolaylığı sağlayan bir sistemdir. Bundan dolayı yetkililer tarafından şehir içi ulaşım politikalarının hazırlanmasında ve düzenlenmesinde toplu taşıma sistemlerine öncelik verilmesi gerekmektedir (Akman ve Alkan, 2016: 54).

Toplu taşıma karayolu, deniz yolu ve raylı sistem olmak üzere sınıfta değerlendirilmektedir. En yaygın kullanılan toplu taşıma sınıfı karayoludur. Karayolu toplu taşıma ise; otobüs, trolleybüs, dolmuş ve metrobüs'ten oluşmaktadır. Bu araçlardan da şehir içi yolcu taşımacılığında yaygın olarak tercih edileni otobüslerdir. Şehrin tamamında yerel yönetimlerin ilgili birimleri tarafından oluşturulan ringler ile hizmet sunumu gerçekleştirirler. Otobüsler diğer toplu taşıma araçlarına kıyasla daha az maliyet gerektirdiğinden dolayı yerel yönetimler tarafından en yaygın kullanılan ve yollarda kendine hareket alanı bulan toplu taşıma araçları olarak karşımıza çıkarlar (Saatçioğlu ve Yaşarlar, 2012: 121). Ancak diğer karayolu toplu taşıma araçları da özellikle büyükşehirlerde son dönemlerde kullanılmaya başlanmıştır. Toplu taşıma ile ilgili durum biraz da şehrin nüfus yoğunluğu, teknolojik gelişmeler ve vatandaşların beklentileriyle de alakalıdır. Türkiye'de 2012'de çıkarılan ve 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasal düzenleme sonrası nüfusun büyük çoğunluğun şehirlerde ve özellikle de büyükşehirlerde yaşadığı düşünüldüğünde şehir içi toplu taşımanın önemi daha da ön plana çıkmaktadır.

Büyükşehirlerde dar yollar, hızlı nüfus artışı, hizmet sunum alanında yaşanan değişimler, bütçede öz gelir kaynaklarının eksikliği gibi temel hususlar belediyelerin toplu taşımaya ilişkin politikalarını önemli ölçüde etkilemektedir (Karabulut ve Helvacı, 2017: 218). Bu temel hususlara ilişkin büyükşehirlerde şehir içi toplu ulaşımında hijyen, taşıtların fazla yolcu taşınması, yeterli sayıda güzergah bulunmaması, engellilere yönelik araçların tahsis edilememesi, kısa aktarma süreleri, yüksek bilet ücretleri, toplu taşıma araçlarının zamanında duraklara varamaması gibi önemli problemler ortaya çıkmaktadır.

Şehir içi ulaşım problemlerinin ortadan kaldırılması için şehir içi toplu taşıma hizmetlerinin vatandaşlar tarafından güvenilir, sağlıklı, ekonomik, etkin, hızlı ve erişilebilir bir şekilde kurgulanması gerekmektedir. Özellikle büyükşehirlerde kapsamlı bir ulaşım master planının yapılması elzemdir (Ağaoğlu ve Başdemir, 2019: 28). Bu master planı hazırlanırken şehirde bulunan tüm aktörlerin de dahil edilerek yönetim mekanizmasının işletilmesi önem arz etmektedir.

3.SAHA ARAŞTIRMASI BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

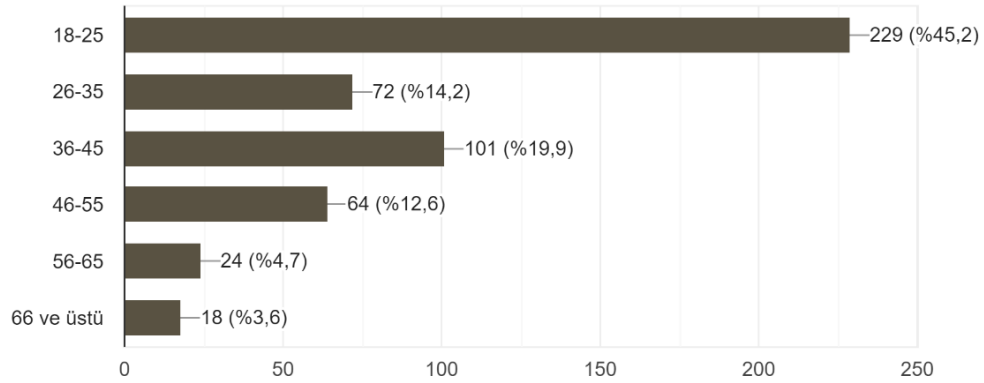
15 Ocak 2021- 3 Mart 2021 tarihleri arasında Kayseri il merkezinde bulunan 151 mahalleden toplam 507 kişi ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. 2019 yılına göre Kayseri il merkezinde bulunan Melikgazi ve Kocasinan ilçelerinin toplam nüfusu, 968,078'dir. Proje kapsamında %95 güven aralığında 384 kişi ile görüşülmesi gerekirken bu sayı arttırılarak 507'e kadar çıkarılmıştır. Proje başvuru formunda yer verilen 5'li Likert Tipi Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çıkan sonuçlar analiz edilerek aşağıdaki şekilde görselleştirilmiştir. İlk olarak demografik verilere yer verilmiştir.

Tablo 1.

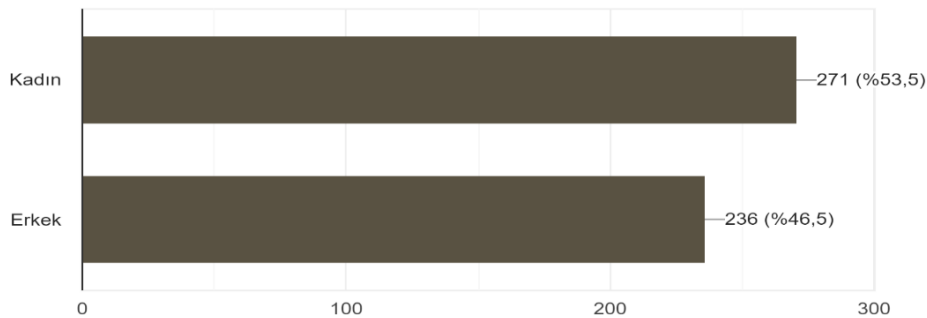
Yaş:
507 yanıt

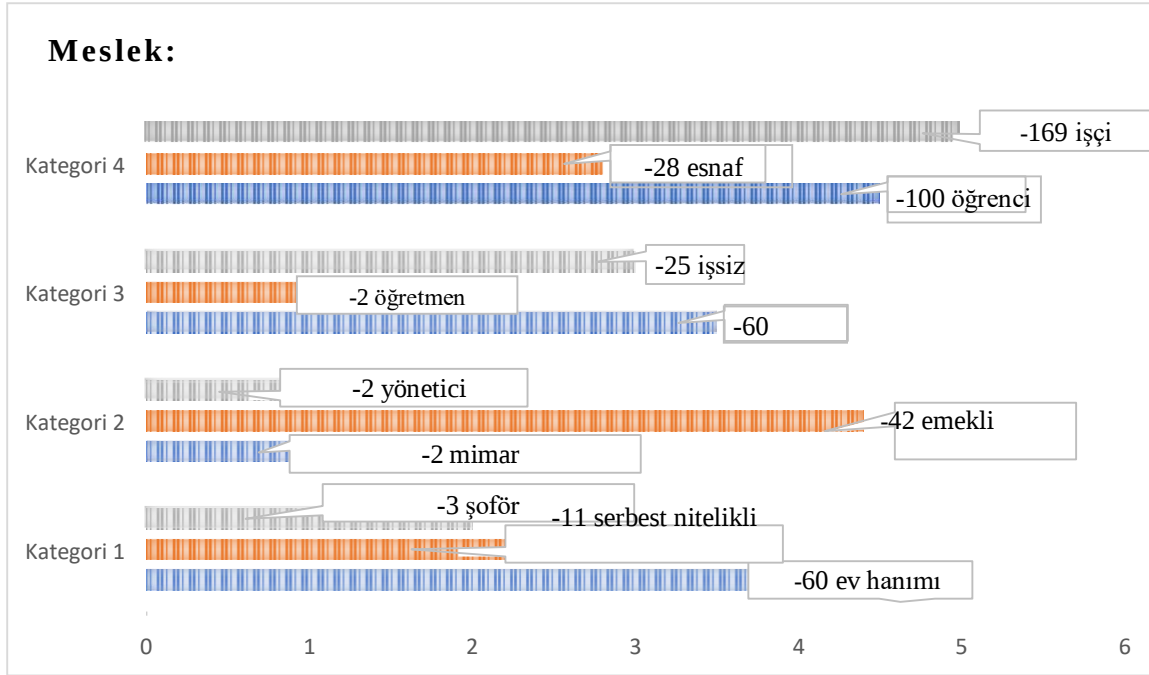
Kayseri ilinde 151 mahallede tesadüfi yöntemle 507 kişiyle görüşülmüştür. 507 kişiden %45,2'si 18-25 yaş aralığında, %14,2'si 26-35 yaş aralığında, %19,9'u 36-45 yaş aralığında, %12,6'sı 46-55 yaş aralığında ve geri kalanı 56 yaş üzeridir. Anketin dağılımına baktığımızda gençlerin ve orta yaşlıların ankete katılımının olduğunu görüyoruz.

Tablo 2.

Cinsiyet:
507 yanıt

Ankete katılan 507 kişiden %53,5'i (271 kişi) kadın, %46,5'i (236 kişi) erkektir. Anketin dağılımına baktığımızda kadınların katılımının daha çok olduğu görülmektedir.

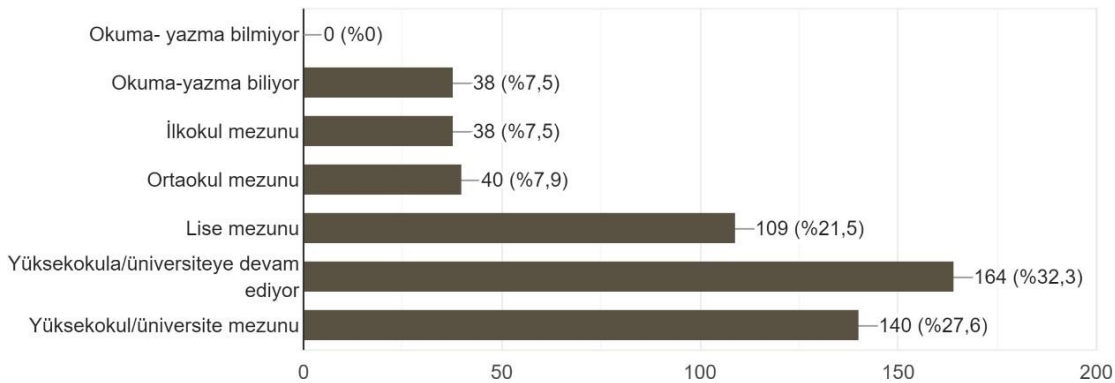
Tablo 3.

Kayseri ilinde yapılan ankette, ankete katılan 507 kişiden 169'u işçi, 100'ü öğrenci, 28'i esnaf, 25'i işsiz, 60'ı memur, 60'ı ev hanımı ve 20'si serbest meslekte faaliyet gösteriyor olarak kendini tanımlamıştır. Dağılıma bakıldığında en çok katılımın işçi ve öğrenci, en az katılımın ise serbest meslekle uğraşan kişiler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu dağılıma baktığımızda farklı meslek gruplarından insanların ankete katıldığı görülmektedir.

Tablo 4.

Eğitim:

507 yanıt

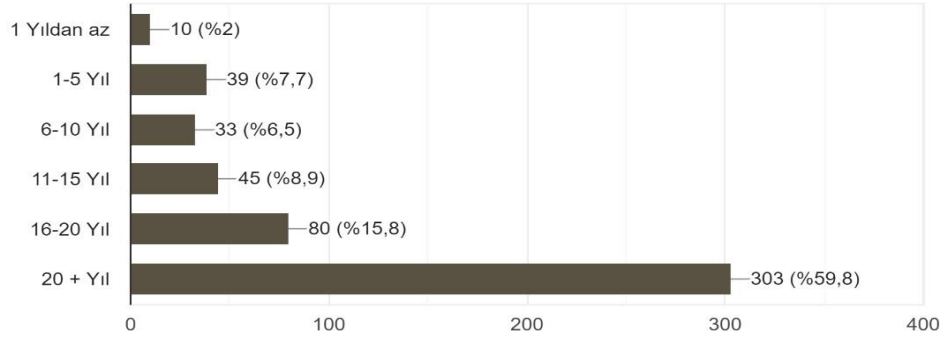

Katılımı gerçekleştiren kişilerin %32,3'ü yüksek okula devam ediyor, %27,6'sı yüksekokul mezunu, %21,5'i lise mezunu, %7,9'u ortaokul mezunu, %7,5'i ilkokul mezunu, %7,5'i okuma yazma biliyor olarak faaliyet gösterip kendini tanımlamıştır. Dağılıma bakıldığında en çok katılımın yüksekokula devam eden kişiler ve yüksekokul mezunu kişiler olduğu, en az ise okuma yazma bilen kişiler olduğu görülmektedir. Ankete katılanlar arasında okuma yazma bilmeyenler bulunmamaktadır.

Tablo 5.

Kayseri’de ne kadar zamandır yaşıyorsunuz?

507 yanıt

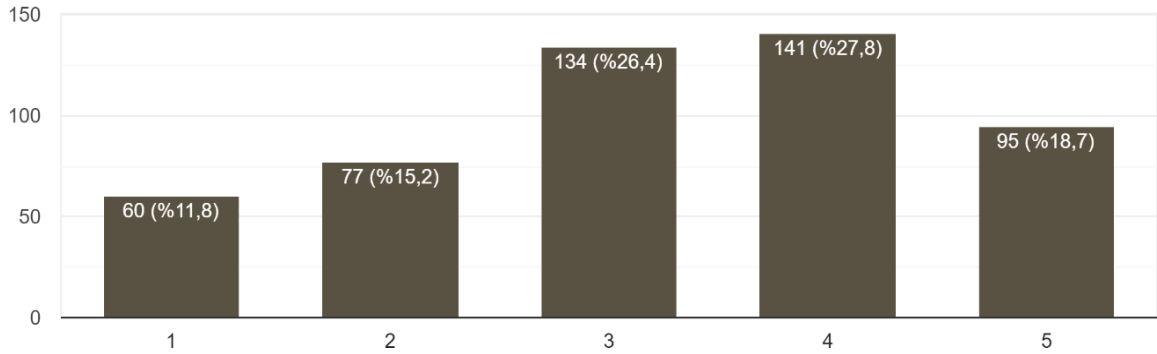

20 yıl ve 20 yıldan fazla süredir Kayseri’de yaşayanlar katılımın çoğunluğunu oluşturmaktadır. Ankete baktığımızda 303 kişi bu yanıtı vermiştir. 10 kişi ise 1 yıldan az süredir Kayseri’de yaşayıp ankete katılım sağlamıştır. Bu durum Kayseri ilindeki şehir içi toplu taşıma problemlerinin daha detaylı olarak görülmesine imkan sağlamaktadır.

Tablo 6:

1-Şehrimizdeki yolların bakımından memnunum.

507 yanıt

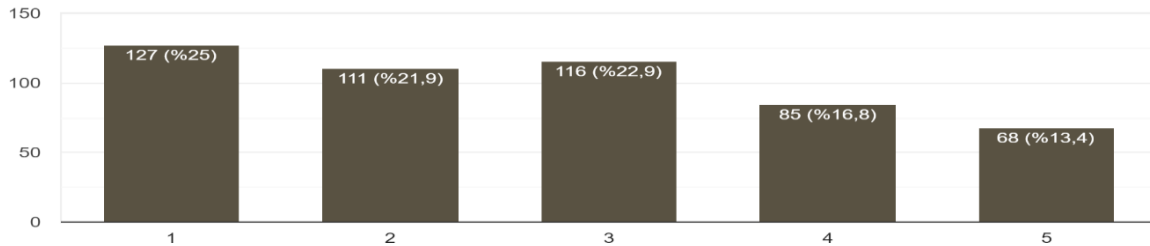

Kayseri’de vatandaşların %46,5’i yolların bakımından memnun olduğunu ifade etmiştir, %27’si ise yolların bakımından memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu soruda yüksek oranda kararsız vatandaş sayısı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin yolların bakımı konusunu öncelikli politika gündemlerine almaları gerekmektedir.

Tablo 7.

2-Belediye otobüslerinin seferleri yeterlidir.

507 yanıt

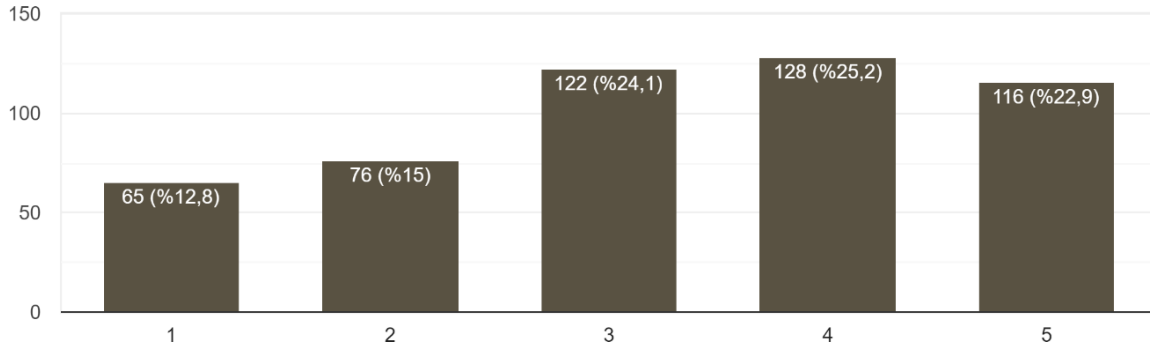
Vatandaşların %46,9’u belediye otobüslerinin seferlerini yeterli bulmamıştır, %30,2’si ise otobüs

seferlerini yeterli bulmuştur. Bu soruda yüksek oranda kararsız vatandaş sayısı ortaya çıkmıştır. Belediyenin otobüs seferlerini arttırması ve bu konuda düzenleme yapması gerekmektedir. Bu çerçevede özellikle Kayseri Büyükşehir Belediyesinin yapay zekâ destekli akıllı durak uygulamalarına yönelik çalışmalar yapmaları elzemdir.

Tablo 8:

3-Tramvay seferleri yeterlidir.

507 yanıt

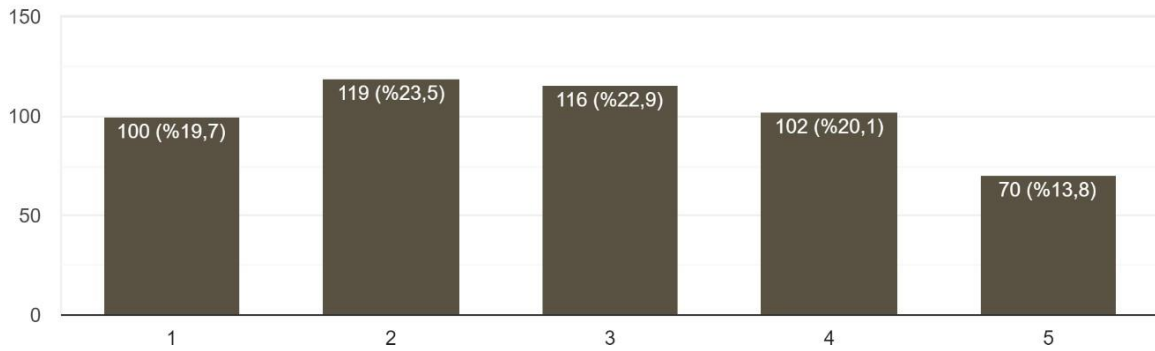

Katılımcıların %48,1'i tramvay seferlerini yeterli bulmuştur. % 27,8'i ise tramvay seferlerini yeterli bulmamıştır. %24,1 gibi yüksek bir oranda kararsız vatandaş sayısı ortaya çıkmıştır. Kararsızların sayısı dikkate alındığında belediyenin tramvay seferlerini arttırıp düzenleme yapması gerekmektedir.

Tablo 9.

4-Toplu taşıma araçlarının ulaşım güzergahları yeterlidir.

507 yanıt

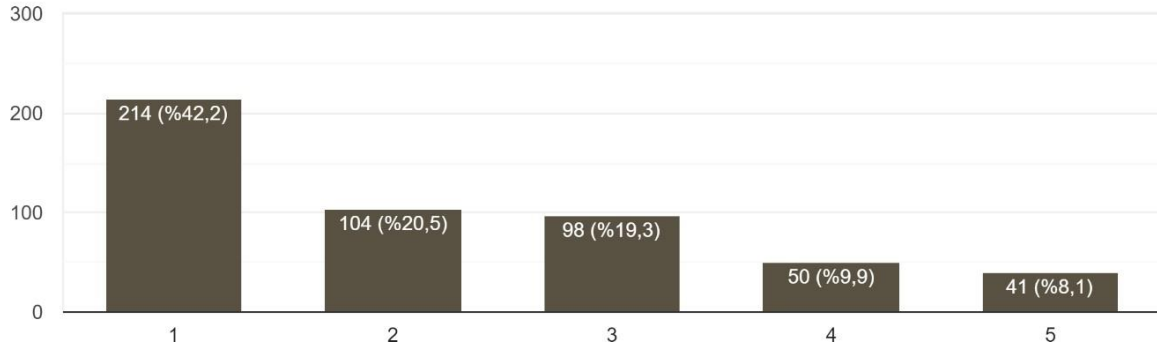

Katılımcıların %33,9'u toplu taşıma araçlarının ulaşım güzergahlarının yeterliliğinden memnundur. %43,2'si ise ulaşım güzergahlarının yeterliliğinden memnun olmadıklarını belirtmiştir. Bu soruda yüksek oranda memnun olmayanlar ve kararsız vatandaş sayısı bulunduğu için belediyenin toplu taşıma ulaşım güzergahına ilişkin politikasını gözden geçirerek yeni güzergahlar oluşturması gerekmektedir. Şehrin merkezi dışında kalan mahallelerden Erkilet Çocuk Hastanesine tek bilet ile ulaşım sağlanacak yeni güzergahların oluşturulması belediye tarafından planlanabilir.

Tablo 10.

5-Toplu taşıma araçlarının doluluk oranları normaldir.

507 yanıt

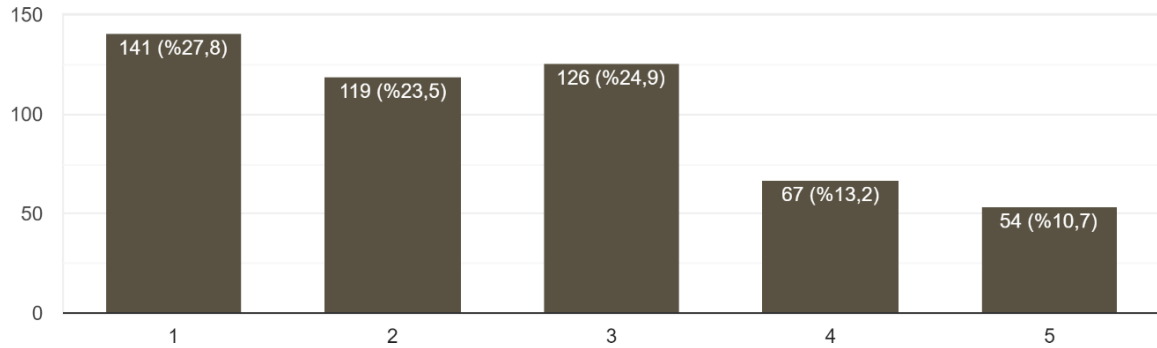

Ankete katılan kişilerin %18'i toplu taşıma araçlarının doluluk oranından memnundur, %62,7'si ise toplu taşıma araçlarının doluluk oranından memnun değildir. %19,3' ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Özellikle Covid-19 sürecinde yapılan bu ankette toplu taşıma araçlarının doluluk oranının normal olmadığı görülmektedir. Bu konuda sağlık şartlarımızın önemi bakımından da düzenleme yapılması gerekmektedir.

Tablo 11.

6-Durakta otobüs bekleme süresi uzun sürmez.

507 yanıt

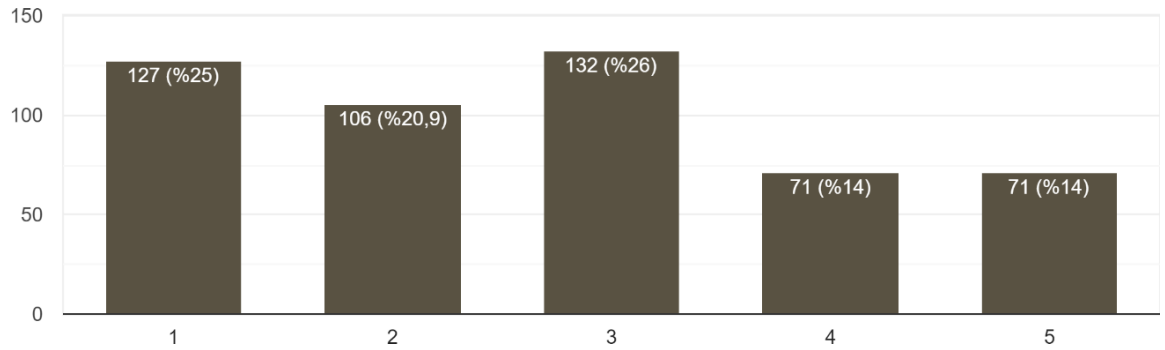

Katılımcıların %23,9'u durakta otobüs bekleme süresinin uzun sürmediğini ifade etmiştir. %51,3'ü ise durakta otobüs süresinin uzun sürdüğünü ifade etmiştir. %24,9'u ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Dağılıma bakıldığında çoğunluğun otobüs bekleme süresinin uzun sürdüğünü düşündüğü görülmektedir. Bu tablodaki yanıtlar dikkate alındığında belediyenin mahalle bazlı bir analiz yapması ve bu kapsamda da otobüs seferlerinin sürelerini maksimum yarım saat olacak şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Zamanın günümüz için çok önemli olduğu düşünülürse vatandaşların zaman kaybı yaşamaması adına öncelikli ele alınması gereken konuların başında bu yer almaktadır.

Tablo 12.

7-Toplu taşıma araçlarında(otobüs, tramvay) oturarak yolculuk yaparım.

507 yanıt

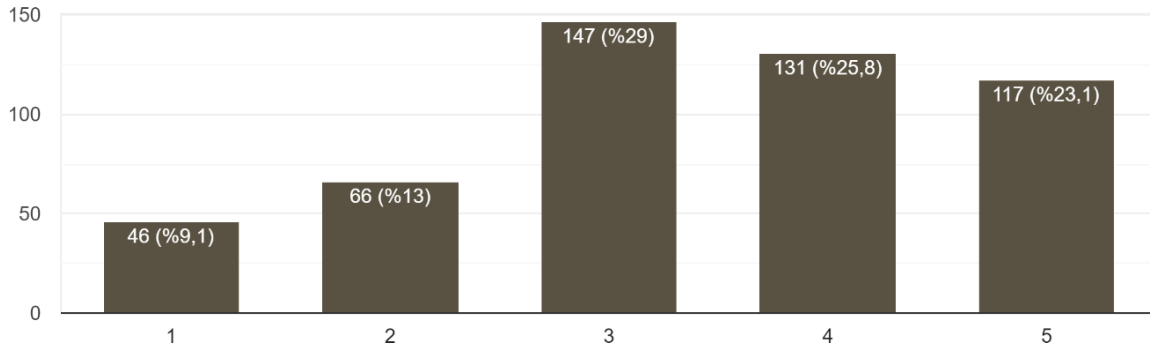

Vatandaşların % 28'i toplu taşıma araçlarında oturarak yolculuk yaptığını belirtmiştir. % 45,9'u ise oturarak yolculuk yapmadığını belirtmiştir. Bu soruda yüksek oranda kararsız vatandaş olduğu görülmektedir. Oturarak yolculuk yapma otobüsün doluluk oranıyla da ilgilidir. Çoğunluk oturarak yolculuk yapmadığını belirtmiştir. Belediyenin gerek belediye otobüsleri gerekse de halk otobüsleri sayısının artırılması ya da alternatif ulaşım araçlarının devreye sokulması konusunda adım atması gerekmektedir. Ama bundan önce farklı sektör ve kurumların katılacağı bir toplu ulaşım gözden geçirme ve yenileme çalıştayının düzenlenmesi gerekmektedir. Çalıştaya katılacak olan bilim insanları ve farklı sektörlerin temsilcilerinin görüşleri çerçevesinde Kayseri ilinde toplu taşıma problemi çözüme kavuşturulabilir.

Tablo 13.

8-Toplu taşıma araçlarında yolculuğum güvenli geçer.

507 yanıt

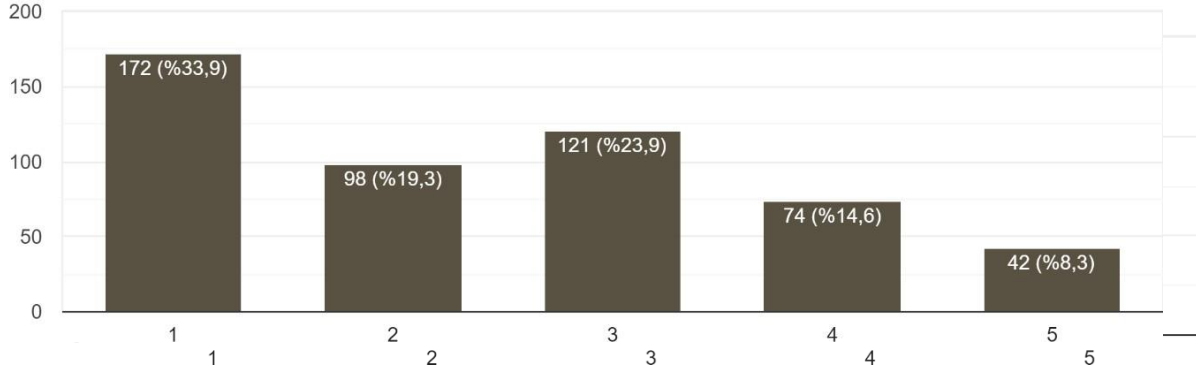

Vatandaşların %48,9'u toplu taşıma araçlarında yolculunun güvenli geçtiğini ifade etmiştir. %22,1'i ise yolculuğunun güvenli geçmediğini düşünmektedir. %29'u ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Dağılıma bakıldığında toplu taşıma araçlarında güvenli yolculuk için yeni çözüm yol ve metotlarının takip edilerek uygulanması elzemdir.

Tablo 14.

11-Yolculuk sırasında kullandığım toplu taşıma aracının kliması yeterli seviyede çalışır.

507 yanıt

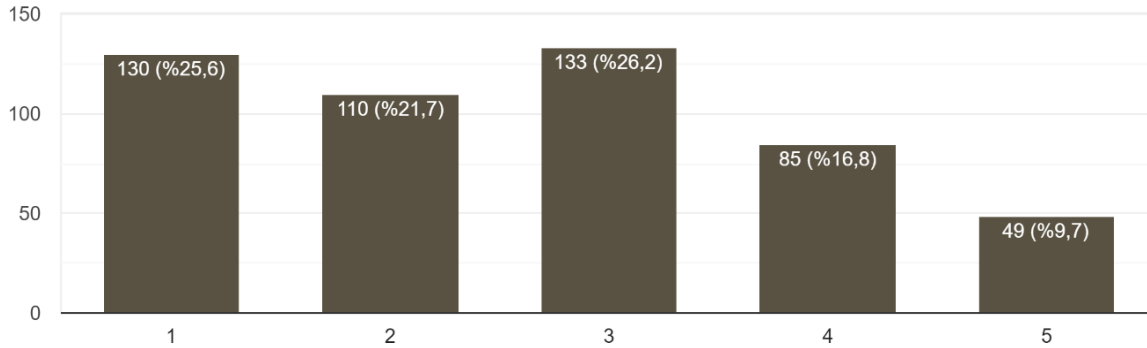

Ankete katılanların %17,2'si bilet ücretlerinden memnunken, %62'si bilet ücretlerinden memnun değildir. %20,9'u ise kararsızdır. Çoğunluğun görüşüne göre bilet fiyatı düşürülmelidir. Kayseri'de ulaşım ücreti 3 TL iken Konya'da ulaşım ücreti 2,50 TL, Adana'da ulaşım ücreti 2,90 TL, Mersin'de 2,25 TL olması nedeniyle ulaşım ücretlerinin gözden geçirilerek farklı alternatiflerin vatandaşlara sunulması gerekmektedir.

Tablo 15.

10-Ulaşımında kullandığım toplu taşıma aracı hijyeniktir.

507 yanıt

Vatandaşların %26,5'i toplu taşıma araçlarının hijyeninden memnun olduğunu ifade etmiştir. %47,3'ü ise toplu taşıma araçlarının hijyeninden memnun olmadığını belirtmiştir. Bu soruda yüksek oranda kararsız vatandaş sayısı ortaya çıkmıştır. Anketi dikkate aldığımızda toplu taşıma araçlarının temizliğinden çoğu kişi memnun değildir. Özellikle Covid-19 sürecinde bu konuya daha fazla önem verilmelidir.

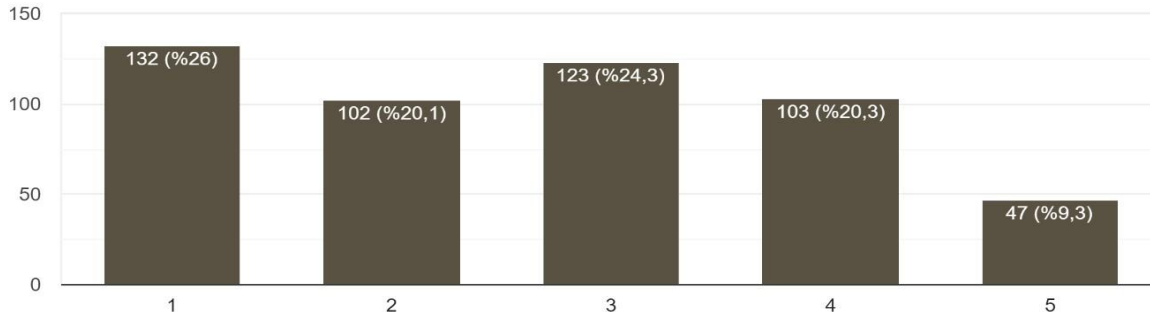
Tablo 16.

Ankete katılanların %22,9'u yolculuk sırasında kullanılan toplu taşıma aracının klimasının yeterli seviyede çalışmasından memnunken, %53,2'si bu durumdan memnun değildir. %14,9'u ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Belediye otobüslerinin neredeyse çoğunda klima olmadığı için anketin dağılımı memnuniyetsizlikle sonuçlanmıştır. Kayseri ilinde özellikle otobüslerde klima problemleri yaşanırken tramvaylarda bu durum söz konusu değildir. Otobüslerde klima problemlerinin yaşanmasının en temel sebebi belediyeye ait otobüslerin eski olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 17.

12-Araç sürücülerinin yolculara karşı üslup ve davranışlarından memnunum.

507 yanıt

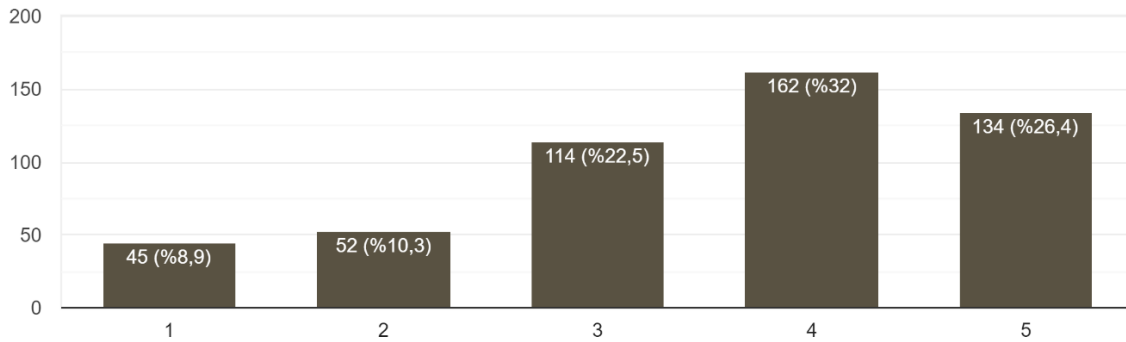

Vatandaşların %29,9'u araç sürücülerin üslup ve davranışlarından memnun olduğunu ifade etmiştir. %46,1'i ise araç sürücülerinin üslup ve davranışından memnun olmadığını belirtmiştir. Bu soruda yüksek oranda kararsız olduğunu belirten kişiler de vardır. Dağılıma bakıldığında çoğunluğun bu durumdan memnun olmadığı görülmektedir. Kayseri Büyükşehir Belediyesinin Kayseri Ulaşım A.Ş. işletmesi tarafından toplu taşıma araçlarını kullanan sürücülere belirli periyotlarla hizmet içi eğitim vermeleri gerekmektedir. Ayrıca vatandaşlara da yapacakları anketlerle bu eğitimlerin işe yarayıp yaramadığını gözden geçirmelidirler.

Tablo 18.

13-Tramvay duraklarının temizliğinden memnunum.

507 yanıt

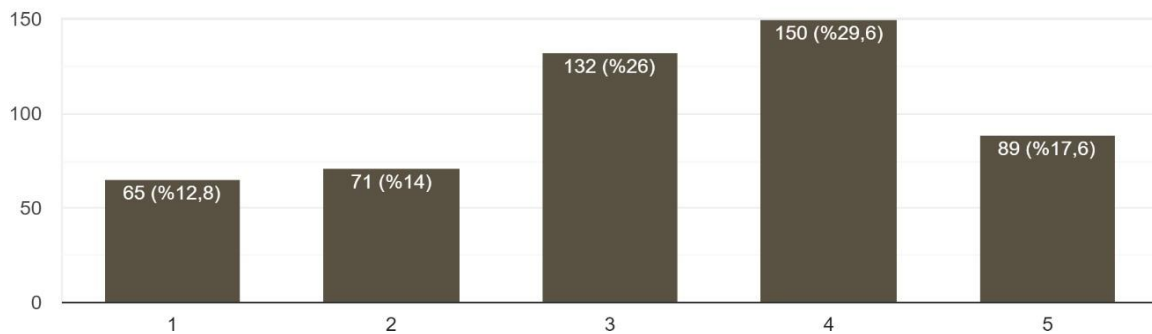

Ankete katılanların %58,4'ü tramvay duraklarının temizliğinden memnunken, %19,2'si bu durumdan memnun olmadığını %22,5' ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Dağılıma bakıldığında tramvay duraklarının temizliğinden çoğu kişi memnun olduğunu belirtmiştir.

Tablo 19.

14-Yolculuk yaptığım araç mobil uygulamadaki durağa gelme süresiyle örtüşür.

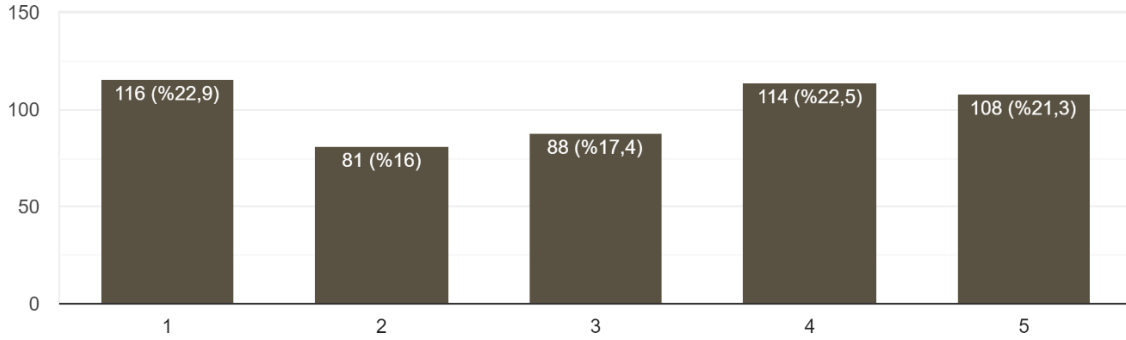
507 yanıt

Vatandaşların %47,2'si yolculuk yaptığı aracın uygulamadaki durağa gelme süresiyle örtüştüğünü ifade etmiştir. %26,8'i ise bu durumdan memnun olmadığını belirtmiştir. Bu soruda yüksek oranda kararsız vatandaş sayısı görülmektedir. Mobil uygulama gibi günümüz çağına uyan kolaylıkların doğru bir şekilde insanlara kazandırılmasının önemli olduğu görülmektedir. Bunun için araçların durağa gelme süresiyle örtüşmesi sağlanan mobil uygulamanın düzenlenmesi gerekmektedir.

Tablo 20.

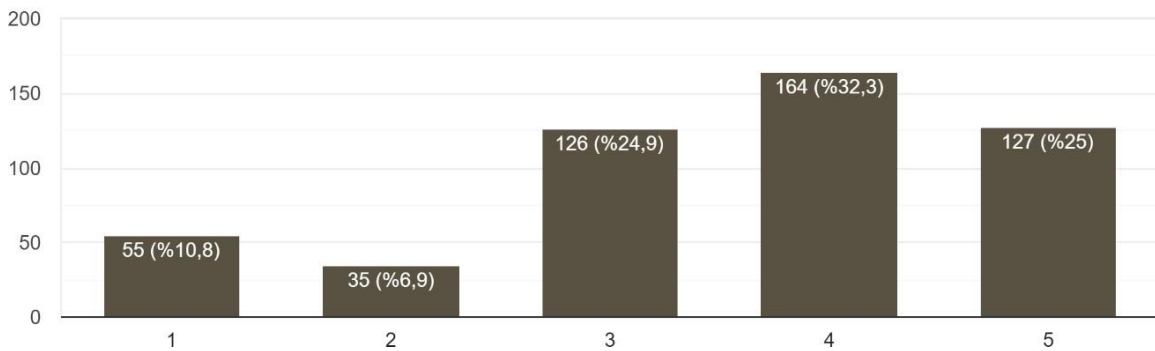
15-Ücretsiz aktarma süresi yeterlidir.
507 yanıt

Ankete katılanların %43,8'i toplu taşıma araçlarındaki ücretsiz aktarma süresini yeterli bulmuştur. %38,9'u ücretsiz aktarma süresinin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Kararsız olan vatandaş sayısı ise %17,4'tür. Kayseri Büyükşehir Belediyesi toplu taşıma araçlarının ücretsiz aktarma süresi 80 dakikadır. Kayseri'de TOKİ mahallesinden Erkilet mahallesine gitmek isteyen birisi için 80 dakika ücretsiz aktarma süresi yetmeyebilir.

Tablo 21.

16-Toplu taşıma araçlarındaki duraklar arası mesafe insanların rahat ulaşımı için yeterlidir.
507 yanıt

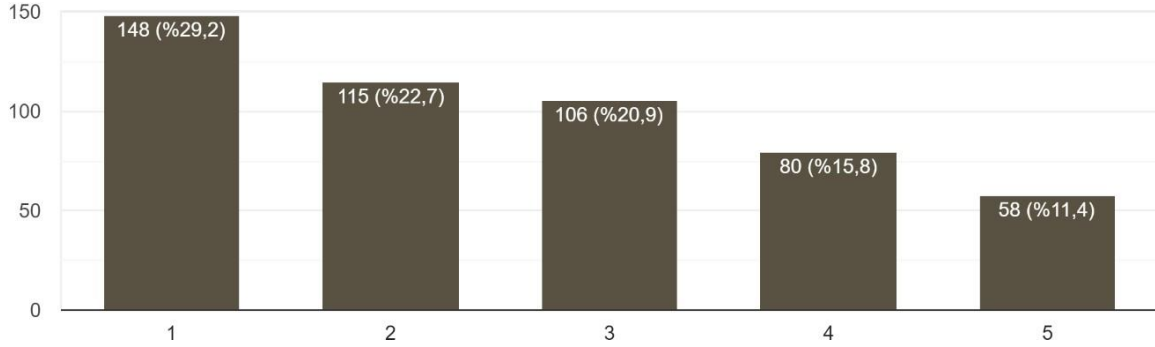

Vatandaşların %57,3'ü toplu taşıma araçlarındaki duraklar arası mesafesinden memnun olduğunu ifade etmiştir. %17,7'si bu durumdan memnun olmadığını ifade etmiştir. %24,9'u ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 22.

17-Toplu taşıma araçlarında engelli ve yaşlı vatandaşlarımıza yönelik inip binmelerini kolaylaştıracak araç gereçler bulunuyor.

507 yanıt

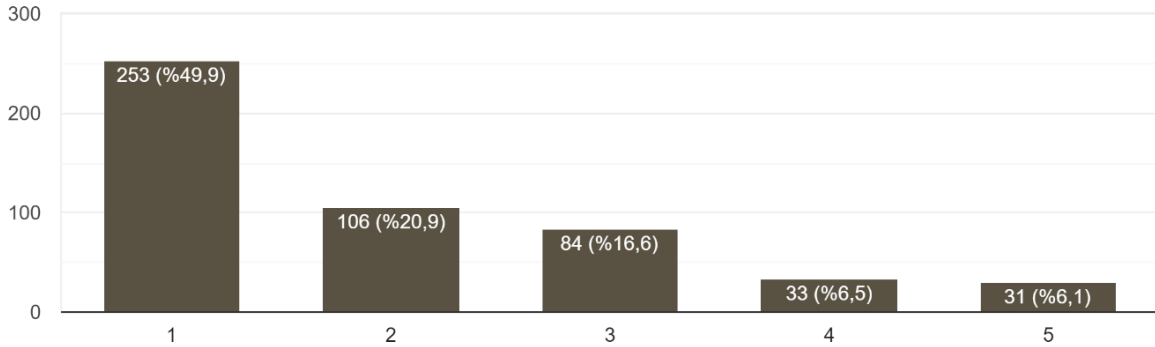

Vatandaşların %27,2'si toplu taşıma araçlarında engelli ve yaşlı insanlara yönelik inip binmelerini kolaylaştıracak araç gereçler bulunduğunu düşünmektedir. %51,9 'u ise düşünmemektedir. Bu soruda yüksek oranda kararsız vatandaş sayısı da bulunmaktadır. Kayseri'de tramvayların dezavantajlı gruplara yönelik mekanizmaları bulunmamaktadır. Otobüslerin ise bir kısmında bu mekanizmalar yer almaktadır. Tabloda çıkan sonuç da bunun bir göstergesidir. Bu kapsamda belediyenin ivedilikle bu problemi çözme yönünde adım atması gerekmektedir.

Tablo 23.

18- Kayseri'de yeterince bisiklet yolu vardır.

507 yanıt

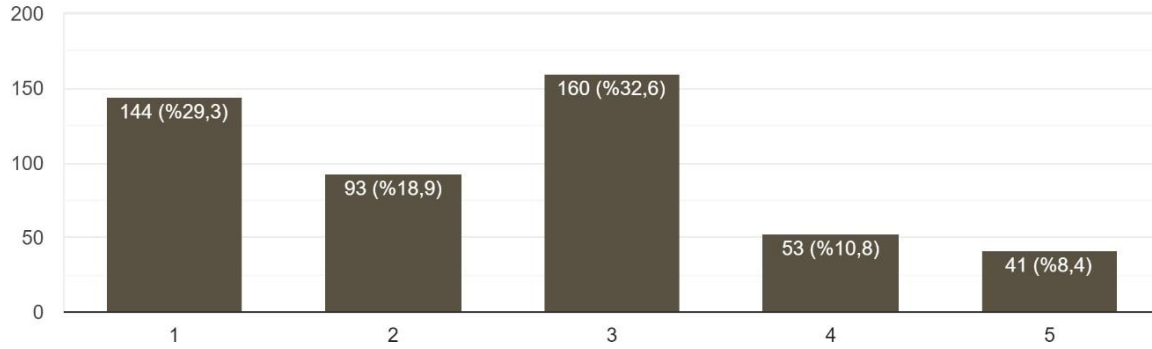

Vatandaşların %70,8'i Kayseri'de yeterli oranda bisiklet yolunun bulunmadığını ifade etmektedir. Kayseri gibi düz bir coğrafyaya sahip modern bir şehrin bu noktada eksikliği ivedilikle giderilmesi gereken bir konudur. Hele ki Kayseri ilinde pek çok yolun oldukça geniş olduğu düşünüldüğünde bisiklet yolunun planlamasının kolayca yapılabileceği görülecektir. Ancak belediye yetkililerinin bisiklet yolu planlaması yaparken ildeki akademisyenler, inşaat mühendisleri odası ve şehir bölge planlama odası yetkilileri ile istişare yapması elzemdir. Çünkü pek çok şehirde yönetim işletilmemekte ve kurulan bisiklet yolları kısa bir süre sonrakaldırılmaktadır.

Tablo 24.

19-Kay-Bis (Kayseri bisiklet) kullanma sürelerini yeterli buluyorum.

491 yanıt

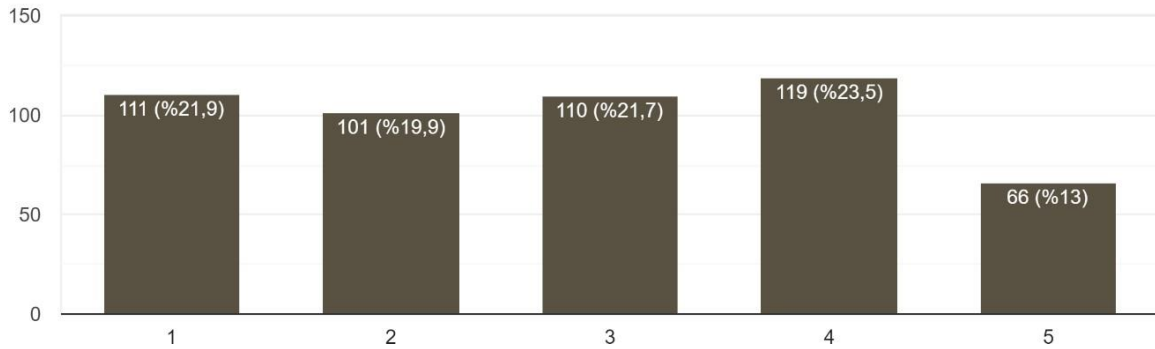

Çalışmaya katılan vatandaşların yanıtları dikkate alındığında bisiklet kullanma sürelerini yeterli bulanların oranı oldukça düşüktür. Yaklaşık %50'si yeterli bulmazken %32,6'sı ise kararsızdır.

Tablo 25.

20-Toplu taşıma araçlarının çalışma saatleri bireylerin ihtiyaçlarını yeterince karşılıyor.

507 yanıt

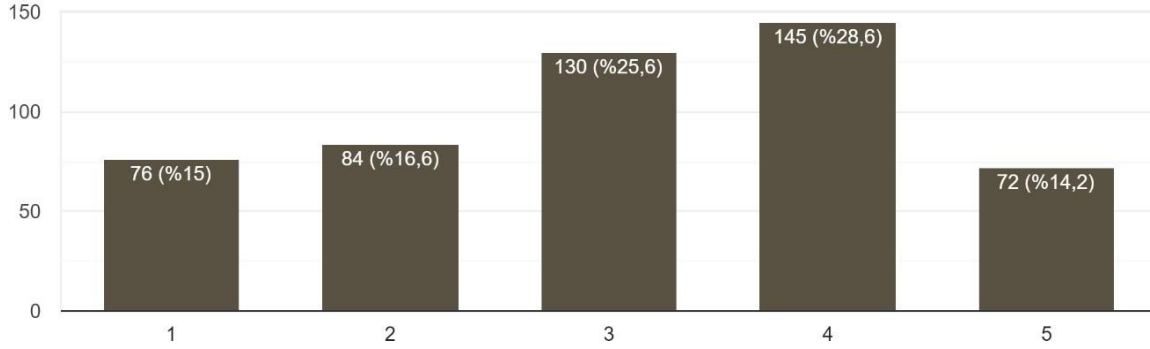

Vatandaşların %36,5'i toplu taşıma araçlarının çalışma saatlerinin bireylerin ihtiyaçlarını yeterince karşıladığını düşünmektedir. %41,8'i ise yeterince karşılamadığını düşünmektedir. Bu soruda da yüksek oranda kararsız vatandaş sayısı bulunmaktadır. Tabloya bakıldığında dağılımın birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum yaşanan mahalle, yaş grubu gibi çeşitli faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 26.

21-Toplu taşıma araçlarının gideceğim yere ulaştırma süresini yeterli buluyorum.

507 yanıt

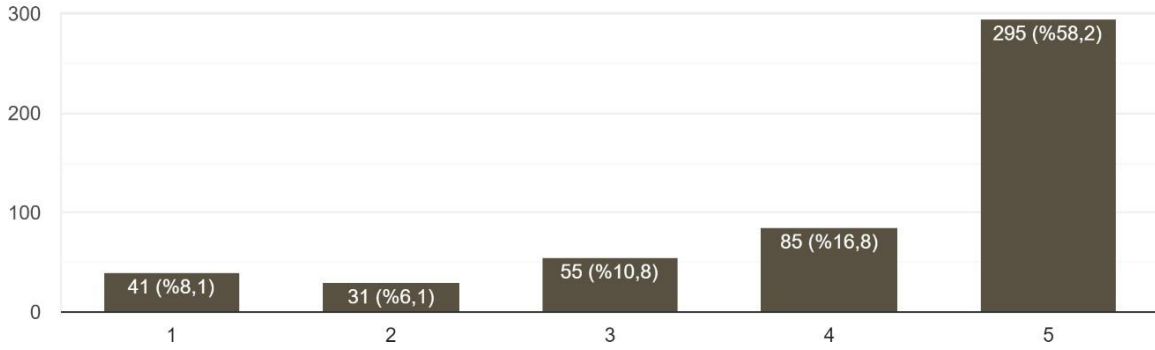

Toplu taşıma araçlarının ulaştırma süresini yeterli bulanların oranı yaklaşık %43'tür. Bu oran oldukça yüksektir. Yeterli bulmayanların oranı ise azımsanmayacak kadar çoktur. Kayseri Büyükşehir Belediyesinin süre konusunda çeşitli araştırma ve uygulamalar yapması gerekmektedir. Mesela akıllı kavşak uygulamalarını arttırması, otobüs duraklarında bekleme sürelerini azaltması, durak sayılarını revize etmesi önerilebilecek çözüm yollarıdır.

Tablo 27.

22-Alternatif toplu ulaşım yöntemlerinin şehre kazandırılması gerekiyor.

507 yanıt

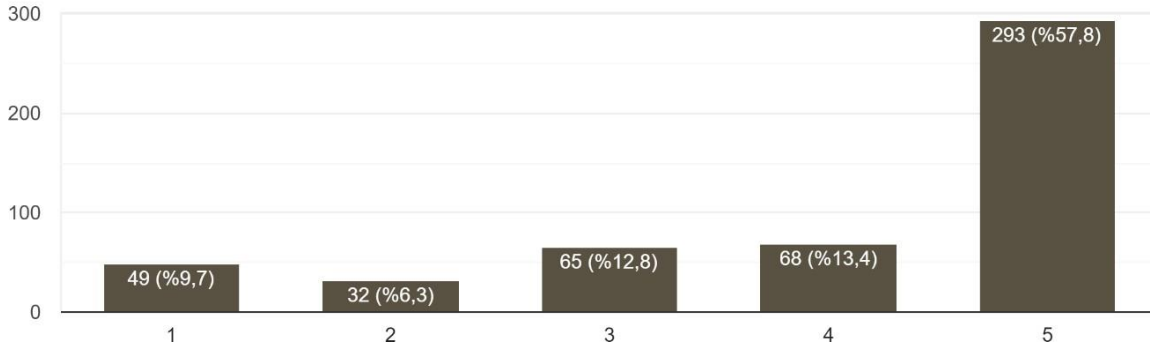

Bu soruya katılımcıların ekseriyetle çoğunluğu evet yanıtını vermiştir. Bu noktada hangi alternatif araçların şehre kazandırılabilceği konusunda çeşitli araştırmalar yapılması önem arz etmektedir. Örneğin pek çok büyükşehirde metro uygulaması varken Kayseri'de bu yöntemin uygulanabilirliği tartışmaya açılabilir.

Tablo 28.

23-Toplu ulaşım araçlarına Wi-Fi (kablosuz internet) uygulaması getirilmelidir.

507 yanıt

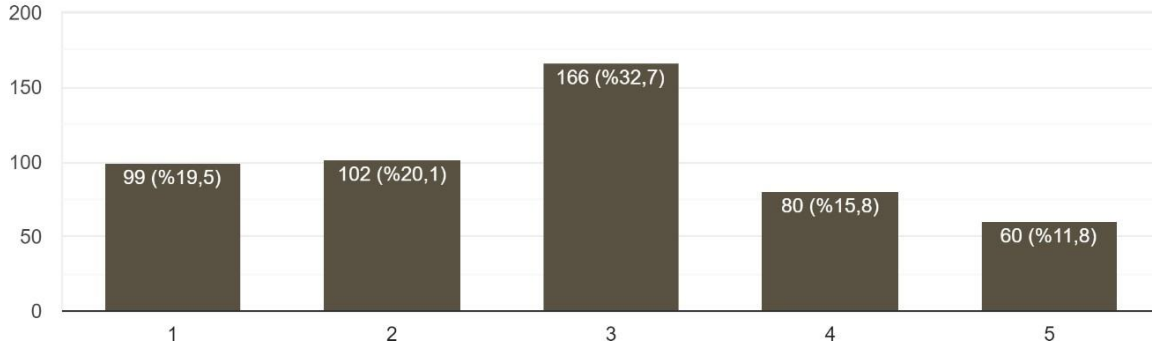

İnternet teknolojisinin yaygınlaştığı ve e-belediye ile mobil belediye uygulamalarının arttığı günümüzde toplu taşıma araçlarında Wi-Fi bulunması artık elzem hale gelmiştir. Zaten ülkemizde pek çok belediye toplu taşıma araçlarında bu uygulamaya yer vermektedir. Araştırmada da Kayseri’de toplu taşıma araçlarında Wi-Fi bulunmadığı ve vatandaşların talep ettiği görülmektedir.

Tablo 29.

24-Kayseri’de şehir içi toplu ulaşımında Halk otobüslerinden daha çok memnunum.

507 yanıt

Kayseri’de vatandaşların halk otobüslerinden memnuniyet düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Kararsızlar da düşünüldüğünde önemli bir sayı ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Şehir içi ulaşım aslında 7’den 70’e tüm vatandaşları ilgilendiren önemli bir konudur. Hatta yaşamımızın olmazsa olmazıdır. Çünkü insanoğlu sürekli hareket ve etkileşim içerisinde olduğundan toplu taşıma araçlarını devamlı olarak kullanmaktadır. Ancak vatandaşların kaliteli toplu taşıma hizmetlerinden yararlanması en temel hakları arasında yer almaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 67. Maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun 26. Maddesinde toplu taşıma ve ulaşım hizmetlerinin belediyeler tarafından sunulması ya da sürdürülmesi vurgulanmaktadır. Belediyeler tarafından sunulan bu hizmetlere ilişkin vatandaşların istek, talep ve beklentileri de gelişen çağın şartlarına paralel olarak değişmektedir. Kayseri ilinde de şehir içi toplu taşımaya ilişkin yapılan araştırma neticesinde toplu taşımaya ilişkin vatandaşların bazı şikâyet ve talepleri olduğu ortaya

çıkıştır.

Kayseri ilinde vatandaşlar ulaşım güzergahının yeterli olmadığını, durakta bekleme süresinin uzun olduğunu, toplu taşıma araçlarında oturarak yolculuk yapamadıklarını, bilet ücretlerinin yüksek olduğunu, toplu taşıma araçlarının hijyenik olmadığını, klimaların yeterli düzeyde çalıştırılmadığını, araç sürücülerinin yolculara karşı üslup ve davranışlarından memnun olmadıklarını, ücretsiz aktarma süresinin yeterli olmadığını, toplu taşıma araçlarında engelli ve yaşlılara yönelik inip-binmelerini kolaylaştıracak araç ve gereçlerin yeterli düzeyde olmadığını, il genelinde yeteri düzeyde bisiklet yolu bulunmadığını, toplu taşıma araçlarının çalışma saatlerinin vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamadığını ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra vatandaşlar yolların bakımından, tramvay seferlerinden, yolculuklarının güvenliğinden, tramvay duraklarının temizliğinden, yolculuk yapılan aracın mobil uygulamadaki durağa gelme süresi ile örtüşmesinden, duraklar arası mesafeden ve toplu taşıma araçlarının ulaştırma süresinden memnun oldukları görülmüştür. Kayseri Büyükşehir Belediyesinin belirtilen sorun alanlarına ilişkin vatandaş odaklı ve katılımlı politikalar üretmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AĞAOĞLU, BAŞDEMİR, Hüseyin ve MELİH, Naci (2019), Kent İçi Ulaşım Sorunları ve Çözüm Önerileri, Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 8(1), 27-36.
- AKMAN, Gülşen ve ALKAN, Atakan (2016), İzmit Kent İçi Ulaşımında Alternatif Toplu Taşıma Sistemlerinin Aksiyomlarla Tasarım Yöntemi İle Değerlendirilmesi, Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, 22(1), 54-63.
- KARABULUT, Fevzi Yasin ve HELVACI, Cahit (2017), Büyük Şehirlerde Ulaşım Sistemleri ve Sorunları: İzmir İli Özelindeki Sorunlara Çözüm Önerileri, Planlama Dergisi, 27(3), 215-221.
- KARAŞAHİN, Mustafa (2018), Isparta Yerel Ekonomik Kalkınma Vizyonu 2018 Isparta İli Kent İçi Ulaşım Sorunları ve Çözüm Önerileri Analizi.
- SAATÇIOĞLU, Cem ve YAŞARLAR, Yaşar (2012), Kentiçi Ulaşımında Toplu Taşımacılık Sistemleri: İstanbul Örneği, Kafkas Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3), 117-144.
- SERT, Harun, BOZO, Ahmet, MİMAN, Mehmet (2018), Ulaşım Memnuniyeti Tutum Ölçeği Geliştirilmesinde: Harran Üniversitesinde Bir Uygulama, Atlas International Reperfed Journal On Social Siences, 4(14),
- SAATÇIOĞLU, Cem ve YAŞARLAR, Yaşar (2012), Kentiçi Ulaşımında Toplu Taşımacılık Sistemleri: İstanbul Örneği, Kafkas Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(3), 120.

Türkiye Cumhuriyeti Siyasal Sistemi¹

Political System of the Republic of Turkey

Kamil GÖKSEL

Uluslararası İlişkiler Uzmanı

kmlgksl@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6591-555X>

Makale Başvuru Tarihi / Received: 25.05.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 29.06.2021

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi

Doç. Dr. Ahmet TUNÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Öğretim Üyesi

ahmetmalatyatunc@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0106-2599>

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Türkiye,

Siyasal Sistem,

Başkanlık Sistemi,

Cumhurbaşkanlığı
Hükümet Sistemi

Geçmişten günümüze yönetim kaynaklı siyasi krizlerin engellenmesi adına Türk siyasal sistemi birçok yöntemi denemiştir. Tarihsel süreç içerisinde gerek Osmanlı dönemi gerekse Cumhuriyet dönemi içerisinde birçok yönetim sorunu ile karşı karşıya kalınmıştır. Ortaya çıkan sorunlar neticesinde ise istikrarsız yönetimlerle karşılaşmış ve yeni hükümet sistemi arayışları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla her yeni anayasada farklı hükümet sisteminin uygulandığı görülmektedir. Ancak uygulanan sistemlerin ortaya çıktığı diğer ülkelere nazaran kendilerine özgü farklılıklar göstermektedir. Bu durumun Türk siyasal kültürünün geçmişten getirdiği birikim neticesinde her sistemin kendisine özgü yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu süreçler bu çalışmada Türk siyasal sisteminin kurumsallaşması olarak nitelendirilmiştir. Bunun nedeni ise nihai halini, ortaya çıkan sorunların çözümü adına birçok revizyondan sonra almış olmasıdır. Alt başlıklarla ele alınacak tarihsel süreçle Osmanlı döneminden günümüze kadar olan değişiklikler incelenmiştir. Son hali ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi olarak alan Türkiye'nin mevcut sisteminin özellikleri, erklerin işleyişi, sistemin diğer öğeleri detaylı biçimde ele alınmıştır.

ABSTRACT

Keywords:

Turkey,

Political System,

Presidential System,

Presidential Government
System

From past to present, the Turkish political system has tried many methods in order to prevent political crises stemming from the administration. In the historical process, many management problems have been faced both in the Ottoman period and the Republican period. As a result of the problems that arose, unstable administrations were encountered and the search for a new government system emerged. Therefore, it is seen that a different government system is applied in each new constitution. However, the systems applied differ from each other in comparison to other countries. This situation arises from the unique interpretation of each system as a result of the accumulation of Turkish political culture from the past. These processes are described as the institutionalization of the Turkish political system in this study. The reason for this is that it has taken its final form after many revisions in order to solve the problems that have arisen. The historical process, which will be discussed under the subtitles, and the changes from the Ottoman period to the present are examined. The features of the current system of Turkey, the last version of which is the Presidential Government System, the functioning of the powers, and other elements of the system are discussed in detail.

¹ 2020 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ABD'da hazırlanan "ABD'de Lobicilik Faliyetleri ve Türkiye'de Uygulanabilirliği" adlı yüksek lisans tezinin bir bölümünün gözden geçirilmiş ve güncellenmiş halidir.

1. GİRİŞ

Türk Siyasal sisteminin tarihsel gelişimi ele alındığında yöneticilerin kurul toplantılarının ardından karar aldığı ve kararların da buradan çıktığı görülmektedir. Türk Devletlerinin neredeyse tamamında farklı bir biçimde isimlendirilen bu kurullar; Divan, Şura, Kurultay, Toy v.d. gibi birçok farklı biçimde isimlendirilmiş olsa da işlevi hep aynı kalmıştır. Ancak söz konusu danışma niteliğinde olan kurullar hiçbir zaman siyasi bağımsızlık kazanan ve üyelerinin doğrudan halk oyu ile seçildiği olmamıştır. Dolayısıyla bir parlamento görünümünden uzak olduğundan bahsetmek mümkündür. Bu kurullar danışma görevini yerine getiren ve ülkeyi yöneten kişi tarafından oluşturulan bir kurul olma niteliğini Osmanlı'nın son dönemlerine kadar korumuştur (Ağır, 2017: 184).

18 y.y sonlarına gelindiğinde ise dünyada yönetim alanında birçok değişiklik yaşanmaktadır. Fransa'da XI. Lousie, 17.y.y da Avusturya'da II. Joseph ve Rusya'da Katerina ile başlayan merkezileşme hareketleri Osmanlı'ya yansımamıştır. Bunda önemli olan sebeplerden birisi Tımar sisteminde ciddi bozulmaların meydana gelmesi ile ayanların güçlenerek merkezi idareyi zayıflatmasına neden olmuştur (Göktolga, 2013: 3). Bunun etkileri 1808 Senedi İttifak ile birlikte kendisini göstermektedir. Dönemin şartları dikkate alındığında Avrupalı diğer devletlere nazaran İstanbul yönetimin örgütlenmesinin zayıf kaldığı görülmektedir. Bunun önemli bir nedeni ise adem-i merkeziyetten yoksun yönetim anlayışının hakim olmasıdır. Ayrıca merkezi yönetimde zayıf olan örgütlenme neticesinde toplanan vergilerin çok cüzi bir miktarı merkeze ulaşmakta dolayısı ile ekonomik sıkıntılar baş göstermektedir. Eyaletlerde neredeyse padişahın yetkileri ile donatılan valiler merkeze karşı bir güç tehdidi haline gelmiş ve Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanı gibi sonuçlar doğurmuştur. Bunun sonucunda ise Tanzimat Fermanı ilan edilerek bürokrasiyi güçlendirmek hedeflenmiştir. Dolayısı ile bu hareketi ilk modernleşme girişimleri olarak nitelendirmek mümkündür (Çilliler, 2019: 57). Bürokrasinin yeniden yapılanması hareketi olan Tanzimat Fermanı günümüze kadar birçok değişikliğe uğramış olsa da güncelliğini adem-i merkeziyetçi anlayıştan dolayı muhafaza ettiği de görülmektedir (Yayman, 2016: 20).

Ancak mutlak monarşinin hakim olması birçok değişikliği yavaşlatmakta ve halkın taleplerinin giderilmesi konusunda gecikmelere neden olmaktadır. Ancak 1876 yılında ilan edilen Kanuni Esasi ile birlikte meşruti monarşiye geçiş yapılmıştır. Dolayısıyla Türk siyasal hayatının bu tarihten itibaren parlamento ile tanıştığı görülmektedir (Akçakaya ve Özdemir, 2018: 925). 1908 tarihinde ilan edilen ikinci meşrutiyet ile birlikte parlamenter sisteme yaklaşılmıştır. 1876 Anayasası ve 1909'da yapılan bir dizi değişiklikler ile birlikte padişahın yetkileri sınırlandırılmış, yetkileri sembolik bir hal almıştır. Sınırlı yetkiler ile donatılan bir devlet başkanı durumuna gelen padişah, yürütme gücünü bakanlar kuruluna devretmiştir, bakanlar kurulu ise padişaha karşı değil yasama organına karşı sorumlu durumdadır. Bu değişiklikler sonucunda sistem parlamenter sistem görünümüne kavuşmuştur (Gözler, 2011: 21).

1920 yılında Osmanlı Mebusan Meclisinin savaş nedeniyle işgal kuvvetleri tarafından lav edilmesinin ardından (Çilliler, 2019: 61), Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 23 Nisan 1920 tarihinde açılması ile yeni bir anayasa gerekliliği ortaya çıkmıştır. Oldukça kısa olmasının yanı sıra erklerin tamamının bir merkezde toplandığı meclis hükümeti sistemini öngören 1921 Anayasası ortaya çıkmıştır. Dönemin zor şartları ve savaşın etkisi ile birlikte meclis hükümeti sisteminin ve 1921 anayasasını sorgulanması anlamsızdır. Meclis hükümeti sisteminde yasama yürütme ve yargı yetkilerinin tamamı mecliste toplanır, devlet başkanı aynı zamanda meclis başkanıdır (Ağır, 2017: 185). 21 Ocak 1921 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilerek yürürlüğe giren anayasasın birinci maddesine göre; "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir. İdare usulü, halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil yönetmesi esasına dayanır" belirtildiği şekilde cumhuriyetin dolaylı ilanı anlamına gelmektedir (Aslan, 2013: 38). 1921 anayasasının bir diğer yanı ise kendinden önceki anayasa ile birlikte yürürlükte olmasıdır. Yani hem 1876 Kanun-i Esasi hem de 1921 Teşkilat-ı Esasiye birlikte uygulanmış iki anayasalı dönem olarak nitelendirilmiştir (Küçük ve Karadağ, 2013: 166).

29 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte 1921 anayasasının eksikliklerinin giderilmesi gerekliliği ortaya çıkmış ve 1924 yılında Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edilerek 1921 anayasasının yerini almıştır. Kuvvetler birliği ilkesinin bazı esnekliklerle birlikte nispeten devam ediyor olması, temel hak ve özgürlükler açısından yeterli düzeye gelinebilmesi 1924 anayasasının temel eksiklikleri olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla 1924 anayasasının meclis hükümeti sistemi ile parlamenter sistem arasında karma bir sistem öngördüğü rahatlıkla söylenebilir. Bu anayasa 1961 yılına kadar varlığını muhafaza etmiştir (Tekin ve Okutan, 2012: 78).

27 Mayıs 1960 tarihine gelindiğinde Türkiye Cumhuriyeti çok partili hayata geçmiş olmasına karşın askeri darbe ile tanışmıştır. Bir grup subay sabah saatlerinde yönetime el koyduklarını belirterek darbeyi şu şekilde açıklamışlardır; "Cumhuriyeti korumak ve kollamak, demokratik hukuk devleti esaslarını gerçekleştirip

teminat altına alarak yeni bir anayasa ve seçim kanunu yapmak ve iktidarın, gerçekleştirilecek seçimler neticesinde teşekkül edecek yeni TBMM'ye devrini sağlamak''. Dolayısıyla darbenin meşru dayanağının Teşkilatı Esasiye Kanunu ile Türk Cumhuriyetini korumak ve kollamak Türk ordusunun görevi olduğundan Cumhuriyeti korumak ve kollamak esasına dayandırılmıştır (Küçük ve Karadağ, 2013: 175). 1960 darbesinin ardından kabul edilerek yürürlüğe giren 1961 anayasası Meclis tarafından seçilen sorumsuz ve yetkisiz bir Cumhurbaşkanı ile meclise karşı sorumlu ve yürütme konusunda yetkili bir bakanlar kurulu ile tam bir parlamenter sistem öngörmüştür. 1961 anayasası teoride öngördüğünü pratikte hayata geçirememiş uygulamada kötü sonuçlar vermiştir. Bunun sebebi ise seçimlerden tek partinin iktidar olarak çıkamaması ile hükümetlerin kurulamaması, kurulan hükümetlerin meclisten güvenoyu alamayarak çalışamaması, güvenoyu alarak iktidara geçen koalisyon hükümetlerinin uyumlu çalışamaması ile kısa ömürlü olması ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin krize dönüşerek altı ay gibi sürelerde Cumhurbaşkanı seçimi yapılamaması gibi bir dizi krizler ve sorunlarla karşılaşmıştır. Bunun sonucunda meclis işlevini yerine getirememiş, hükümetler icraat sergileyememiştir, bu durumdan 1961 anayasası sorumlu tutulmuştur (Ağır, 2017: 185). 1961 anayasasının getirdiği diğer önemli bir değişiklik ise çift meclisli yasama organını kabul ederek yürürlüğe sokmasıdır. Bu durumda yasama organı olan TBMM'nin bir kanadı Millet Meclisi iken diğer kanadı Cumhuriyet Senatosu'dur. Millet Meclisi üyeleri doğrudan halkoyu ile belirlenirken, Cumhuriyet Senatosu üyeleri doğal üye olarak nitelendirilmiş ve bir kısmı seçimle göreve gelirken bir kısmı seçim dışı yollarla belirlenmiştir (Küçük ve Karadağ, 2013: 178). Anayasa Mahkemesinin kurulması 1961 anayasasında öngörülmüş ve yargı yetkisi anayasal olarak Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır (Ağır, 2017: 186).

12 Eylül 1980 sabahı radyo ve televizyon aracılığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ''Bayrak Hareketi'' adı ile bir girişim gerçekleştirerek Milli Güvenlik Konseyi (MGK)'nın yönetime el koyduğunu duyurmuştur. Dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun'dan oluşan MGK yönetime el koymuştur. MGK'nın ilk bildirisi ile ülkedeki tüm siyasi faaliyetler durdurularak kolluk kuvvetleri ile tüm kamu kurumları MGK bünyesine alındığı bildirilmiştir. Eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Bülend Ulusu 21 Eylül 1980 itibarıyla emekli edilerek onun başkanlığında bir bakanlar kurulu oluşturulmuştur (Tekin ve Okutan, 2012: 192-193). 1961 anayasasının yürürlükte olduğu dönemde ortaya çıkan siyasi krizler ve yönetim alanında oluşan boşlukların önüne geçilmek üzere yeni anayasa çalışmaları başlamıştır. MGK'nın oluşturduğu meclis tarafından hazırlanan anayasa 7 Kasım 1982 tarihinde halkoyuna sunulurken, hem anayasa oylanmış hem de cumhurbaşkanı seçimi yapılmıştır. Cumhurbaşkanı sıfatını ise MGK başkanı Kenan Evren taşıyacaktı. Oylama %92,27 evet oyuyla kabul ederek yürürlüğe girmiştir (Tekin ve Okutan, 2012: 196). 1982 anayasası yasama ve yürütme organının güçsüzleştirilmesinin sonucu olarak devlet otoritesinin zayıflık göstermesini önlemek üzere oluşturulmuştur. Bu nedenle yürütmenin güçlendirilmesini sağlamıştır. Yürütmede sembolik bir cumhurbaşkanı yerine güçlendirilmiş ve sorumsuz bir Cumhurbaşkanı olmasını sağlayarak bu durum aşılmaya çalışılmıştır.

Anayasasının 104. Maddesine göre Cumhurbaşkanının yetkileri şu şekildedir;

- Cumhurbaşkanı devletin başıdır, yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.
- Cumhurbaşkanı devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- Gerekli gördüğü takdirde Cumhurbaşkanı yeni yasama yılının ilk günü TBMM genel kurulunda açılış konuşması yapabilir.
- Başkomutan sıfatını taşır
- MGK'yı istediğinde toplantıya çağırabilir ve kurula başkanlık eder
- Sıkıyönetim ve OHAL ilan edebilir
- Yabancı devlet temsilcilerini atar
- Yabancı devlet temsilcilerini kabul eder
- Uluslararası anlaşmaları Türkiye Cumhuriyeti adına onaylar ve yayımlar
- Başbakanı atar ve istifasını kabul eder
- Başbakanın önerisi neticesinde Bakanlar Kurulunu atar

- Yüksek Öğretim kurulu üyelerini belirler
- Meclisi gerekli durumlarda toplantıya çağırabilir
- Anayasa değişikliğini gerekli gördüğü takdirde referanduma götürebilir
- Anayasa Mahkemesi üyelerini seçer
- Danıştay üyelerinin 1/4' ünü belirler
- HSYK üyelerini belirler
- Askeri Yargıtay üyelerini belirler
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını ve vekilini atar
- Milli güvenlik politikalarını belirleyerek gerekli tedbirleri alabilir
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanımı noktasında karar verebilir
- Kanunların TBMM içtüzüğü ve anayasaya şekil ve esas bakımından aykırı olması durumunda Anayasa Mahkemesine iptal davası açar.

Anayasa hazırlanırken 1961 anayasasının neden olduğu siyasi istikrarsızlığın tekrardan oluşmaması için %10 seçim barajı getirilmiştir. Bu sayede seçim sisteminde nispi temsil sistemi benimsenmiştir (Demir v.d, 2017: 150). 1982 anayasası parlamenter sistem özelliklerini muhafaza etmesinin yanı sıra, Cumhurbaşkanının sembolik yetkilerden ziyade yürütmenin başı olarak nitelendirmesi ve bir başbakanı da öngörmesi ile yarı başkanlık sistemine yaklaşmıştır. Başka bir deyişle rasyonelleştirilmiş parlamenterizm akımı doğrultusunda gerçekleştirilmiş klasik parlamenter sistem ile yarı başkanlık sistemi arasında kendisine özgü nitelikleri olan bir sistem görünümündedir (Kuzu, 2017: 75). Dolayısıyla 1982 anayasası 177 maddeden oluşması ve detaylı, geniş bir anayasa olması ile kazuistik bir anayasa olduğundan rahatlıkla söz edilebilir. Anayasanın siyasal uzlaşısı ile değil de siyaset üstü angajman ile yapılmış olmasının sonucunda pek çok değişiklik yapılmıştır. 2017 yılına kadar geçen süre içerisinde 17 kez değişiklik yapılarak 100'den fazla madde yeniden düzenlenmiştir. 2017 yılında yapılan referandum ile birlikte yeni hükümet modeli Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi olarak benimsenmiş, değişikliğin kapsamı gereği 70 maddede düzenlemeler yapılmıştır (Çilliler, 2019: 62). Bundan öncesinde ise 2007 yılında yapılan değişiklik ile Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesinin önü açılmış, parlamento içerisinde çıkmak zorunluluğu olmayan Cumhurbaşkanı yürütme yetkilerini daha aktif biçimde kullanabilir duruma gelmiştir (Ağır, 2017: 187). 2007 yılında yapılan düzenleme aynı zamanda Cumhurbaşkanının 7 yıllık görev süresini 5 yıl olarak öngörmüştür ve en fazla 2 dönem görev yapabilmesini yürürlüğe sokmuştur. Bu şartlar doğrultusunda 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Recep Tayyip Erdoğan halkoyunun %51,79'unu alarak Türkiye Cumhuriyeti'nin halkoyu ile seçilen ilk Cumhurbaşkanı olmuştur (Tunç, 2019: 119).

1990'lı yılların başından beri tartışılabilen başkanlık sistemi, koalisyon hükümetlerinin bitmesi, yönetimde istikrarın hakim olması, yürütmede iki başlılığın kaldırılarak işlevlik kazanması 2017 yılında yapılan 6771 sayılı kanunun 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halkoylaması sonucunda kabul edilerek 663 sayılı Yüksek Seçim Kurulu karar 27 Nisan 2017 tarihinde 30050 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak hayata geçmiş oldu (Tunç, 2019: 121). 2017 referandumu ile birlikte 18 madde sonucunda Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Yürürlüğe girmiştir. 18 maddenin detaylı incelemesi Türk tipi başkanlık sistemi ve işleyişi başlığı altında erkler üzerinden ele alınacaktır.

1.2. Üniter Devlet ve Başkanlık Sistemi

Üniter devlet, tek ülke, ulus ve bunlara bağlı tek siyasal örgütlenmenin hukuki biçimde düzenlendiği devlet biçimidir. Üniter devlet denildiğinde merkezi idarenin tek olduğu yapıdan bahsedilmektedir (Nalbant, 1996: 50). Üniter kelime anlamı olarak tek, bütün, yekpare anlamına gelmektedir. Dolayısıyla üniter devlet denildiğinde bütün ülkede tek bir devletin olduğu ve bu devletin egemenliği elinde bulundurarak başka birimle paylaşmadığı siyasi sistemin merkeziyetçi olduğundan bahsedilmektedir. Bütün kararların merkezden yani başkentten alındığı, alınan kararların merkezin kontrol ve denetiminde taşrada uygulandığı anlaşılmaktadır (Yayla, 2015: 66). Üniter devlette tek bir otoriter yapının ve merkezi hükümetin olduğu devlet biçimidir.

Federal devlette olduğu gibi güç ve otorite farklı birimlerle paylaşılmaz (Dağ, 2016: 376). Üniter ve Federeal devlet arasındaki farkı şu şekilde anlatmak mümkündür;

Tablo 1: Üniter ve Federal Devlet Farklılıkları²

	Üniter	Federal
Devlet	Tek Devlet	Bir Federal Devlet ve federe devletler var
Hukuk Sistemi	Tek bir hukuk sistemi hakim	Bir federal hukuk sistemi var, federe devletlerin birden çok hukuk düzenleri var
Erkler	Yasama, yürütme ve yargı organları tektir.	Federal yasama, yürütme ve yargı organı var. Her federe devletin kendi yasama, yürütme, yargı organı var.
Yetki Paylaşımı	Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yetki paylaşımı kanunla yapılır.	Federal devlet ile federe devletler arasındaki yetki paylaşımı kendilerini bağlayıcı olan anayasa ile yapılır

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana üniter devlet yapısını benimsediğini görmekteyiz. Bu durumun en önemli nedeni ise Osmanlı döneminde çok geniş topraklara sahip olunması ve federal yapının Osmanlı'nın dağılmasında önemli bir etken olmasıdır. Dolayısıyla geçmişte kaybedilen toprakların oluşturduğu hayal kırıklığı ile merkezi yönetim odaklı kurulan ulus devletin üniter yapıda olması sonucu ortaya çıkmıştır. Kuruluşundan günümüze kadar bölünmemiş erkleri üniter devlet niteliğini muhafaza eden Türkiye Cumhuriyeti merkezi iktidarı ve etki gücünü tek merkezde toplamıştır. İller başka bir deyişle yerel yönetimler merkezin atadığı Valiler tarafından belirlenen yetkiler ile idare edilmiştir. Yerel yönetimlerle yetki paylaşımı yatay ve dikey olarak bütünleştirilmiş bir görünüme sahiptir ve bu yönüyle federal yapıdan oldukça uzaktır (Çilliler, 2019: 58).

Türkiye'de başkanlık sisteminin tartışılmaya başlandığı dönemlerden beri federal yapı tartışıla gelmiştir. Bunun nedeni ise bir önceki paragrafta belirtildiği gibi Osmanlı Devleti'nin çok geniş bir coğrafyaya sahip olmasına karşın elinde kalan toprakların çok az olmasıdır. Dolayısıyla Türkiye'de uygulanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin kuruluşundan günümüze kadar var olan üniter devlet yapısına uygun biçimde devam ettirildiği görülmektedir (Kuzu, 2017: 138). Türkiye'nin üniter sistemi devam ettirmesinde ki bir diğer önemli nokta ise güvenlik ve terör sorunlarından kaynaklıdır. Federal bir sistemin uygulanması ile ülkenin bütünlüğü ve üniter yapısının tehlikeye girmesi durumu söz konusudur. Dolayısıyla bu düşünceden kuruluşundan günümüze kadar uzak durulmuş, üniter devlet yapısı ile birlikte, erklerin tek olması düşüncesi benimsenmiştir (Güzel, 2013: 478).

1.3. Seçim Sistemi

Türkiye Cumhuriyeti'nde seçimler yasama ve yürütme organı için ayrı ama aynı gün yapılmaktadır. Milletvekili seçimlerinde ülke barajlı D'Hondt seçim sistemi kullanılmaktadır. Bu sisteme göre %10 seçim barajını geçen partiler parlamentoda temsilci bulundurabilir. Ancak bu durumda ittifak yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte değişmiştir. İttifak yasasına göre, seçim ittifakı içerisinde olan partiler ortak adayları ile

² Tablo araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

seçime girerler (7102. Kanun 10. Madde, resmigazete.gov.tr). İttifak durumu Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yürürlüğe girmesinden önce yasal değildi. Ancak yeni hükümet sistemi ile birlikte seçim yasasından yapılan bir dizi değişikliğin ardından yasal hale getirilerek yürürlüğe girmiştir (Çilliler, 2019: 136). İttifakın elde edeceği temsilci sayısının hesaplanmasında, ittifak partilerinin toplam oyları esas alınarak yapılır. İttifak oyu ile ilk olarak ittifakın toplam milletvekili hesaplanmaktadır, daha sonra bu sayı ittifak partilerine dağılmaktadır. Seçimlerde ittifak partilerinin herhangi birisine oy verilebileceği gibi ittifaka da oy verilebilir, bu oylar ittifaka yazılır. Ancak ittifak partilerinin aldıkları oy oranında bölünür (Çirkin, 2019: 440). Ortaya çıkan oy nispetinde seçime tek başına giren siyasi partiler ve ittifak partileri parlamentoda temsilci bulundurulur. İttifak yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte %10 seçim barajı olmasına karşın ittifaklar sayesinde birçok parti parlamentoda temsilci bulundurma fırsatı yakalamıştır. Seçim sisteminin bu şekilde olmasına karşın anayasada seçim sistemi isminden söz edilmemektedir.

Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıldır. Aynı şekilde parlamento üyelerinin görev süresi de 5 yıldır. Her 5 yılda bir düzenli yapılan seçimlerle Cumhurbaşkanı ve TBMM üyeleri belirlenerek görevlerine başlar. Yürütme ve yasama organının seçimleri ayrı olmasına karşın aynı gün yapılır. Temsilde adalet ilkesi gereği seçime katılan partiler ittifaklı olsun olmasın ortaya çıkan sonuç nispetinde parlamentoda temsil hakkını elde eder (Türk, 2006: 78). 6271 sayılı kanun ile Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin nasıl yapılacağı belirlenmiştir. Bu kanuna göre TBMM ve Cumhurbaşkanı her 5 yılda bir aynı günde yapılır, bir kişi en fazla iki defa Cumhurbaşkanı olabilir, ancak ikinci döneminde TBMM tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi durumunda Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilmektedir (6271 Kanun Madde 3, ysk.gov.tr). Cumhurbaşkanı ve TBMM'nin görev sürelerinin bitiminden bir önceki hafta Pazar günü seçim günü olarak belirlenir (Madde 4). Seçimler genel oy ile yapılacak biçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı olarak seçilir. Ancak Cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci tura kalması durumunda seçimden sonrası pazar günü ikinci seçim gerçekleştirilir (Madde 4). Cumhurbaşkanı aday olabilmek için çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Bunlar; siyasi parti grupları tarafından, yüz bin seçmen tarafından aday gösterilmektir (Madde 8). Seçimlerde propaganda dönemi aday listelerinin kesinleştiği gün itibarıyla başlar, seçim gününden önceki gün saat 18:00 itibarıyla sona erdirilir (Madde 13).

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin tek veya iki turlu olması adayların düşük bir oranı ile seçilmesinin ve dolayısıyla seçilecek adayın meşruiyetinin sorgulanmasını engellemek üzere geliştirilmiştir. Ancak tek turlu seçim durumunda meşruiyet sorgulanması problemi ile karşı karşıya kalınmamasını isteyen karar alıcılar, iki turlu sistemi benimsemişlerdir. Dolayısıyla ilk turda salt çoğunluğunun sağlanamaması durumunda ikinci tura adaylardan en fazla oyu alan ilk iki kişi kalmaktadır. Bu durum ise kalan adaylar üzerinde siyasal eğilimlerin birleşerek uzlaşmasını mümkün kılmaktadır. Uzlaşmanın ise kutuplaşma ve parçalanmanın önüne geçilmesini sağlamaktadır (Gülener ve Miş, 2017: 61). Cumhurbaşkanı adayının partili veya partisiz olmasına bakılmaz. Önceki dönemlerde Cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisinden istifa ederek göreve başlaması gerekmesine karşın Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte bu durum ortadan kalkmıştır (Miş ve Duran, 2017: 44).

ABD başkanlık sistemine göre Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin farklılıklarından biri seçimlerin tek yasama ve yürütme organı için yapılmasıdır. Dolayısıyla üniter yapıda olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kendine özgü bir seçim sistemi kullanmaktadır. Seçimleri yürütmek, oy pusulalarını basmak, seçim sonuçlarını açıklamakla yetkili kurum YSK'dır. YSK'nın görev ve yetkileri 7062 ve 298 sayılı kanunlarla belirlenmiştir (ysk.gov.tr)

1.4. Siyasal Partiler

1946 yılına kadar Türkiye'de tek parti iktidarı hakim olmuştur. 1946 yılında ise CHP iktidarının ciddi eleştirilere maruz kalması sonucunda çok partili hayata geçilmiştir. 1946 yılında yapılan ilk çok partili seçimleri CHP önde tamamlamasına karşı 1950 genel seçimlerinde iktidarı Demokrat Partiye devretmiştir (Aslan, 2013: 87). Dolayısıyla tek parti iktidarının 23 yıl sürmesinin ardından çok partili hayata geçilmiştir. 27 Mayıs 1960 tarihine gelindiğinde ordu darbe ile yönetime el koymuştur. Türk siyasal hayatı ilk defa darbeyle bu tarihte tanışmıştır. Dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakanı Adnan Menderes başta olmak üzere pek çok siyasi tutuklanmıştır. 29 Eylül 1960 tarihinde ise DP kapatılmıştır. Aynı dönemde meclis de feshedilmiştir. Dolayısıyla her türlü siyasi faaliyetin askıya alındığını söylemek mümkündür. Bu dönemde ordu tarafından kurulan Milli Birlik Komitesi tarafından tüm yönetim yetkileri ile donatılmıştır. Yassıada'da yapılan yargılamalar sonucunda Başbakan Menderes, Dönemin bakanlarından Fatih Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan idam cezası alarak infaz edilmiştir (Tuncel, 2013: 236).

15 Ekim 1961 tarihinde milletvekili genel seçimleri yapılarak CHP %36,7 oy ile 173 milletvekili, Adalet Partisi %34,8 oy oranı ile 158 milletvekili, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi %13,9 oy ile 54

milletvekili, Yeni Türkiye Partisi %13,7 oy oranı ile 65 milletvekili elde etmiştir. Ancak Milli Birlik Komitesi, kapatılan Demokrat Partinin varisleri olarak kabul edilen Adalet ve Yeni Türkiye Partilerinin aldığı oy oranından rahatsız olarak sivil yönetime geçilmemesi kararını almışlardır. Sivil yönetime geçiş için formüller arayan komite üyeleri Cemal Gürsel başkanlığında siyasi parti liderleri ile bir protokol imzalanması ile süreci sonlandırmışlardır. Sivil yönetimin ilk hükümeti Adalet ve Cumhuriyet Halk Partilerinin koalisyonu ile kurulmuştur. Ancak bu hükümet 1 yıl gibi kısa bir süre çalışabilmiştir. Ardından kurulan üç hükümette kısa süreli koalisyonlardan oluşmuştur. 10 Ekim 1965 tarihinde yapılan seçimlerle Adalet Partisi %52,8 oyla 240 milletvekili elde ederek tek başına iktidar olmuştur, koalisyon dönemine son vermiştir. Süleyman Demirel liderliğindeki Adalet Partisi tek başına iktidara gelerek kendisinden önceki koalisyon dönemlerinde yaşanan siyasal istikrarsızlığı sona erdirileceği düşünülmüştür. Ancak dünyada yaşanan toplumsal huzursuzluklardan özellikle 1968 senesinde başlayan öğrenci hareketlilikleri ve ideolojik ayrışmalar neticesinde 1970 sonrasında özellikle kutuplaşacak gençler yetişmeye başlamıştır (Tekin ve Okutan, 2012: 160).

1969'da yapılan seçimlerde Adalet Partisi'nin 1965 seçimine göre oy oranında düşüş görülmüştür. Ancak seçim sisteminin değişmesinin de etkisiyle meclisteki temsilci sayısı artmıştır. Dolayısıyla tek başına yeniden iktidar olmuştur. İki seçim dönemi tek parti iktidarı olması ile birlikte siyasi istikrar kısmen sağlanmış oldu. Şubat 1970'de mecliste yapılan bütçe görüşmelerine DP milletvekillerinin red oyu vermesi Adalet Partisi'nin ikinci döneminin bitmesini sağlamıştır. Sağ-sol çekişmelerinin yaşanması ile birlikte öğrenci hareketleri, işçi mitingleri ve ABD karşıtlığı artmıştır. 12 Mart 1971 tarihinde ordu yayınladığı muhtıra ile Demirel'i başbakanlıktan uzaklaştırmış, Adalet Partisinin de iktidardan düşmesini sağlamıştır. Muhtıra ile anayasa askıya alınıp meclis feshedilmiştir. Ancak 1960 darbesinde olduğu gibi siyasi partiler kapatılmamıştır. Muhtıranın ardından teknokratlardan oluşan bir hükümet kurulması isteği ile CHP milletvekili Nihat Erim başkanlığında bir hükümet kurulmuştur. 1973 yılında yapılan seçimlerle birlikte uzun bir süre siyasi istikrarsızlığın devam edeceği bir tablo ortaya çıkmıştır. Dönemin CHP genel başkanı Bülent Ecevit ile ortanın solu olarak kendini konumlandıran parti tek başına iktidar olabilecek çoğunluğu sağlayamayarak koalisyon kurma yoluna girmiştir (Tuncel, 2013: 240).

1970 ve 1980 arası dönemde kurulan koalisyon hükümetleri nedeni ile siyasi istikrar sağlanamamış, istikrarmış ortamda siyasi gerilimler artarak devam etmiştir. Bu durumun sonucunda 12 Eylül 1980 tarihinde ordu yönetime el koyarak siyasi faaliyetleri ve anayasayı rafa kaldırmıştır. Darbenin en önemli gerekçeleri Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin uzun bir süre boyunca yapılamaması, ülkenin içerisinde olduğu ekonomik buhrandır. 12 Eylül sabahında radyolardan yapılan duyuru ile TSK'nın "Bayrak Harekatı" adı altında bir girişim gerçekleştirdiği ve MGK adıyla yönetime el koyduğunu duyurmuştur. Bu tarihe kadar Türkiye'de önemli faaliyetler yürüten ve seçmenden takdir alan siyasi partiler; Adalet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milli Selamet Partisi, Türkiye İşçi Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Millet Partisi, Yeni Türkiye Partisi, Birlik Partisi'dir. Bu darbe sonrasında yeni anayasa hazırlanarak yürürlüğe girmiştir. MGK'nın 24 Nisan 1983 tarihli resmi gazetede yayınlanan kararı ile siyasi partilerin yeniden kurulmasına izin verilmiştir. MGK denetiminde yapılan 1983 seçimlerine Anavatan Partisi, Halkçı Parti, Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin seçimlere katılmasına izin verilmiştir. Anavatan Partisi seçimlerde %45 oy oranı ile 212 milletvekili elde ederek tek başına iktidar olmuştur. Genel seçimi takip eden yerel seçimlerde Anavatan partisi bir zafer daha elde etmiştir (Tekin, Okutan, 2012: 200).

1980'de darbe ile birlikte duran siyasi faaliyetler, 1983 seçimlerinin yapılması ile birlikte yeniden başlamıştır. Bu dönemde dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yeni-sağ kavramı türemiş, sağ yönelimli partiler hem yüksek oy oranlarına sahip olmuş hem de yönetimi uzun süre ellerinde tutmuşlardır. 1980 sonrası dönem için İngiltere'de Thatcher, Amerika'da Reagan, Türkiye'de ise ANAP ve lideri Özal yeni-sağ politikalarının uygulayıcısı olmuştur (Safi, 2007: 263). 1980 sonrası dönemde aktif rol oynayan siyasi partiler; Anavatan Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Refah Partisi, Doğru Yol Partisi, Milliyetçi Çalışma Partisi, Demokratik Sol Partisi'dir. Bu dönemde özellikle Özal'ın Cumhurbaşkanlığına giden sürecinde yürüttüğü politikalar ile Türkiye'nin önünü açtığından kolaylıkla bahsedilebilir. SSCB'nin dağılması ile birlikte ortaya çıkan bağımsız devletler ile kurulacak iyi ilişkiler, hem Türkiye'nin Pazar payını büyütmüş, hem de ekonomik büyümeyi sağlamıştır (Tekin ve Okutan, 2012: 212). Bu dönem özellikle 2002 yılına kadar birçok koalisyon hükümeti, ekonomik krizler, siyasi istikrarın olmaması, koalisyon hükümetlerinin uzun süre dayanamaması gibi nedenler ile tek parti iktidarından bahsedilemez. Ayrıca Laikliğe aykırı faaliyetleri gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi tarafından Refah Partisi kapatılmış, lideri Erbakan başta olmak üzere bazı partililere beş yıl siyaset yasağı getirilerek siyaset arenasından düşmesi sağlanmıştır. Ancak ardılı olan ve Recai Kutan tarafından 1997 yılında kurulan Fazilet Partisi adı le tekrar kurulmuştur. Kurulan parti içerisinde yenilikçi ve gelenekçi kanatların rekabeti 1999 seçimleri ardından daha da kızışarak, 2000 yılında yapılan parti kongresinde gelenekçilerin aday ve mevcut genel başkan Recai Kutan'ın karşısına yenilikçilerin aday Abdullah Gül

çıkılmıştır, oldukça sert bir ortamda gerçekleşen kongrede Kutan genel başkanlık koltuğunu korumuştur. Ancak 2001 yılında Fazilet Partisi laikliği ihlal ettiği gerekçesi ile kapatılmıştır. Milli Görüş hareketi adı altında bu iki partiyi oluşturan kesim 2001 yılında Saadet Partisini kurmuştur. Saadet Partisi gelenekçi kanadı çatısı altında toplarken, yenilikçi kanat ise Adalet ve Kalkınma Partisi'ni kurarak Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde yoluna devam etmiştir (Tuncel, 2013: 245).

14 Kasım 2001 tarihinde ''Erdemliler Hareketi ''adıyla siyaset sahnesine giren AK Parti kuruluşundan kısa bir süre sonra 3 Kasım 2002 tarihinde tek başına iktidara gelmiştir. Bu seçimde önceki parlamentoların aksine iki parti mecliste temsilci bulundurmıştır (aa.com.tr). 18 yıl aralıksız iktidarda kalan AK Parti yönetimde istikrar olgusunun yakalanmasını sağlamıştır. 2002 genel seçimlerinde %34 oy oranı ile 365 milletvekili elde ederek Cumhuriyet tarihinin Demokrat Parti'den sonra en güçlü siyasal grubu haline gelmiştir. 58. Cumhuriyet Hükümeti Abdullah Gül başkanlığında kuruldu. YSK'nın Siirt seçimlerini yenileme kararı ile Erdoğan'a meclise girme imkanı doğmuş, 9 Mart 2003 tarihinde yapılan seçimler ile Siirt'ten milletvekili seçilen Erdoğan Gül'ün 11 Mart'ta istifa etmesiyle 59. Hükümeti kurarak başbakan olmuştur (Safi, 2007: 295). Bu dönemin ardından 18 yıl aralıksız iktidarda kalan AK Parti birçok alanda revizyona gitmiştir. Bunlardan en önemlisi ise Parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş olmuştur. Yargıtay kayıtlarına göre Türkiye'de aktif 89 siyasi parti bulunmaktadır (yargitaycb.gov.tr). Bunların bir kısmı seçimlere girmemektedir. Mecliste temsilcileri olanları;

Tablo.2. Mecliste Temsilcisi Olan Siyasi Partiler

Parti Adı	Kısa Adı	Kuruluş Tarihi
Demokrat Parti	DP	23.06.1983
Milliyetçi Hareket Partisi	MHP	07.07.1983
Cumhuriyet Halk Partisi	CHP	09.09.1992
Büyük Birlik Partisi	BBP	29.01.1993
Saadet Partisi	Saadet	20.07.2001
Adalet ve Kalkınma Partisi	AK Parti	14.08.2001
Demokratik Bölgeler Partisi	DBP	02.05.2008
Halkların Demokratik Partisi	HDP	15.10.2012
İYİ Parti	İYİ Parti	25.10.2017
Türkiye İşçi Partisi	TİP	07.11.2017
Demokrasi ve Atılım Partisi	DEVA	09.03.2020

Kaynak: TBMM (https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim).

14 Ağustos 2001 tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisinin kurulması ile birlikte Demokrat Partiden bu yana Türk Siyasal Hayatında yönetimde istikrar yakalanmıştır. Halktan aldığı ciddi destekle 18 yıl aralıksız iktidarda kalan AK Parti kendisini muhafazakar demokrat olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla kendisini merkez sağa konumlandırmaktadır (Kiriş, 2010: 124). Milli Görüş Hareketi içerisinde çıkan AK Parti dindar-muhafazakar kitleyi bir arada toplamayı başarmıştır (Küçükyılmaz, 2011: 180). 2002 seçimlerinde mecliste AK Parti ve CHP'den oluşan çift partili bir yapı ortaya çıkması damga vurmuştur. 2002'den 2015'e kadar AK

Parti'nin seçimleri tek başına kazanması bazı siyaset bilimciler tarafından hakim tek parti sistemine doğru Türkiye'nin evrildiği düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Bu durum 2017 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesi ile birlikte bu düşünce çürütülmüştür. 2017'den itibaren ılımlı çok kutuplu parti sisteminin olduğunu söylemek mümkündür (Çilliler, 2019: 106). ABD ve Türkiye Başkanlık sistemi uygulamalarında parti sistemlerinin ve sayılarının farklılığı da dikkat çekmektedir. Hakim iki parti anlayışının hakim olduğu ABD'ye karşın Türkiye'de çok fazla parti bulunmaktadır.

Tablo.3. Mecliste Grubu Olan Partilerin Söylem ve Politikaları

Partiler	AK PARTİ		CHP	MHP	HDP	
Din/Laiklik Politikaları	Din Olmayan Anlayışı, Büyük Olması	Düşmanlığı Laiklik Dinin En Kurumlardan	Vurgulu Laiklik Anlayışı, Dinin Siyasallaştırılmaması	İnançları Saymayan Bir Anlayışı	Yok Laiklik	Devletin Otoriter Laiklik Anlayışı, Din ve İbadetin İnanç Gruplarına Bırakılması
Etnik zehpsel tikalar	Me-Poli-	Dindarlarının Rencide Edilmemesi, Etnisiten-in İstismar Edilmemesi	Alevilere Yönelik Haklar, Etnisite Bakımından Asimilasyon Yerine Entegrasyon	Milli Kimlik		Kürt Sorununa Çözüm, Çok Kültürlülük, Ana Dilde Eğitim, Alevi vb. Yönelik Halklar
Ekonomi tikaları	Poli-	Piyasa Ekonomisi ve Sosyal Refah	Sosyal Piyasa Ekonomisi	Piyasacı Ekonomi	Milli	Ulusal ve Küresel Ekonomi Dengesi ile Kamu ve Özel Sektör Birlikteliği
Belirgin Söylemleri		Geleneği Önemseyen Modernlik	Altı Ok, Anadolu Solu	Türk Toplumculuğu ve Milliyetçilik		
Açıkladıkları Konumları		Muhafazakar Demokrat	Sosyal Demokrasi	Milliyetçilik		Eşitlikçi Sol

Kaynak: Kiriş, 2010: 130.

Tablo 3'de görüldüğü üzere Türkiye Cumhuriyeti'nde siyasi partilerde ideolojik ayrılıklar mevcuttur. Bundan dolayı merkez konumunu elde etmek üzere siyasi partiler sürekli rekabet içerisinde. AK Parti'nin milli görüş hareketinden ayrılması ve Demokrat Parti, Anavatan Partisi gibi merkez sağ partilerin yerine kendini konumlandırması uzun süre iktidarda kalmasını sağlamıştır. Sol tarafta ise merkez bir partinin varlığından bahsetmek mümkün değildir. CHP her ne kadar merkez sol olarak kendisini tanımlasa da solun bölünmüş olması iktidar şansını azaltmıştır. MHP'nin milliyetçi söylemleri ile 1983 yılından bu yana koruduğu bir siyasi kimliği bulunmaktadır. Ancak iktidar şansı yakalayamamış, sağ partiler ile koalisyon ve ittifak içerisinde olmuştur. HDP ise BDP'nin kapatılması ardından kurulması ile BDP'nin söylemlerini benimsemiş ve varisi olarak siyasi hayatta yerini almıştır. ABD'nin aksine çok partili yapı olması ve partilerin ideolojik ayrılıklarının olması Türkiye Cumhuriyeti siyasal sisteminin en büyük farklılığıdır. Ayrıca ABD'de olduğunun aksine parti liderinin parti politikaları alanında çok ciddi etkinliği bulunmaktadır.

2. TÜRK TİPİ BAŞKANLIK SİSTEMİ VE İŞLEYİŞİ

2007 yılında Cumhurbaşkanının doğrudan halkoyu ile seçilmesi gündeme gelmiştir. Bunun sebebi ise literatüre 367 krizi olarak geçen olayın gerçekleşmesidir. Cumhurbaşkanının meclis içerisinde 367 yeter sayısı ile seçilmesi gerekli olmasına karşın bu sayının uzun bir süre sağlanamaması dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı seçimleri gerçekleştirilememiştir. Yeni sistemin temellerinin atıldığı 21 Ekim 2007 tarihinde Cumhurbaşkanının

halk tarafından seçilmesine dair anayasa değişikliği referandumuna sunulmuş, %69'luk bir evet oyuyla yürürlüğe girmiştir (Tunç vd, 2018: 68). 2007 referandumu neticesinde Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerinde bir artış olmamıştır. Bunun nedeni ise Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerinin belirlendiği anayasanın 104. Maddesinde bir değişiklik yapılmamış olmasıdır (Akıncı, 2019: 18).

16 Haziran 2017 tarihinde yapılan anayasa değişikliği referandumu ile birlikte Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmiş oldu (Akıncı, 2020: 18). 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimleri ile birlikte Türkiye yeni hükümet sistemini uygulamaya geçirmiş oldu. Süreç sonrasındaki köklü revizyonlar ise AK Parti ve MHP'nin Cumhurbaşkanı olarak seçime giren ve ilk turda %52,9 gibi bir oy oranı alarak Cumhurbaşkanı seçilen Recep Tayyip Erdoğan'ın kanun hükmünde kararname, kararları ve genelgeleri ile hayata geçirilmiştir (Turan, 2018: 43). Kırk yılı aşkın süredir devam eden başkanlık sistemi tartışmaları bu şekilde sona ermiş oldu. Dolayısıyla Türk Siyasal sisteminin değişimi gerçekleşmiş oldu. Referandumda kabul edilerek yürürlüğe giren 6771 sayılı kanun maddeleri (6771 Sayılı Kanun).

- Yargı bağımsızlığına ek olarak tarafsızlığı ilkesi anayasanın 9. Maddesine eklendi
- Anayasanın 76. Maddesinde yapılan değişiklik ile Milletvekili sayısı nüfus artışları gözetilerek 550'den 600'e çıkarıldı Milletvekili seçilme yaşı 25'ten 18'e indirildi. Milletvekili seçilebilmek için gerekli olan niteliklerden askerliği yapmak şartı kaldırıldı.
- Anayasanın 77. Maddesinde yapılan değişikliğe göre yasama ve yürütme organlarının seçimlerinin 5 yılda bir aynı gün yapılması kararlaştırıldı. Cumhurbaşkanlığı seçim sistemi için 2007 yılında yapılan referandum ile kabul edilen iki turlu seçim sistemi uygulanması devam ettirildi.
- Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine uygun olarak TBMM'nin görev ve sorumluluklarının yer aldığı anayasanın 87. Maddesinde değişiklikler yapılmıştır. Yasamanın yürütmesi ile ilgili ibare kaldırılarak kuvvetler ayrılığı ilkesinin işleyişine dikkat çekilmiştir. Ayrıca meclisin KHK çıkarma izni verme yetkisi sona erdirilmiştir. Cumhurbaşkanının yürütme ilgili alanlarda yasa değişikliği teklifi veremediğinden "kanun tasarısı" kavramı anayasadan çıkarıldı.
- TBMM'nin yürütmeyi denetleme araçlarından birisi olan meclis araştırması, genel görüşme ve meclis soruşturmaları korunmuş, soru ile denetleme ise yazılı olarak devam ettirilmesi kararlaştırılmıştır. Gensoru uygulaması ise yeni sisteme uygun olarak kaldırıldı.
- Cumhurbaşkanlığı adaylığı ve seçim usulü düzenlendi anayasanın 101 ve 102. Maddeleri birleştirilerek Cumhurbaşkanı seçilen kişinin partisi ile ilişkisi kesilerek ibaresi kaldırılarak Cumhurbaşkanının partili olabilmesi ile ilgili engel kaldırılmış oldu. Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıl ve en fazla iki dönem olarak düzenlendi. Yürütme üyesinin aynı zamanda yasama üyesi olamayacağı şartı getirildi. Cumhurbaşkanının 40 yaşını doldurmuş, yükseköğretim mezunu, milletvekili yeterliliğine sahip Türk vatandaşlarının Cumhurbaşkanı adayı olabilmesi şartı ise devam ettirildi. Son genel seçimlerde %5 ve üzeri oy almış partiler veya yüz bin seçmenin Cumhurbaşkanı adayı gösterebileceği şartı getirildi Seçimler ise iki turlu olmak üzere ilk turda %50 den fazla oy alanın seçileceği biçiminde düzenlendi. İlk turda salt çoğunluk sağlanamaması durumunda en fazla oyu alan iki aday arasında seçimlerden sonraki Pazar günü tekrar edilmesine karar verildi
- Anayasanın 104. Maddesinde belirtilen Cumhurbaşkanı devletin başıdır ifadesine ek olarak yürütmenin de başıdır ifadesi eklenmiştir. Bakanların ve cumhurbaşkanı yardımcılarının cumhurbaşkanı tarafından atanacağı belirlenmiştir. Yürütme alanında düzenleyici işlem yapma yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir Cumhurbaşkanının kararname çıkarma yetkisi ise temel haklar, kişi hakları, siyasi haklar alanlarında çıkarılamaz, kanunda açıkça düzenlenmiş alanlarda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi düzenlenemez dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlar arasında farklı hüküm bulunması durumunda kanunlar uygulanır. Meclisin aynı konuda kanun çıkarması durumunda ise Cumhurbaşkanlığı kararnamesi geçersiz olacağı biçiminde düzenlendi. Kanun tasarısı yetkisinin Cumhurbaşkanından alınması ile birlikte cumhurbaşkanının bağlayıcı olmayan mesaj yoluyla yasa değişikliğinde bulunabilmesi yürürlüğe girdi. Üst düzey kamu görevlilerinin atanması veya görevden alınmasına yönelik usul ve kararların Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yapılması kararı yürürlüğe girerek atama ve görevden alma yetkisi Cumhurbaşkanına bırakıldı.
- Anayasanın 105. Maddesinde yapılan değişiklik ile Cumhurbaşkanının cezai sorumluluk kazanması sağlandı. Görevi ile ilgili, veya başka konularda eylemlerinden sorumlu olduğu, meclis tarafından suçlanması dahilinde Yüce Divan'da yargılanmasının önü açıldı. Hakkında meclis salt veya beşte üç çoğunluk ile soruşturma açılan Cumhurbaşkanının seçim kararı alamaması kuralı getirildi. Yüce Divan'da hüküm yiyen bir Cumhurbaşkanının görev süresinin sona erdirilmesi yürürlüğe girdi.

- Anayasanın 106. Maddesi ile yapılan değişiklik gereği Cumhurbaşkanı yardımcılarının sayısını belirleme ve atama yetkisi Cumhurbaşkanına bırakılmıştır. Kendisine vekalet edecek Cumhurbaşkanı yardımcısını belirlemek, bakanları atamak da Cumhurbaşkanının yetkisi dahilindedir. Bakanların ve Cumhurbaşkanı yardımcılarının yasama üyesi olması durumunda vekilliklerinin sona erdirileceği hükmü yürürlüğe girdi.
- Yürütme üyelerinin yasamaya karşı sorumlulukları bulunmamaktadır. Yürütme üyeleri sadece Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Dolayısıyla kuvvetler ayrılığı ilkesi keskinleştirilmiştir. Yürütme üyelerinin cezai sorumluluklarından dolayı Meclis soruşturması yolu ile Yüce Divan'a sevk edilebilmesi kararı yürürlüğe girmiştir. Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görev, sorumlulukları, yetkileri ve teşkilat yapılarının Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenmesi dolayısıyla yürütme alanı dahilinde olan tüm kişi, kurum ve kuruluşların Cumhurbaşkanlığına bağlanması kararı verilmiştir
- Anayasanın 116. Maddesinde yapılan değişiklik ile Cumhurbaşkanlığı ve meclisin karşılıklı fesih hakkı olmasına karar verildi. Cumhurbaşkanı fesih kararını tek başına alırken meclis üye tam sayısının beşte üç çoğunluğu ile karar alabileceği kabul edildi. Dolayısıyla fesih durumu söz konusu olduğunda yürütme ve yasama düşerek eş zamanlı seçimlere gidecektir. İstisnai durum olarak ise Cumhurbaşkanının ikinci döneminde meclis bu yetkisini kullanır ise Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilecektir.
- Anayasanın 119. Maddesinde yapılan değişiklik kapsamında sıkıyönetim kaldırılmış, olağanüstü hal ilan edilmesinde ise MGK'dan görüş alınması zorunluluğu sona erdirilmiştir. Yürütme yetkisinden dolayı Cumhurbaşkanına OHAL ilan etme ve OHAL sürecinde KHK çıkarma yetkisi verildi. Cumhurbaşkanının OHAL yetkisini kullanması durumunda kararnamelerin üç ay içerisinde TBMM tarafından karar bağlanarak nihai hal alması zorunluluğu getirildi. TBMM'nin KHK'ları karara bağlayamaması durumunda OHAL'de çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin yürürlükten kalkmasına karar verildi.
- Anayasanın 142. Maddesinde yapılan değişiklik ile Askeri mahkemeler kaldırılarak yargının sivilleştirilmesi sağlandı.
- Anayasanın 159. Maddesinde yapılan değişiklik ile birlikte HSYK yapısı yeniden tasarlanarak adındaki yüksek ibaresi kaldırıldı. HSK'nın başkanı olarak Adalet Bakanı belirlendi. Adalet Bakanlığı Müsteşarı da kurulun doğal üyesi olarak önceki sistemde belirtilen durum geçerli kabul edildi. Kurulun üye tam sayısı 22'den 13'e düşürüldü. Üye seçimlerinde ise 11 üyeden dördünün Cumhurbaşkanı 7'sinin ise meclis tarafından belirlenmesine karar verildi.
- Anayasanın 161-164. Maddeleri arasında yer alan hükümlerin sadeleştirilmesi ile yeni sisteme uyumlu hale getirilmesi sağlandı. Bütçe ile ilgili olan bu maddeler Cumhurbaşkanı tarafından bütçe tasarılarının hazırlanıp Meclise sunulması kuralı ile düzenlendi. Bütçe kanununun meclis tarafından kabul edilmemesi veya kararın gecikmesi durumunda geçici bütçe kanunu çıkarılarak kanun kabul edilene kadar bir önceki yılın bütçesinin güncel ekonomik değerler gözetilerek uygulanması kuralı yürürlüğe girdi. Dolayısıyla bütçe görüşmelerinin uzun sürmesinden kaynaklı kurum ve kuruluşların hizmet verememesi sorununun önüne geçilmiş oldu.
- Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi dolayısıyla yapılan değişikliklerle anayasanın ilgili maddelerinde kelime ve ibarelerde değişiklik hakkı tanındı. Değişiklikler yapılırken bazı maddelerin yürürlükten kalkması da bu madde ile belirlenmiş oldu.
- İlk Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçiminin 3 Kasım 2019 tarihinde yapılması, sistem değişikliğinden dolayı meclis içtüzüğü değişikliğinin ve diğer düzenlemelerin altı ay içerisinde yapılmasına karar verildi. HSK üye seçimlerinin ise kanunun yürürlüğe girmesini takip eden bir ay içerisinde yapılmasına karar verildi. Askeri yargının ise dört ay içerisinde kaldırılması yürürlüğe girmiş oldu.

Yapılan bu değişiklikler ile yeni sistem yürürlüğe girmiş oldu. Bu yapılan değişiklikler ile birlikte 2007 referandumu sonrasında Türkiye siyasal sistemi yarı-başkanlık görünümündeyken, 6771 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte sistem başkanlık sistemine dönüşmüştür. Yapılan sistem değişikliğinin erkler üzerindeki etkileri ve yapılan değişiklikler ile birlikte işleyişleri alt başlıklarda ele alınmıştır.

2.1. Yasama

Cumhurbaşkanlığı Hükümet sisteminin yürürlüğe girmesi ile birlikte yasama ve yürütme organlarının birbirinden keskin biçimde ayrılması sağlanmıştır. Yasama yetkisi sadece yasama organı üyelerine yani milletvekillerine bırakılmıştır. Dolayısıyla yasama yetkisini kullanan yegane kurum TBMM'dir (Akçay, 2016:

54). 6771 sayılı kanun kapsamında yasama organı içerisinde çıkan ve kuvvetler ayrılığının mümkün olmadığı bir sistem yerine, doğrudan seçimler ile yasama ve yürütme organının halk oyu ile belirlendiği bir sistem benimsenmiştir. Dolayısıyla kuvvetler ayrılığı ilkesinin işleyişi kuvvetlendirilmiş, yasama ve yürütme organlarının birbiri içerisinde çıkması durumuna son verilmiştir (Orkun vd, 2016: 125). Yeni hükümet sistemi ile birlikte yasama ve yürütme ilişkilerinin yeniden tanımlandığı bir sürece girilmiştir.

Yeni sistemin yürürlüğe girmesi ile birlikte yasama organı olan TBMM kanun teklifleri ile politika yapım sürecine dahil olmaya başlamıştır. Kanun teklifleri ise genel kurula gelmeden önce ilgili komisyonlarda görüşülerek biçimlendirilmektedir. Komisyon toplantılarına komisyon başkanına ek olarak Cumhurbaşkanı yardımcısı ya da bakan katılabilir. Yürütmenin kanun yapım sürecine sadece komisyonlarda ve nispeten dahil olduğunu söylemek mümkündür. Komisyonlarda sona gelen çalışmalar genel kurulda görüşülerek nihai karara varılır (Akman, 2019: 43). Bu komisyonlar ise (TBMM Komisyonlar);

- Adalet Komisyonu
- Anayasa Komisyonu
- Avrupa Birliği Uyum Komisyonu
- Bayındırlık İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu
- Çevre Komisyonu
- Dışişleri Komisyonu
- Dilekçe Komisyonu
- Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu
- İçişleri Komisyonu
- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
- Kadın Erken Fırsat Eşitliği Komisyonu
- Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu
- Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu
- Milli Savunma Komisyonu
- Plan ve Bütçe Komisyonu
- Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu
- Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu
- Tarım, Orman ve Köyle İşleri Komisyonu

Anayasa ile belirtilen yetkiler dışında hiçbir kurum, kuruluş ve kişi devletin yetkilerini kullanamaz. Egemenliğin millete ait olduğu bir yönetim biçiminde bu yetki millet tarafından kişilere belirli dönemlerle sınırlı olmak üzere seçimler aracılığı ile bırakılır. Buna vatandaşa vekalet eden vekillik eden anlamında milletvekili denilir. Seçilen parlamento üyeleri, halk adına yasa yapma yetkisine sahip olurlar. Bu yetkiyi anayasanın 87. Maddesi ve diğer maddeleri gereğince TBMM kullanır. Yani yasama yetkisi TBMM'dedir. TBMM'nin görev ve yetkilerini ise şu biçimde saymak mümkündür (tbmm.gov.tr).;

- Kanun yürürlüğe sokmak, yürürlükte olan kanun üzerinde değişiklik yapmak veya yürürlükte olan kanunu kaldırmak
- Yürütme üzerinde denetimi Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanları denetleyerek sağlamak
- Bütçe tekliflerini görüşmek ve kabul etmek
- Para basımı ile ilgili kararları vermek
- Savaş durumuna karar vermek
- Uluslararası anlaşmaları onaylamak
- Aflarla ilgili karar vermek

- Anayasayı değiştirmek
- Kalkınma ile ilgili plan proje ve programları onaylamak
- TBMM içtüzüğünü hazırlamak
- OHAL esnasında Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini onaylamak, değişiklik yapmak veya reddetmek
- OHAL kararlarını onaylamanın yanı sıra dört ayı geçmeyecek şekilde uzatmak veya kaldırmak
- Meclis Başkanını, başkanlık divanı üyelerini belirlemek
- HSK üyelerinin bir kısmını seçmek
- Kamu Başdenetçisini ve Kamu Denetçilerini seçmek
- TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek
- Yürütme üyelerin Yüce Divana yargılanmak üzere sevk etmek
- Parlamento üyelerinin dokunulmazlıklarını kaldırmak
- Vekilliklerin düşürülerek meclis üyeliklerinin sonu erdirilmesi kararını vermek
- TSK'nın yurt dışına operasyon düzenlemesi, sürekli kuvvet bulundurması, asker sevk etmesi gibi konulara izin vermek
- Yabancı devletlerin silahlı kuvvetlerinin Türkiye'de bulunmasına izin vermek
- KİT'leri denetlemek

Yasa ile belirlenen yetkilerini bu şekilde sıralamak mümkündür. Yeni yönetim modeline geçilmesi ile birlikte nüfus artışı da hesaba katılarak 550 olan milletvekili sayısı 600'e çıkarılarak meclisin daha işlevsel bir hal alması sağlanmıştır. Milletvekili seçilebilmekle ilgili düzenlemelerde ise seçilme yaşı 25'ten 18'e indirilerek gençlerin mecliste daha fazla söz sahibi olması ve yasama faaliyetlerine katılması sağlanmıştır. (Anayasa 76. Madde). Yapılan diğer bir değişiklik kapsamında yasama seçimlerinin yürütme ile eşzamanlı olarak 5 yılda bir aynı gün yapılmasına karar verilmiştir (Anayasa 77. Madde). Yeni sistem ile birlikte yürürlükte olan bazı uygulamalar kaldırılmıştır. Meclisin bilgi edinme ve denetim araçlarından olan gensoru ve güvenoyu kaldırılmıştır. Bunun en önemli nedeni ise yürütme organının meclise karşı siyasi sorumluluk sağlamasına neden olan bu uygulamaların kuvvetler ayrılığı ilkesine tezatlık oluşturduğundan kaldırılması bir zorunluluk haline gelmiştir. Ancak meclisin yürütme üyelerini denetimi sürdürülmüş, belirli bir oy çoğunluğu ile yüce divana sevk edebilmesi benimsenmiştir (Turan, 2018: 51). Toplamda 18 komisyon ile yasama faaliyetlerinde bulunan TBMM yasa yapma, düzenleme veya yürürlükten kaldırma ile ilgili yetkili tek organdır.

Anayasanın 116. Maddesinde yapılan değişiklik dolayısıyla yasama ve yürütme organlarına karşılıklı fesih hakkı verildi. Bu fesih durumu sistem tikanıklıklarının önüne geçmek olarak nitelendirildi. Cumhurbaşkanı bu kararı tek başına alabilirken meclis ise beşte üç çoğunlukla bu kararı alabilmektedir. Fesih durumunda iki erkin de görev süresi sona ererek seçimlere giderler. Anayasanın 119. Maddesinde yapılan değişiklik gereği Cumhurbaşkanına OHAL ilan etme ve bu süreçte KHK çıkarma yetkisi verilmiştir. Ancak bu yetki yasama denetiminde kullanılmaktadır. Cumhurbaşkanının bu yetkisini kullanması durumunda söz konusu kararnameler üç ay içerisinde TBMM tarafından karara bağlanmak zorundadır. Karara bağlanmayan kararnameler yürürlükten kalkmaktadır (Anayasa 116-119. Madde).

Anayasanın 83. Maddesi ile yasama faaliyetlerinden dolayı bir vekilin dokunulmazlığı bulunmaktadır. Bu dokunulmazlık; meclis çalışmaları esnasında sözlerinden, kullandığı oydan, sunduğu düşüncelerinden, meclis divanının teklifi üzerine mecliste herhangi başka bir karar alınmadığı sürece bu eylemlerini meclis dışında tekrarlamaktan dolayı sorumlu tutulamazlar. Dolayısıyla Milletvekillerinin Meclis mensubu olmanın verdiği dokunulmazlık zırhına büründüğünden bahsetmek mümkündür. Seçim öncesi veya sonrası bir suç dolayısıyla meclis kararı olmaksızın milletvekili tutuklanamaz, sorgulanamaz, yargılanamaz. Ağır cezanın gerekli olduğu durumlarda seçimden önce soruşturma başlamış ise anayasanın 14. Maddesindeki durumlar bu hükmün dışında tutulur. Ancak soruşturmayı yürüten makam bu durumu doğrudan TBMM'ye bildirmekle yükümlüdür. Meclis üyesinin hakkında açılan seçim öncesi bir soruşturmanın gene seçim öncesinde verilmiş bir hükmü varsa üyelik sıfatının sona ermesi beklenir, süre aşımı bu durumda işletilmez. Yeniden seçilen bir vekilin soruşturma ve kovuşturması meclisin dokunulmazlığı kaldırmasına bağlıdır. Dolayısıyla TBMM mensubu olmanın verdiği dokunulmazlık gene meclis tarafından kaldırabilir (Anayasa 83. Madde). Dokunulmazlığın

kaldırılması ise TBMM içtüzüğü ile belirlenir. Dokunulmazlığın kaldırılması söz konusu olduğunda Meclis başkanı tarafından Adalet ve anayasa komisyonları üyelerinden oluşan karma komisyona konu havale edilir. Karma komisyon başkanı dokunulmazlık dosyalarının incelenmesinin ardından milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verebilir (Özbudun, 2005: 112).

2839 sayılı kanunun 10,11 ve 12 maddelerine göre 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı milletvekili seçilebilir. Diğer kısıtlar ise; İlkokul mezunu olmak, kısıtlı olmamak, askerlikle ilişkisi olmamak, kamu hizmetinde yasaklı olmamak, taksirli suçlar haricinde bir yıl veya daha fazla hapis cezası almamış olmak, süresine bakılmaksızın ağır hapis cezasına mahkum olmamış olmak, basit veya nitelikli zimmet, rüşvet, irtikap, yüz kızartıcı suçlar, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, ihaleye fesat karıştırma, devlet sırlarını açıklama vb. gibi suçlarla mahkum olmamış olmak, TCK ikinci kitabının ilk babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini açık biçimde tahrik etme suçundan mahkum olmamak, TCK'nın 536. Maddesinin 1, 2, 3. Fıkralarından yazılı eylemlerle ve 537. Maddenin 1, 2, 3, 4, ve 5. Fıkralarından belirtilen eylemlerden dolayı siyasi veya ideolojik suçlardan cezalandırılmış olmamak, terör eylemlerinden dolayı mahkumiyet almış olmamak olarak sayılabilir (2839 Sayılı Kanun).

2.2. Yürütme

6771 sayılı kanun kapsamında anayasada yapılan değişiklik ile Cumhurbaşkanı devletin başıdır ifadesine ek olarak devletin de başıdır ifadesi getirilmiştir (Anayasa 104. Madde). Dolayısıyla bu değişiklik ile birlikte yürütme alanına özel bir durum olmakla birlikte düzenlemeler yapma yetkisi de Cumhurbaşkanına verilmiştir. Anayasanın 106. Maddesinde yapılan değişiklik ile yürütme organında görevli olan birinin yasama üyesi olamayacağı, atandığı dönemde yasama üyeliği var ise yasama üyeliğinin sona ereceği şartı getirilerek yasama ve yürütme arasındaki çizgi keskinleşmiştir. Dolayısıyla önceki sistemde olduğu gibi yürütme yasamadan çıkmayacaktır. Yasama ve yürütme organları birbirlerinden bağımsız olacaktır.

Yürütmenin başı olarak nitelendirilen Cumhurbaşkanının anayasanın 101 ve 102. maddelerinde yapılan değişiklikler sonucunda seçilebilme, adaylık ve görev süresi şartları;

- Kırk yaşını doldurmuş olmak
- Yükseköğrenim mezunu olmak
- Milletvekili seçilebilme yeterliliğine sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak
- Bir kimse bir dönemi 5 yıl olmak üzere, en fazla iki dönem Cumhurbaşkanlığı yapabilir.
- Son seçimde en az %5 ve üzeri oy almış siyasi partiler Cumhurbaşkanı adayı gösterebilir
- Yüzbin seçmenin imzası ile Cumhurbaşkanı adayı gösterilebilir.

Cumhurbaşkanı adayı yasama üyesi olabilir. Seçilmesi durumunda TBMM üyeliği sona erer. Genel oy ile yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde geçerli oyların salt çoğunluğunu elde eden aday Cumhurbaşkanı olarak görevi devralır. Eğer ilk turda salt çoğunluk sağlanamaz ise seçimi takip eden ikinci Pazar günü en çok oyu almış ilk iki aday arasında seçim tekrarlanır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir. Seçimlerin tamamlanmasına kadar geçen sürede yeni Cumhurbaşkanı seçilene kadar mevcut Cumhurbaşkanı görev yapar. Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile ilgili usul ve esaslar kanunlarla düzenlenir (Tunç, 2019:123). Seçilen Cumhurbaşkanı anayasanın 103. Maddesinde yer alan metinle TBMM'de yemin ederek göreve başlar.

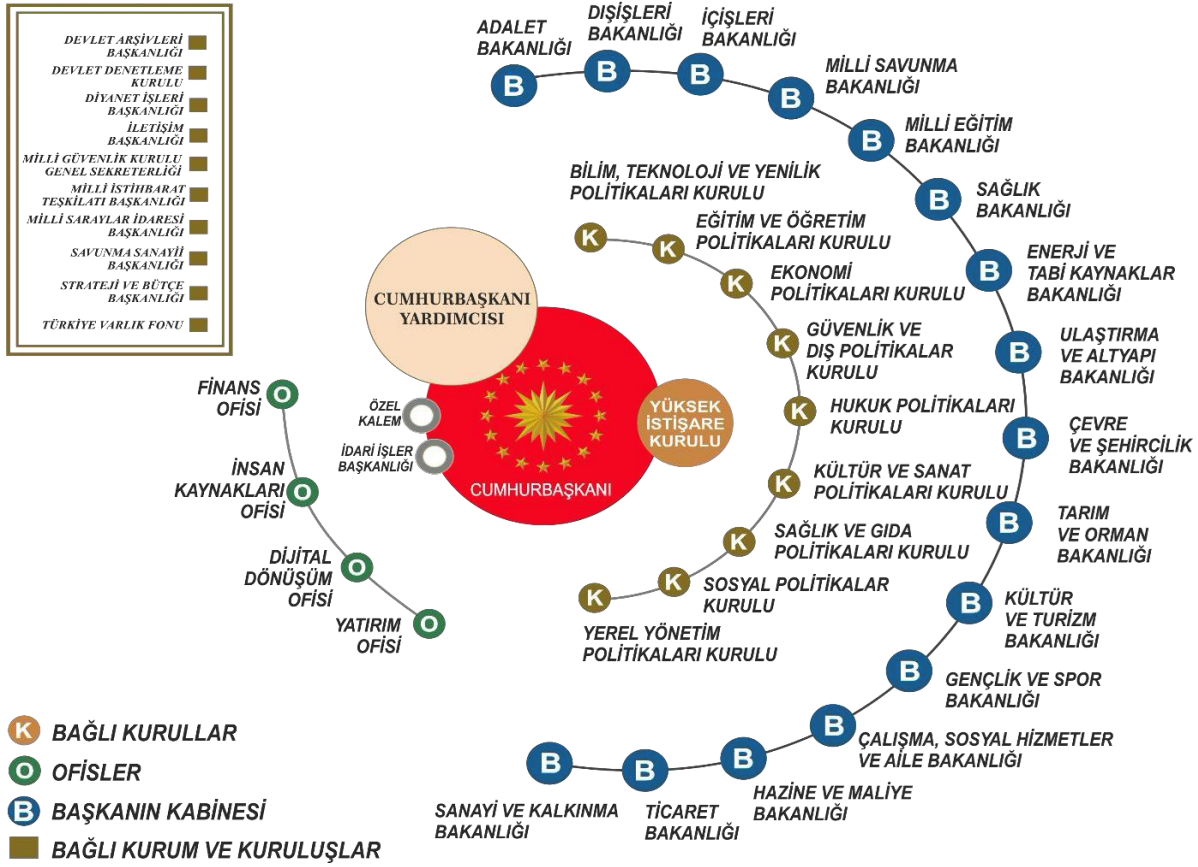
Yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini anayasanın 104. Maddesine göre;

- Devletin ve yürütmenin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.
- Devlet başkanı sıfatı ile Cumhurbaşkanı Türkiye Cumhuriyeti'nin ve vatandaşlarının birliğini temsil eder.
- Anayasanın uygulanmasının yanı sıra, devlet kurum ve kuruluşlarının düzgün çalışmalarını tesis eder.
- Gerekli gördüğü durumlarda yasama yılının açılış gününde TBMM'de konuşma gerçekleştirir.
- Ülkenin iç ve dış politikalarıyla ilgili meclise mesaj verebilir.
- Kanunları tekrar görüşülmek üzere TBMM'ye gönderebilir, kabul edilen kanunları yayımlar

- TBMM içtüzüğünde belirli hükümlerin anayasaya aykırı oldukları gerekçesi ile anayasa mahkemesine iptal davası açabilir
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını atar ve sayılarını belirler veya görevlerine son verebilir.
- Bakanları atar veya görevden alır.
- Üst kademe bürokratları atar, görevlerine son verir.
- Atamalarla ilgili usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesi aracılığı ile düzenler
- Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilen yabancı temsilcileri kabul eder.
- Uluslararası anlaşmaları onaylamak ve yayınlamak
- Anayasa değişikliğine ilişkin kanun tekliflerini gerekli görmesi durumunda referanduma sunmak
- Milli güvenlik politikalarını belirleyerek gerekli gördüğü tedbirleri alabilir
- Başkomutanlık sıfatını TBMM adına kullanır.
- Gerekli gördüğü durumlarda TSK'nın kullanılmasına karar verir.
- Genel veya özel af çıkarabilir.
- Yürütme alanı ile ilgili olmak üzere Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak
- Kanunların uygulanmasını sağlamak üzere kararname çıkarabilir. Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Anayasadan aldığı bu yetkileri yürütmenin başı olarak Cumhurbaşkanı kullanır. 10.07.2018 tarihinde resmi gazetede yayımlanan 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı kararnamesine göre Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>) şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Cumhurbaşkanlığı Teşkilatının Yapısı

Kaynak: Öztürk ve Tozak, <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/>

Yürütme organı şekil 1’de gösterildiği üzere incelenecek olursa; Yürütme yetkisi sadece Cumhurbaşkanında olmasına karşın Cumhurbaşkanı bunu teşkilatı ile birlikte yürütür. Doğrudan halkı ile seçilen Cumhurbaşkanı kamu politikalarının uygulayıcısı olması, toplum ihtiyaç ve taleplerinin karşılanması gibi yürütme ile ilgili konularda baş aktör konumundadır. Dolayısıyla bu politikaların oluşturulması, uygulanması konusunda bakanlıklar arasında koordinasyonu sağlayacak idari yapılanmayı kontrol edecek üst düzey görevlileri Cumhurbaşkanı atayacak veya görevden alacaktır. Bu görev ve sorumlulukların etkili ve rasyonel bir biçimde kullanılarak sonuç alınabilmesi için Cumhurbaşkanına bağlı birçok birim ve kişilerden oluşan bir teşkilat oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Cumhurbaşkanlığında oluşturulan ofis ve kurullar büyük önem taşımaktadır (Sobacı vd, 2018: 2).

Koordinasyon toplantıları ile müşterek alanlardaki görev ve politikalara ilişkin koordineyi sağlamak amacıyla ilgili bakanlar, kurum ve kuruluşların üst düzey yöneticileri ve ilgili politika kurulu başkanvekilinin katılımı ile koordinasyon toplantısı yapılabilir. Bu toplantı neticesinde tespit edilmiş olan hususlar Cumhurbaşkanına sunulur. Bu koordinasyon toplantılarına Cumhurbaşkanı veya görevlendireceği politika kurulu başkanvekili yada ilgili bakan başkanlık eder. Bu toplantılara ilişkin bütün süreç politika kurulları tarafından gerçekleştirilir (1 nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi 3. Bölüm). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanlığı politikalar kurulları politikaları oluşturucu bakanlıklar ile bu politikaların uygulayıcısı konumundadır.

Cumhurbaşkanı yardımcısı anayasanın 106 maddesi gereğince Cumhurbaşkanı tarafından bir veya birden fazla olmak üzere atanır. Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması durumunda 45 gün içerisinde seçime gidilmesi gereklidir. Bu süreçte Cumhurbaşkanı yardımcılarının en yaşlı olanı Cumhurbaşkanlığı seçilene kadar vekaleten yürütür ve Cumhurbaşkanı yetkilerini kullanır. Cumhurbaşkanının yurt dışına çıkma, hastalık gibi geçici sebeplerle görevden ayrılması durumunda ise Cumhurbaşkanı yardımcısı Cumhurbaşkanına vekalet eder ve ona ait yetkileri kullanır. Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar milletvekili seçilebilme yeterliliğine sahip olanlar içerisinde Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Atanan yürütme görevlisi olan Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanlar TBMM önünde and içerek göreve başlarlar, yasama ile ilişkisi olanların yasama üyelikleri atanmaları durumunda sona erer. Yürütme kurulu üyesi olan Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve bakanlar sadece Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Anayasanın 101 ve 102. maddelerinde yapılan değişiklik sonucunda Cumhurbaşkanı seçilen kişinin varsa siyasi parti ilişkisi kesilir ibaresi kaldırılarak Cumhurbaşkanının partili olmasının önü açılmıştır.

Politika kurullarının her birisi en az 3 üyeden oluşur. Kurul üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Atanan 3 üyeden birisi başkanvekili olarak görevlendirilir. Bu kurulların görev ve yetkileri şunlardır (1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Dördüncü Kısım, 22. Madde). ;

- Cumhurbaşkanının alacağı kararlar ve oluşturulacak politikalarla ilgili öneriler vermek
- Geliştirilen politika ve strateji tavsiyelerinin Cumhurbaşkanı tarafından uygun görülenleri üzerinde gerekli çalışmaları yapmak
- Küresel değişim neticesinde oluşan ani değişimlere karşı politika önerileri ve stratejiler geliştirmek
- Görev alanları dahilinde bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum, uzman kişiler, sektör temsilcilerinin görüşleri ile uygulanan politikaları izlemek ve bunlarla ilgili raporu Cumhurbaşkanına sunmak
- Sivil toplum, uzman kişiler, sektör temsilcileri, ilgili kurum ve kuruluşlar, bakanlıkların davet edilmesi ile genişletilmiş kurul toplantıları düzenlemek
- Görev alanına giren konularla ilgili talep ve ihtiyaçlar doğrultusunda etki analizi yapmak veya yaptırmak
- Cumhurbaşkanı tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanı anayasada belirtilen görev yetkilerini icra ederken halktan gelen talep ve istekleri karşılamak ve bunlara yönelik kamu politikalarını ortaya çıkaracak olan Cumhurbaşkanlığı politika kurulları 1 nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yasal zeminde kendisine yer bulmuştur (Akıncı, 2019: 79).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde en büyük farklılıklardan bir diğeri ise eski uygulamaya göre Başbakan ve bakanlar kurulunun yürütme alanında sahip olduğu yetkilerin tamamının Cumhurbaşkanına devredilmesidir. Dolayısıyla Bakanlar Kurulu tarafından meclisten alınan KHK çıkarma yetkisi de bu kapsamda Cumhurbaşkanına geçmiştir. Bu yetki üç sınır ile Cumhurbaşkanı tarafından kullanılmaktadır. Bunlar (Çolak, 2017: 55);

- Kişi hak ve özgürlükleri, siyasi hak ve hürriyetler ile ilgili kararname düzenlenemez
- Kararname çıkarılabilmesi için o konu ile ilgili kanunlarda düzenleyici, uygulanabilir ve açık hükümlerin bulunmaması gereklidir.
- Kararnameler ile kanunlar aynı konuda farklı hükümler içeriyorsa kanun hükümleri uygulanır, kararname yürürlükten kalkar

6771 sayılı kanun kapsamında yapılan bir diğer değişiklik ise Cumhurbaşkanının cezai sorumluluk kazanmasıdır. Anayasanın 105. Maddesinde yapılan değişiklik ile Cumhurbaşkanının görevi ile ilişkili veya diğer konularla ilgili bir suç işlediği iddiası ile TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu ile verilecek bir önerge ile soruşturma açılması istenilebilir. Meclis söz konusu önergeyi bir ay içerisinde görüşerek üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir. Soruşturma açılması durumunda meclisteki siyasi partilerin üye sayıları nispetinde on beş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yürütülerek bir rapor hazırlanır. Soruşturma raporu Meclis başkanlığı tarafından on gün içerisinde dağıtılarak genel kurulda görüşülür. TBMM üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oy onayı ile Yüce Divan'a sevk kararı alabilir. Yüce divan yargılamasını üç ay içinde tamamlamalıdır, aksi durumda bir seferlik üç aylık ek süre verilebilir (tccb.gov.tr).

2.3. Yargı

Türkiye Cumhuriyeti'nde Anayasal yargı organı Anayasa Mahkemesi'dir. Anayasa Mahkemesi kuruluşu ve yargılama usulleri 2949 sayılı kanunla belirtilmiştir. Baktığı yargı konuları sınırlıdır. Anayasa Mahkemesinin temel görevi kanunların anayasaya aykırılığı incelemektir. Aynı şekilde KHK'ların, TBMM iç tüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımından aykırılığı gerekçesiyle Cumhurbaşkanı veya meclis üye tam sayısının beşte biri üyenin başvurusu ile açılan iptal davalarına bakar. Ayrıca yüksek devlet görevlilerini görevleri ile işledikleri suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatı ile yargılar (Süren, 2009: 406).

Anayasa Mahkemesi olağanüstü ve savaş durumlarında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla dava açamaz. Usule göre yürürlüğe girmiş uluslararası anlaşmalar hakkında anayasa mahkemesine iptal davası açılmaz. Norm denetimi yapan Anayasa mahkemesine

iki tür başvuru usulü vardır. Bunlar; iptal davaları ve itiraz yoludur. Başvuru usulünün uygun olmasının ardından yapılan yargılamada anayasa mahkemesi iptal veya red kararı verebilir (anayasa.gov.tr).

“Anayasa mahkemesi on beş üyeden oluşur. Anayasa Mahkemesi üye tam sayısı olan 15’in 12’si Cumhurbaşkanı tarafından 3’ü ise TBMM tarafından atanarak göreve başlar. TBMM iki üyeyi sayıştay başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için üçer aday içinden bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. TBMM’de yapılacak seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki, ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamaz ise bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır, üçüncü oylamada en fazla oy alan üye seçilmiş olur” (6771 sayılı kanun, 16. Madde). Cumhurbaşkanı ise üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay üyeleri arasından her boş yer için gösterilen üçer aday içinden; en az ikisi hukukçu olmak üzere üç üyeyi YÖK’ün kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurullarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden, dört üyeyi üst düzey yöneticileri, serbest avukat, birinci sınıf hakim savcı ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer (6771 sayılı kanun, 16. Madde). Anayasa mahkemesi üyeleri arasından gizli oy ile üye tam sayısının salt çoğunluğu esasıyla dört yıl için bir başkan iki başkanvekili seçilir. Süresi biten başkan ve başkanvekilleri yeniden seçilmesi için engel bulunmamaktadır. Ancak bir kişi iki defa anayasa mahkemesi üyesi olarak görev yapamaz. On iki yıl için seçilen anayasa mahkemesi üyeleri altmış beş yaşını doldurduklarından emekliye ayrılırlar. Kırk beş yaşını doldurmayan kişiler Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilemez (anayasa.gov.tr).

6771 sayılı kanun değişikliği kapsamında yargı organında da bir dizi değişiklikler gerçekleşmiştir. Anayasanın 9. Maddesine yargının bağımsızlığına ek olarak tarafsızlığı ibaresi eklenmiştir. Dolayısıyla anayasanın 9. Maddesi “yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır biçiminde düzenlenmiştir. Anayasal bir boşluk olarak nitelendirilen tarafsızlık kavramına bu sayede anayasada yer verilmiş oldu (Uzun, 2018: 413). 6771 sayılı kanun değişikliği kapsamında Askeri Mahkemeler kaldırılarak yargının sivilleşmesi sağlanmıştır (Turan, 2018: 52). Yine aynı kanun değişikliği ile birlikte HSK’nın yapısı değişmiştir. Daha öncesinde HSYK olan kurumun adından yüksek ibaresi çıkarılarak HSK halini almıştır. Daha öncesinde üyelerin bir kısmının hakim ve savcılar tarafından belirlendiği seçim usulüne son verilerek bütün üyelerin TBMM ve Cumhurbaşkanı tarafından seçilmesine karar verilmiştir. HSK’nın daire sayısı 3’ten 2’ye, üye tam sayısı ise 22’den 13’e indirilmiştir. Seçilen üyeler dört yıl için görev yapar (Uzun, 2018: 417).

Tablo 4. HSK Üyelerinin Geldiği Kaynaklar

Üyelerin Geldiği Kaynaklar	Sayı
Adalet Bakanı	1
Adalet Bakan Yardımcısı	1
TBMM Genel Kurulu	7
Cumhurbaşkanı	4

Kaynak: <https://www.hsk.gov.tr/Hakkimizda.aspx>

3. SONUÇ

Yürütmenin yasamanın içerisinden çıkmasına son veren yeni sistemin yürürlüğe girmesi ile birlikte kuvvetler ayrılığı ilkesinin daha belirginleştiği görülmektedir. Anayasanın 106 maddesindeki değişiklik ile bir kişi hem yasamada hem yürütmede görev alamaz. Yürütme üyesi olan kişinin yasama üyeliği varsa sona erer. Dolayısıyla yasama ve yürütme kuvvetleri birbirinden ayrılmıştır. İşleyişin Anayasaya ve kanunlara uygun devam etmesi yasama denetiminde gerçekleşir, yasama organı olan TBMM kanun koymak, değiştirmek veya yürürlükte olan bir kanunu kaldırmak ile ilgili yegane sorumludur. Türk milleti adına Bakanlar Kurulunu ve

Bakanları denetlemek TBMM'nin görevleri arasındadır. Dolayısıyla yasama denetimi sayesinde yürütme organının denetleme görevi meclise aittir. Ancak bu denetim önceki sistemde olduğu gibi güvenoyu ve gensoru ile yapılmamaktadır. Meclis araştırması ve meclis soruşturması aracılığı ile bu denetimler gerçekleştirilmektedir. Yürütme üyelerinin veya Yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanının yargılanması da yine meclis aracılığı ile gerçekleştirilmektedir (Tekin, 2016: 150).

Yeni sistemin ortaya çıkmasındaki en büyük gerekçelerden birisi kuvvetler ayrılığı ilkesinin yumuşak uygulanmasından dolayı sistem tıkanıklarının oluşması, erken seçim, koalisyonlar, siyasi istikrarın olmayışı gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yeni sistemin yürürlüğe girdiği 24 Haziran 2018 seçimlerinde yasama ve yürütmenin koordineli çalışması için "Güçlü Meclis Güçlü Hükümet" sloganı kullanılmıştır. Seçim kampanyası döneminde tüm siyasi partiler mecliste çoğunluğu elde edebilmek için çaba göstermiştir (Turan, 2018: 48). 6771 sayılı kanun değişikliği kapsamında parlamenter sisteme ilişkin usul ve uygulamalar kaldırılmış, yasama ve yürütmenin her ikisinin de doğrudan halk oyu ile seçilmesi meşruiyetlerini halktan alması dolayısıyla halka karşı sorumludurlar (Orkun vd, 2016: 125).

6771 sayılı kanun kapsamında anayasanın 101. Maddesinde meydana gelen değişiklik ile bir kişinin en fazla iki dönem Cumhurbaşkanlığı yapması yönetimde yeni yüzlerin, fikirlerin görülebilmesine imkan tanımaktadır. Dolayısıyla makamların kişiselleşmesinin önüne yeni sistem sayesinde geçildiğini söylemek mümkündür. Aynı değişiklik ile anayasanın 104 maddesinde "Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Millîlerinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder" biçiminde değişiklik yapılması ile yürütmenin tüm organlar üzerinden denetime sahip olduğunu da söylemek mümkündür. Yani sadece yasama yürütmeyi değil, yürütme organı da yasamayı denetler. Yargı organı ise her iki erki de denetler. 104. Maddenin getirdiği bir diğer değişiklik ile yürütme organında olan çift başlılık ortadan kaldırılarak yürütme yetkisi ve devlet başkanı Cumhurbaşkanındır biçiminde düzenlenmiştir. Ayrıca bu yasa ile Cumhurbaşkanının veto yetkisi devam ettirilmiştir, ancak meclis gerekli çoğunluk ile vetoyu geçersiz kılarak yasayı yürürlüğe sokabilmektedir.

Anayasanın 105. Maddesinde yapılan değişiklik ile Cumhurbaşkanı cezai sorumluluk kazanmış ve yargılanmasının önü açılmıştır. Bunun kontrolü ve yargılanmasına dair izin ise yasama organı olan TBMM tarafından verilmektedir. Anayasanın 116. Maddesinde meydana gelen değişiklik ile yasama ve yürütme kuvvetlerine karşılıklı fesih hakkı verilmiştir. Fesih hakkını kullanan erk kendi süresini de sona erdirerek birlikte seçimlere gider. İki erkin de seçimleri aynı gün yapılır, seçimler yapılana kadar yasama ve yürütme görevlerine devam eder. 119. madde ile OHAL uygulanması durumunda Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan kararnamelerin meclis onayına tabi tutulması erkler arasında işbirliğinin artmasına imkan tanımıştır. Ayrıca OHAL ilan edilmesi, süresinin azaltılması ve kısaltılması da meclis onayına tabidir.

Anayasanın 161. Maddesinde meydana gelen değişiklik ile "Cumhurbaşkanı bütçe kanun teklifini, malî yıl başından en az yetmiş beş gün önce, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar. Bütçe teklifi Bütçe Komisyonunda görüşülür. Komisyonun elli beş gün içinde kabul edeceği metin Genel Kurulda görüşülür ve malî yılbaşına kadar karara bağlanır. Bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulamaması halinde, geçici bütçe kanunu çıkarılır. Geçici bütçe kanununun da çıkarılamaması durumunda, yeni bütçe kanunu kabul edilinceye kadar bir önceki yılın bütçesi yeniden değerlendirilerek uygulanır" biçiminde düzenlenmesi ile bütçe görüşmelerinden dolayı kamu yatırımlarının yapılamaması, hizmetlerin aksaması durumu ortadan kalkmaktadır. Ayrıca sunulan bütçe önerisine TBMM arttırıcı ve azaltıcı önerilerde bulunamaz, sadece oylama yapabilir. Dolayısıyla sistemde bir tıkanıklık oluşmasının önüne geçilmesi için gerekli düzenlemelerin yapıldığından bahsetmek mümkündür.

Anayasaya yargının bağımsızlığına ek tarafsızlığı ibaresinin eklenmesi ile yeni sistemde yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı anayasal güvence altına alınmış oldu. Sistemde erklerin yani yasama yürütme ve yargının sert bir biçimde ayrı olduğunu, tüm kuvvetlerin tek yerde toplanmadığını ve birbirlerini denetlediklerini söylemek mümkündür. Sonuç olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin sert kuvvetler ayrılığı ilkesini uyguladığını ancak yasama ve yürütme arasında bir denge ve denetim olduğunu dolayısıyla yasama ve yürütmenin birbirlerini denetledikleri görülmektedir (Akçakaya ve Özdemir, 2018: 932).

4. KAYNAKÇA

AĞIR, O., (2017), " Arap Baharı, Güvenlik ve Terör" Türkiye'de Siyaset ve Uluslararası İlişiler Alanında Güncel Tartışmalar Yeni Anayasa, (Ed: Osman Ağır), Seçkin Yayıncılık, Sıhhiye/Ankara ss. 169-208.

- AKÇAKAYA, M. ve ÖZDEMİR, A., (2018), ‘‘Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Siyasal İstikrar’’, **Üçüncü Sektör Ekonomi Dergisi**, 53 (3), ss 922-944.
- AKÇAY, E., (2016), ‘‘Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Siyasi Denetim: İdarenin TBMM Tarafından Denetlenmesi’’, **Ombudsman Akademik**, (5), ss. 37-68.
- AKINCI, B., (2019), **Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi: Sisteme Yönelik Tartışmalar ve Çözüm Önerileri**, Nobel Bilimsel Eserler, 1. Baskı.
- Akıncı, B. (2020). *Türkiye’de 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri Sonrasında “Topal Ördek” Tartışması: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Olası Riskler ve Karşı Çözümler*, *Turkish Studies - Economy*, 15(1), 9-21.
- Anayasa Mahkemesi Görev ve Yetkileri, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mahkeme/gorev-ve-yetkileri/norm-denetimi/>.
- ASLAN, S., (2013), *Osmanlıdan Cumhuriyete Türkiye’de Siyasal Hayat*, Ed.: Ahmet Karadağ, Orion Kitabevi, Altındağ/Ankara, ss. 35-98.
- Cumhurbaşkanlığı Görev ve Yetkileri, https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi/gorev_yetki/, (21.08.2021).
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatının Yapısı , Öztürk ve Tozak, <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/>, (21.08.2021).
- ÇİLLİLER, Y., (2019), **Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler Türkiye-ABD**, Nobel, Çankaya/Ankara.
- ÇİRKİN, F., (2019), ‘‘Temsilde Adalet İlkesi Açısından Seçimlerde İttifak’’, **Hukuk Fakültesi Dergisi**, 5 (2), ss. 433-449.
- DAĞ, A. E., (2016), **Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü**, Vadi Yayınları, Bağcılar/İstanbul.
- DEMİR, C v.d., (2017), ‘‘Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Yönetişimin Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi’’, **Strategic Public Management Journal**, 3 (Özel Sayı), ss.138-153.
- Faaliyette Olan Siyasi Partiler, <https://www.yargitaycb.gov.tr/documents/ek1-1593086424.pdf>, (04.04.2020).
- GÖKTOLGA, O., (2013), *Osmanlıdan Cumhuriyete Türkiye’de Siyasal Hayat*, Ed.: Ahmet Karadağ, Orion Kitabevi, Altındağ/Ankara, ss. 1-34.
- GÖZLER, K., (2011), **Türk Anayasa Hukuku Dersleri**, Ekin Kitabevi, Bursa.
- GÜLENER, S. ve MİŞ, N., (2017), **Türkiye’de Siyasal Sistemin Dönüşümü ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi**, Ed.: Nebi Miş ve Burhanettin Duran, SETA, İstanbul, ss.51-81.
- GÜZEL, H. C., (2013), ‘‘Türkiye’de Yarı Başkanlık Sistemi Uygulanabilir’’, **Yeni Türkiye Dergisi**, (51), ss. 476-479.
- <http://www.ysk.gov.tr/tr/tarihce/1510>, (14.05.2020).
- <https://www.aa.com.tr/tr/politika/ak-parti-18-yasinda/1555716>, (23.05.2020).
- KİRİŞ, H. M., (2010), ‘‘Türk Parti Sisteminde 1980 Sonrası Kutuplaşma ve Dinamikleri’’, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- KUZU, B., (2017), **Her Yönü İle Başkanlık Sistemi Yeni Cumhurbaşkanlığı Modelimiz**, Babıali Kültür Yayıncılığı, Ataşehir/İstanbul, 1. Baskı.
- KÜÇÜK, A. ve KARADAĞ, A., (2013), **Osmanlıdan Cumhuriyete Türkiye’de Siyasal Hayat**, Ed.: Ahmet Karadağ, Orion Kitabevi, Altındağ/Ankara ss. 141-222.
- KÜÇÜKYILMAZ, M. M., (2011), **Türkiye’de Siyasal Katılım Tek Partiden AK Parti’ye Siyasal İslam ve Demokrasi Tartışmaları**, Yarın, İstanbul.
- Mecliste Temsilcisi Olan Siyasi Partiler (18.05.2020, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim).
- MİŞ, N. ve DURAN, B., (2017), *Türkiye’de Siyasal Sistemin Dönüşümü ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi*, Ed.: Nebi Miş ve Burhanettin Duran, SETA, İstanbul, ss.15-50.
- NALBANT, A., (1996), *Üniter Devlet, Bölge ve Bölgesel Devlet’’, Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- ORKUN, A. A. vd., (2016), “*Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yönetmel Denetim Nasıl Olmalıdır?*”, **Ombudsman Akademik**, (5), ss. 111-136.
- ÖZBUDUN, E., (2005), “*Yasama Sorumsuzluğu ve Yasama Dokunulmazlığı: Hukuki Mahiyetleri ve Farkları*”, **TBB Dergisi**, (59), ss. 109-115.
- SAFİ, İ., (2007), **Türkiye’de Muhafazakar Siyaset ve Yeni Arayışlar**, Lotus, Ankara.
- SOBACI, M. Z. vd., (2018), “*Türkiye’nin Yeni Yönetim Modeli ve Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı*”, **SETA Perspektif**, (206), 6s.
- T.C Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>
- TBMM Komisyonlar, <https://komisyon.tbmm.gov.tr/>
- TBMM Milletvekilleri Dağılımı, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekilllerimiz_sd.dagilim
- TBMM, Yeni Sisteme Göre Yasama El Kitabı, 2018, https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/Yasama_El%20Kitabi.pdf.
- TEKİN, Y. ve OKUTAN, Ç., (2012), **Türk Siyasal Hayatı**, Orion Kitabevi, İskitler/Ankara
- TEKİN, Y., (2016), “*Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Denetimi Model Önerisi*”, **Ombudsman Akademik**, (5), ss. 137-158.
- TUNCEL, G., (2013), **Osmanlıdan Cumhuriyete Türkiye’de Siyasal Hayat**, Ed.: Ahmet Karadağ, Orion Kitabevi,Altındağ/Ankara, ss. 223-292.
- TUNÇ, A., (2019), **Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Yeniden Yapılanan Türk Kamu Yönetimi**, Dora Basın Yayın Dağıtım, Osmangazi/Bursa.
- TUNÇ, Ahmet v.d., (2018), “*Azerbaycan Türkiye Siyasal Sistemlerinin Karşılaştırılması*”, **VII. Uluslararası Sempozyum idealden Gerçeğe Toplum ve Siyaset**, Bilsam, ss. 64-73.
- TURAN, A. M., (2018), “*Türkiye’nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi*”, **Social Sciences Research Journal**, 7 (3), ss. 42-91.
- TÜRK, H. S., (2006), “*Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih*”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, 23 (0), ss. 75-133.
- UZUN, C. D., (2018), “*6771 Sayılı Kanunla Anayasada Yargıyla İlgili Yapılan Düzenlemeler*”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, (11), ss. 409-433.
- YAYLA, A., (2015), **Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler**, Adres Yayınları, İskitler/Ankara.
- YAYMAN, H., (2016), **Türkiye’de Devlet Reformu ve Başkanlık Sistemi**, Doğan Kitap, Beylikdüzü/İstanbul.
- 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>
- 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>, (18.05.2020).
- 6271 Sayılı Kanun, <http://www.ysk.gov.tr/doc/mevzuat/dosya/1581/6271.pdf>, (14.05.2020).
- 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6771.html>, (20.05.2020).
- 7102 Sayılı Kanun, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180316-28.htm>, (26.05.2020).

TÜRK YÖNETİM VE EKONOMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Turkish Journal of Management & Economics Research